

DIAGNOZA SPOŁECZNO – GOSPODARCZO – PRZESTRZENNA

GMINY JERZMANOWICE-PRZEGINIA

KRAKÓW, 2016

Opracowanie: Centrum Doradztwa Strategicznego s.c.

Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego, 30 – 103 Kraków ul. Włóczków 22/3,
Tel. (12) 623 77 40, Fax (12) 623 77 85, www.cds.krakow.pl e-mail: cds@cds.krakow.pl

SPIS TREŚCI:

1. Sfera przestrzenno-funkcjonalna	3
1.1. Położenie w przestrzeni geograficznej	3
1.2. Struktura funkcjonalno-przestrzenna.....	5
1.3. Objawy stanu kryzysowego w sferze przestrzennej	6
2. Sfera środowiskowa.....	14
2.1. Rzeźba terenu i warunki geologiczne	14
2.2. Gleby.....	14
2.3. Klimat	15
2.4. Stosunki wodne.....	15
2.5. Środowisko przyrodnicze	16
2.6. Stan jakości środowiska przyrodniczego.....	19
2.7. Podsumowanie.....	21
3. Sfera techniczna.....	22
3.1. Zasoby mieszkaniowe.....	22
3.2. Infrastruktura techniczna	24
3.3. Infrastruktura drogowa	25
3.4. Podsumowanie.....	27
4. Sfera gospodarcza.....	28
podsumowanie	34
5. Sfera społeczna	35
5.1. Demografia	35
5.2. Edukacja	40
5.3. Oferta kulturalna.....	51
5.4. Oferta sportowa	57
5.5. Ochrona zdrowia.....	59
5.6. Pomoc społeczna	63
5.7. Bezpieczeństwo publiczne.....	77
5.8. Aktywność społeczna i obywatelska mieszkańców gminy	79
5.9. Turystyka	81
6. Raport z badań ankietowych	87
7. Delimitacja i charakterystyka obszarów zdegradowanych i obszarów wyznaczonych do rewitalizacji.....	93

Diagnoza społeczno – gospodarczo - przestrzenna Gminy Jerzmanowice-Przegonia

7.1. Jerzmanowice	102
7.2. Przegonia	103
7.3. Łazy	104
7.4. Czubrowice	104

1. Sfera przestrzenno-funkcjonalna

1.1. POŁOŻENIE W PRZESTRZENI GEOGRAFICZNEJ

Gmina Jerzmanowice-Przegonia jest położona na Wyżynie Śląsko-Krakowskiej, w województwie małopolskim, w północno-zachodniej części powiatu krakowskiego. Graniczy ona od zachodu z gminą Olkusz, od północy z gminą Sołuszowa, od wschodu z gminą Skąta, a od południa z gminami Krzeszowice i Wielka Wieś.

Rysunek 1. Położenie gminy Jerzmanowice na tle województwa małopolskiego oraz powiatu krakowskiego.

Źródło: Urząd Gminy Jerzmanowice-Przegonia

Gmina zajmuje powierzchnię 68,14 km², co stanowi 5,54% terytorium powiatu krakowskiego oraz 0,45% województwa małopolskiego.

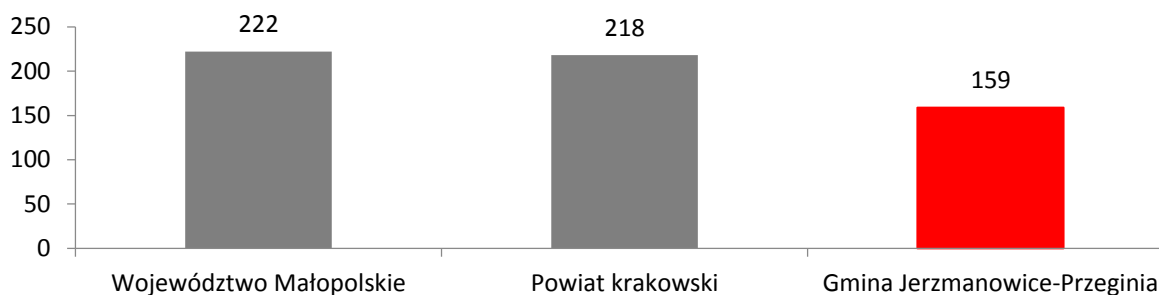
Tabela 1. Powierzchnia oraz liczba ludności gminy Jerzmanowice.

Jednostka terytorialna	Powierzchnia (km ²)	Odsetek powierzchni zajmowanej przez gminę Jerzmanowice-Przeżinia (%)	Liczba Ludności	Odsetek ludności zamieszkującej gminę Jerzmanowice-Przeżinia (%)
Województwo Małopolskie	15182,79	0,45	3368336	0,3
Powiat krakowski	1230,57	5,54	268517	4,0
Gmina Jerzmanowice-Przeżinia	68,14		10807	

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

Jak widać na wykresie 1. w 2014 roku gmina Jerzmanowice-Przeżinia (159 os/km²) charakteryzowała się znacznie niższą gęstością zaludnienia niż powiat krakowski (218 os/km²) oraz województwo małopolskie (222 os/km²).

Wykres 1. Gęstość zaludnienia w gminie Jerzmanowice-Przeżinia na tle porównywanych jednostek samorządu terytorialnego.

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

Tabela 2. Powierzchnia, liczba ludności oraz gęstość zaludnienia w gminie Jerzmanowice-Przeżinia na tle pozostałych gmin powiatu krakowskiego w 2014 roku.

Lp.	Jednostka terytorialna	Liczba ludności [osoby]	Powierzchnia [km ²]	Gęstość zaludnienia [osoby/km ²]
1	Czernichów	14143	8422	168
2	Igołomia-Wawrzeńczyce	7710	6279	123
3	Iwanowice	8924	7109	126
4	Jerzmanowice-Przeżinia	10807	6814	159
5	Kocmyrzów-Luborzyca	14769	8076	183
6	Krzeszowice	32451	13904	233
7	Liszki	16717	7207	232

Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego, 30 – 103 Kraków ul. Włóczków 22/3,
Tel. (12) 623 77 40, Fax (12) 623 77 85, www.cds.krakow.pl e-mail: cds@cds.krakow.pl

Diagnoza społeczno – gospodarczo - przestrzenna Gminy Jerzmanowice-Przegonia

8	Michałowice	9845	5113	193
9	Mogilany	13360	4363	306
10	Skała	10463	7483	140
11	Skawina	43137	9984	432
12	Słomniki	13680	11298	121
13	Sułoszowa	5804	5338	109
14	Świątniki Górne	9686	2035	476
15	Wielka Wieś	11058	4827	229
16	Zabierzów	25311	9942	255
17	Zielonki	20652	4858	425
X	Powiat krakowski	14143	8422	168

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

Gmina Jerzmanowice-Przegonia, na tle pozostałych gmin powiatu krakowskiego charakteryzuje się niskim poziomem wskaźnika gęstości zaludnienia. Co może przekładać się na wyższą jakość życia, a także mniejszą degradację środowiska przyrodniczego ze względu na czynniki antropogeniczne.

Gmina Jerzmanowice-Przegonia, składa się z 8 sołectw: Czubrowice, Gotkowice, Jerzmanowice, Łazy, Przegonia, Raclawice, Sąsłów oraz Szklary. Gmina stanowi jednostkę o charakterze wiejskim, a siedziba jej władz znajduje się w Jerzmanowicach.

W 2014 roku liczba mieszkańców gminy Jerzmanowice-Przegonia liczyła 10 807 osób (stan na 31.12.2014, źródło: BDL GUS). Rozmieszczenie przestrzenne ludności charakteryzuje się stosunkowo dużym zróżnicowaniem. Można wyróżnić dwa wyraźne miejsca koncentracji mieszkańców tj. Przegonia oraz Jerzmanowice. Łącznie te dwie miejscowości zamieszkuje prawie połowa (48%) ogółu mieszkańców gminy. Najmniej mieszkańców zamieszkuje sołectwa Gotkowice oraz Łazy, gdzie procentowy udział ludności w gminie w 2014 roku wynosił kolejno 4,1% oraz 4,6%.

1.2. STRUKTURA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA

W strukturze użytkowania ziemi w Gminie Jerzmanowice-Przegonia dominujący udział posiadają użytki rolne (5 930 ha), które zajmują 87,0% całkowitej powierzchni gminy (tab. 3). Kolejną, pod względem wielkości zajmowanej powierzchni, formą użytkowania ziemi na terenie Gminy Jerzmanowice-Przegonia są grunty leśne oraz grunty zadrzewione i zakrzewione (618 ha), stanowiące 9,1% ogólnego terytorium gminy. Tym samym Gmina Jerzmanowice-Przegonia odznacza się wyraźnie niższym udziałem gruntów leśnych oraz gruntów zadrzewionych i zakrzewionych w ogólnej powierzchni, w porównaniu ze średnią dla Polski (30,9%), województwa małopolskiego (30,5%), a także powiatu krakowskiego (13,6%). Na tle pozostałych porównywanych jednostek terytorialnych, Gmina Jerzmanowice-Przegonia charakteryzuje się również relatywnie niskim udziałem gruntów zabudowanych i zurbanizowanych. W 2014 roku tego rodzaju grunty w Gminie Jerzmanowice-Przegonia zajmowały powierzchnię 185 ha, co stanowiło 2,7%

ogólnego terytorium gminy. W tym samym czasie udział gruntów zabudowanych i zurbanizowanych w ogólnej powierzchni w Polsce wynosił średnio 5,2%, zaś w przypadku województwa małopolskiego i powiatu krakowskiego kształtował się na poziomie 6,1%.

Tabela 3. Struktura użytkowania ziemi w Gminie Jerzmanowice-Przebinia na tle porównywanych jednostek terytorialnych w 2014 roku [w %]

Formy użytkowania ziemi	Polska	Województwo małopolskie	Powiat krakowski	Jerzmanowice-Przebinia
użytki rolne	59,9	60,9	78,4	87,0
grunty leśne oraz grunty zadrzewione i zakrzewione	30,9	30,5	13,6	9,1
grunty pod wodami	2,1	1,4	0,6	0,1
grunty zabudowane i zurbanizowane	5,2	6,1	6,1	2,7
użytki ekologiczne	0,1	0,0	0,0	0,0
nieużytki	1,5	0,8	0,5	1,1
pozostałe grunty	0,3	0,4	0,9	0,0

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

Grunty komunalne w Gminie Jerzmanowice-Przebinia zajmują łączną powierzchnię 109,8 ha, czyli 1,6% całkowitego terytorium gminy. W związku z powyższym Gmina Jerzmanowice-Przebinia cechuje się nieco niższym udziałem gruntów komunalnych w ogólnej powierzchni, w porównaniu ze średnią dla kraju (3,3%), województwa małopolskiego (3,7%) i powiatu krakowskiego (3,7%).

1.3. OBJAWY STANU KRYZYSOWEGO W SFERZE PRZESTRZENNEJ

Jednym z elementów diagnozy społeczno – gospodarczo - przestrzennej dla gminy Jerzmanowice-Przebinia była wizja lokalna. Nie wszystkie problemy, zwłaszcza zaś przestrzenne, można zauważyć analizując wskaźniki. W związku z tym przedstawiciele Urzędu Gminy wraz z ekspertami (w tym urbanistą) udali się w teren, aby ocenić stan gminy pod względem zagospodarowania przestrzennego oraz problemów przestrzenno-funkcjonalnych, których opis znalazł się poniżej:

1.3.1. Jerzmanowice:**Rysunek 2. Boisko w Centrum Jerzmanowic***Źródło: własne*

Występujące problemy:

- niedostateczna jakość przestrzeni publicznej;
- niebezpieczeństwo kolizji użytkowników boiska, głównie dzieci z użytkownikami drogi, w tym także samochodami ciężarowymi;
- niekorzystny wpływ hałasu i zanieczyszczeń na dzieci korzystające z dostępnej infrastruktury rekreacyjnej - boiska;
- brak ciągłości chodników, przyczyniająca się do wzrostu niebezpieczeństwa na drodze, w tym dzieci uczęszczających do pobliskiej szkoły;

Rysunek 3. Centrum Jerzmanowic*Źródło: własne*

Występujące problemy:

- brak wyraźnie zdefiniowanego centrum;
- brak miejsca integracji społecznej dla różnych grup wiekowych.

Rysunek 4. Boisko w Jerzmanowicach*Źródło: własne*

Występujące problemy:

- niedostosowanie form zagospodarowania do zakładanej funkcji, skutkujące brakiem właściwego wykorzystania przestrzeni;

Rysunek 5. Infrastruktura techniczna przy lokalach usługowych w Jerzmanowicach

Źródło: własne

Występujące problemy:

- bariery architektoniczne dla osób z ograniczoną sprawnością, w tym widoczne na zdjęciu:
 - o słup na środku chodnika,
 - o uskok w chodniku,
 - o zmiana nawierzchni;
- niedostateczna jakość przestrzeni publicznej
 - nieuporządkowany parking;

Rysunek 6. Parking w Jerzmanowicach

Źródło: własne

Występujące problemy:

- Problemy bezpieczeństwa w poruszaniu się pieszo – brak chodników przy jezdni;

1.3.2. Przebinia:**Rysunek 7. Okolice kościoła w Jerzmanowicach – infrastruktura techniczna***Źródło: własne*

Występujące problemy:

- niedostateczna jakość przestrzeni publicznych – zła jakość nawierzchni dróg, placów i parkingów.
- nawierzchnia generująca problemy dla osób starszych i z ograniczoną sprawnością na dojeździe do kościoła;

Rysunek 8. Przestrzeń publiczna w Jerzmanowicach*Źródło: własne*

Występujące problemy:

- występowanie przestrzeni o niezidentyfikowanych funkcjach w przestrzeni.
- brak elementów identyfikacyjnych przestrzeni w centrum gminy;
- niedostateczna jakość przestrzeni publicznej;

Rysunek 9. Pustostan w Jerzmanowicach*Źródło: własne*

Występujące problemy:

- istnienie pustostanu, zagrażającego osobom trzecim;
- brak właściwego zagospodarowania wokół budynku;
- niebezpieczeństwo kolizji wynikające z lokalizacji przy drodze krajowej;

Rysunek 10. Ośrodek zdrowia w Przegoni

Źródło: własne

Występujące problemy:

- niezdefiniowana przestrzeń przed obiektem usługi zdrowia – brak wyraźnego rozgraniczenia poruszania się pieszych i samochodów.
- niebezpieczeństwo kolizji pomiędzy użytkownikami: samochód - pieszy;
- zdegradowana nawierzchnia, niedostosowana do potrzeb osób starszych, niepełnosprawnych;

Rysunek 11. Stan chodników na terenie sołectwa Przegonia

Źródło: własne

Występujące problemy:

- Brak ciągłości chodników, powodujących niebezpieczeństwo w poruszaniu się pieszych./
- nawierzchnia generująca problemy dla osób starszych i z ograniczoną sprawnością w dojściu do kościoła;
- brak alternatywy poruszania się pieszych po obszarze Przegonia w świetle ruchliwej i niebezpiecznej drogi krajowej;

1.3.3. Łązy:**Rysunek 12. Dzieci z przedszkola w łązach na spacerze**

Źródło: własne

Występujące problemy:

- zagrożenia dla mieszkańców i dzieci ze względu na brak ciągów komunikacji pieszej – chodników.
- Brak bezpiecznej ścieżki spacerowej dla dzieci z pobliskiego przedszkola.

Rysunek 13. Niezagospodarowany teren w okolicach boiska w łązach

Źródło: własne

Występujące problemy:

- kryminogenne otoczenie ciągów pieszych;
- brak połączenia terenów rekreacyjno-sportowych, przedszkola i PTSM - uniemożliwiający ich wykorzystanie;
- niedostateczna jakość przestrzeni publicznej;

Rysunek 14. Boisko w łąkach

Źródło: własne

Występujące problemy:

- zaniedbany teren boiska sportowego - brak oferty aktywnego spędzania wolnego czasu dla młodzieży;
- brak miejsc do siedzenia;
- brak oświetlenia – utrudnienie w korzystaniu z boiska w godzinach wieczornych;
- zaniedbany teren otoczenia boiska - utrudniający identyfikację z miejscową drużyną;

Rysunek 15. Plac pełniący rolę parkingu w Łazach

Źródło: własne

Rysunek 16. Teren przy parkingu w Łazach

Źródło: własne

Rysunek 17. Droga w Łazach

Źródło: własne

Występujące problemy:

- koncentracja usług: sportu, kultury, wypoczynku i oświaty - buduje centrum dzielnicy, które nie jest w żaden sposób zaakcentowane;

Występujące problemy:

- błoto, dzikie wysypisko gruzu i bałagan uniemożliwiający mieszkańcom korzystanie z parkingu i miejsc do siedzenia przy boisku sportowym i kościele;

Występujące problemy:

- brak ciągów komunikacji pieszej wzdłuż jezdni;
- brak wolnej przestrzeni możliwej do wykorzystania na zbiórki grup dzieci i podczas uroczystości upamiętniających wydarzenia historyczne;

1.3.4. Czubrowice:**Rysunek 18. Plac przed budynkiem OSP w Czubrowicach***Źródło: własne*

Występujące problemy:

- niezdefiniowana przestrzeń przed obiektem usługowym;
- niebezpieczeństwo kolizji pomiędzy użytkownikami: samochód - pieszy;
- narażanie dzieci na niebezpieczeństwo i niekorzystny wpływ lokalizacji placu zabaw przy parkingu i drodze;

Rysunek 19. Szkoła Podstawowa w Czubrowicach*Źródło: własne*

Występujące problemy:

- zawładnięcie przestrzeni boiska sportowego na potrzeby parkingu;
- użytkowanie terenu szkoły narażające dzieci na bezpośrednie niebezpieczeństwo;
- otoczenie budynku niedostosowane do użytkowania przez dzieci - nierówne nawierzchnie;

Rysunek 20. Wejście na boisko przy Szkole Podstawowej w Czubrowicach*Źródło: własne*

Występujące problemy:

- zaniedbane boisko sportowe, utrudniające dzieciom zabawę w szkole i uprawianie sportu;
- niebezpieczne dojście do boiska - śliskie, bez odpowiedniego zabezpieczenia barierkami;

2. Sfera środowiskowa

2.1. RZEŻBA TERENU I WARUNKI GEOLOGICZNE

Gmina Jerzmanowice-Przeżunia znajduje się na południowo-wschodnim skraju regionu monokliny śląsko-krakowskiej (wyżyna Śląsko-Krakowska), w strefie mezoregionu Wyżyny Olkuskiej.

Monoklina Śląsko-Krakowska zasadniczo złożona jest z dwóch kompleksów skalnych, niższego, tworzonoego przez osady karbońskie, dewońskie i starsze oraz wyższego składającego się ze skał magmowych powstałych w czasie hercyńskich ruchów górotwórczych.

Rzeźba terenu gminy Jerzmanowice-Przeżunia została ukształtowana przez długofalowy i wieloetapowy proces rozwoju sięgający czasów kredy, co spowodowało, iż rzeźba ta jest niezwykle urozmaicona. Teren, na którym położona jest gmina zwany jest potocznie Jurą Krakowską, ze względu na liczne występowanie w tym obszarze wapieni jurajskich.

Średnia wysokość wierzchołki wynosi 400 – 450 m n.p.m., a najwyższy jej punkt stanowi Skała 502 (512,4 m n.p.m.) zwana również Grodzikiem – będąca osobliwością tego terenu i znajdująca się w grupie tzw. ostańców jerzmanowickich. Charakterystycznym elementem krajobrazu gminy są także wąskie, a głębokie doliny np.: Raclawki, Szklarki, Będkowska.

Z drugiej zaś strony, ze względu na procesy krasowe w gminie Jerzmanowice-Przeżunia znajdują się liczne jaskinie krasowe (ponad 1000) oraz martwice wapienne. Zróżnicowanie jaskiń jest ogromne. Można spotkać zarówno małe wnęki, zwane schroniskami, jak i duże jaskinie. Najbardziej atrakcyjną i największą jaskinią, znajdującą się w gminie jest Jaskinia Nietoperzowa, która stanowi pomnik przyrody. Jaskinia ta liczy sobie 376 m, a wejście do niej usytuowane jest na wysokości 447 m n.p.m.. Dodatkową atrakcją jaskini są nacieki stalaktytowe, które układają się w kształty warkoczy i wodospadów. Ponadto warto wspomnieć również o takich jaskiniach jak: Koziarnia, Dziewicza, Raclawicka (Grzmiączka), Łabajowa, Szeroki Aven, Ciasny Aven, Kręta, Pod Kościołem, Góralska, Psia Klatka, Sadłana, Szklarska.

2.2. GLEBY

Gleby znajdujące się na terenie gminy Jerzmanowice-Przeżunia to charakterystyczne gleby wyżyny krakowsko-częstochowskiej – gleby bielicoziemne, szkieletowe rędziny na wapieniach oraz brunatnoziemie. Na obszarze Gminy Jerzmanowice-Przeżunia dominują przede wszystkim gleby brunatne zajmujące obszar ok. 4 600 ha, ponadto można spotkać także gleby pseudobielicowe (480 ha) i rędziny (200 ha).

Według charakterystyki bonitacyjnej gleby z obszaru Gminy Jerzmanowice – Przeżunia zaliczane są do gruntów ornich III i IV klasy oraz użytków zielonych klasy IV, V, VI¹.

¹ Na podstawie Programu Ochrony Środowiska Gminy Jerzmanowice-Przeżunia na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2018

2.3. KLIMAT

Klimat gminy Jerzmanowice-Przeżginia jest ściśle powiązany z jej położeniem na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej, a także z występującymi deniwelacjami terenu. Stąd też, na znacznym obszarze gminy występuje klimat, który posiada cechy charakterystyczne dla klimatów wyżynnych. Miejscami występuje także klimat górski.

Średnia roczna temperatur w całej Gminie wynosi 7,5°C, natomiast w dolinach około 6°C. Ze względu na ukształtowanie terenu różnice temperatur pomiędzy wierzchołkami, a dolinami różnice temperaturowe (zwłaszcza wiosną i jesienią) mogą dochodzić do 10°C. Średnia wielkość opadów wynosi natomiast 7000 mm rocznie.

Ukształtowanie terenu wpływa także na powstawanie kontrastów mikroklimatycznych, ma to szczególne znaczenia podczas Wiosny, bowiem kontrasty mikroklimatyczne silnie wpływają na zróżnicowanie w topnieniu pokrywy śnieżnej oraz długości okresu wegetacyjnego roślin. Charakterystyczną cechą klimatu w gminie Jerzmanowice-Przeżginia jest skrócenie średnich pór roku (szarugi jesiennej i wiosennej), które trwają tylko 55 dni. Dla porównania można wskazać, iż w Polsce południowej okres tych pór roku trwa 67 dni, a na północy aż 87.

Latem kontrasty mikroklimatyczne ujawniają się w postaci dużej zmienności typów pogody, w tym różnice temperatur w dolinach. Inną cechą charakterystyczną dla klimatu Gminy Jerzmanowice-Przeżginia jest występowanie dużej ilości burz w okresie letnim (drugie miejsce w kraju po Tatrach).

Jesienią występuje duża liczba dni słonecznych, ale pojawiają się silne inwersje termiczne, z kolei zima na terenie gminy Jerzmanowice-Przeżginia jest bardziej mroźna i dłuższa niż w otaczających gminę regionie².

2.4. STOSUNKI WODNE

2.4.1. Wody powierzchniowe.

Teren gminy Jerzmanowice-Przeżginia obejmuje dorzecze lewobrzeżnych dopływów Wisły. Sieć wodna jest stosunkowo gęsta i wynosi 0,5 km².

Gmina znajduje się w dorzeczu 3 rzek: Rudawy, Prądnika oraz Białej Pszemszy. Dorzecze Białej Pszemszy obejmuje północno-zachodnią część gminy, dorzecze Prądnika – wieś Sąspów, a pozostała część gminy pozostaje w Dorzeczu Rudawy. Sieć hydrologiczną na terenie gminy uzupełnia sieć stałych potoków, w tym m.in. potoki Będkówka, Szklarka, Raclawka, Sąspówka, a także sporadycznie ciekł okresowe. Wspomniana rzeka Rudawa wykorzystywana jest jako źródło zaopatrzenia w wodę dla aglomeracji krakowskiej.³

² Na podstawie Programu Ochrony Środowiska Gminy Jerzmanowice-Przeżginia na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2018

³ Na podstawie Programu Ochrony Środowiska Gminy Jerzmanowice-Przeżginia na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2018

Na obszarze gminy wypływa kilkaset źródeł, z których największe jest źródło Pióro, które znajduje się w dolinie Szklarki.

2.4.2. Wody podziemne.

Wody podziemne w gminie zalegają głęboko, tworząc kilka poziomów i pięter wodonośnych. Głębokość do zwierciadła wód podziemnych wynosi od 1,5 do 95 metrów. Piętro wód jurajskich, które charakteryzują się dużym rozprzestrzenianiem i zasobem wód, odgrywa najważniejszą rolę w kształtowaniu stosunków hydrogeologicznych, w szczególności zaś ma ono znaczenie w gospodarce.

Wody podziemne występują także w utworach kredowych, głównie marglach oraz w osadach czwartorzędowych. Część gminy w okolicach miejscowości Jerzmanowice (wierzchowina jurajska) jest bardziej uboga w wodę, wody podziemne zalegają tam bowiem najgłębiej. Wody w skałach wapiennych i marglach krążą w szczelinach, wzdłuż których rozwinęły się różnorodne zjawiska krasowe.⁴

2.5. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

Na terenie gminy Jerzmanowice-Przebinia występuje bogactwo fauny i flory. Różnorodność klimatyczna oraz warunków siedliskowych przyczyniła się do wykształcenia i zachowania bardzo bogatej szaty roślinnej o dużej różnorodności. Warto nadmienić, iż na terenie gminy występuje łącznie ok. 1300 gatunków flory roślin kwiatowych, a więc połowa całej polskiej flory. Ponadto odnotowano tutaj istnienie ok. 800 gatunków grzybów, 400 gatunków mchów oraz 400 gatunków porostów.

Obszar gminy Jerzmanowice-Przebinia jest także ważny z punktu widzenia ochrony przyrodniczej. Na terenie gminy występuje szereg gatunków zagrożonych, znajdujących się na czerwonej liście roślin zagrożonych, w tym m.in. 35 roślin naczyniowych, flory górskiej i kserotermicznej, a także rośliny wodne oraz 10 zagrożonych gatunków storczyków.

Również fauna zamieszkująca obszar Wyżyny Krakowskiej, w tym gminy Jerzmanowice-Przebinia jest dość różnorodna, należy tu wymienić:

- Ssaki: mysz leśna, zając szarak, kuna leśna, sarna, dzik;
- Ptaki: sówka, świergotek drzewny; dzwonek;
- Mięczaki: poczwarka;
- Kręgowce: dzierzba rudogłowa

Gatunki zaliczane do elementu arktyczno-alpejskiego i borealno-gorskiego:

- robaki płaskie: wypławek alpejski,
- karpackie wije: dwuparce, górskie gatunki stonóg, gatunki chrząszczy,
- ślimaki: karpacki pomrow błękitny,
- ryby: pstrąg potokowy, strzelba potokowa,
- nietoperze (około 19 gatunków),

⁴ Na podstawie Programu Ochrony Środowiska Gminy Jerzmanowice-Przebinia na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2018

- ptaki: bocian czarny, trzmielojad, jastrząb gołębnik, puszczyk, kruk, zimorodek.⁵

Formy ochrony przyrody

Cechą charakterystyczną gminy Jerzmanowice-Przegonia jest występowanie licznych obszarów prawnie chronionych. W 2014 roku obszary objęte różnymi formami ochrony przyrody zajmowały w gminie prawie 4172 ha, co stanowi 61% całkowitej powierzchni gminy. Warto podkreślić, iż w granicach gminy znajduje się część Ojcowskiego Parku Narodowego o powierzchni 300,10 ha (13,99% powierzchni całego PN). Ponadto 56,8% terenu gminy stanowi Park Krajobrazowy „Dolinki Krakowskie”, który wchodzi w skład Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Małopolskiego. Głównym zadaniem i celem ZPKWM jest ochrona wartości przyrodniczych, historycznych oraz walorów krajobrazowych, w celu zachowania i popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju. Dodatkowymi formami ochrony przyrody w gminie są także rezerwaty przyrody (46,7 ha).

Konieczne jest także, aby wspomnieć o tym, iż na terenie gminy Jerzmanowice-Przegonia znajdują się dwa obszary należące do Natura 2000:

- Dolinki Jurajskie (o łącznej powierzchni 916,2 ha). Niepowtarzalność tego obszaru, jest związana przede wszystkim z występowaniem wapieni górno jurajskich. Obszar ten, należy do terenów charakteryzujących się dużą różnorodnością, stwierdzono tutaj występowanie 10 rodzajów siedlisk. Najcenniejszymi z nich są: murawy kserotermiczne, płaty buczyn, grądów i jaworzyn. Do największych zagrożeń zidentyfikowanych dla tego obszaru zaliczają się: osadnictwo, zanieczyszczenia wód - ściekami i śmieciami, brak tradycyjnej gospodarki rolnej, wprowadzenia monokultury sosnowej, zanieczyszczenia pyłami i gazami przemysłowymi, a także zanieczyszczenia komunikacyjne.
- Dolina Prądnika (o łącznej powierzchni 2145,6 ha). Obszar ten charakteryzuje się występowaniem wszystkich zjawisk geomorfologicznych, które możliwe są do zaobserwowania na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej, w tym licznych zjawisk krasowych. Ponadto w obszarze znajduje się 13 siedlisk, z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej i 15 gatunków zwierząt i roślin naczyniowych z załącznika II Dyrektywy. Również w tym miejscu, zagrożeniem dla środowiska, jest przede wszystkim działalność człowieka, związana z zanieczyszczeniem powietrza, znacznym ruchem turystycznym oraz synantropizacją szaty roślinnej.

W gminie Jerzmanowice-Przegonia zarejestrowanych jest też 41 pomników przyrody, z czego 8 znajduje się w miejscowości Raclawice, a pozostałe 33 w Jerzmanowicach lub okolicy.⁶

⁵ Na podstawie Programu Ochrony Środowiska Gminy Jerzmanowice-Przegonia na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2018

⁶ Na podstawie Programu Ochrony Środowiska Gminy Jerzmanowice-Przegonia na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2018

Tabela 4. Wykaz pomników przyrody znajdujących się na terenie gminy Jerzmanowice-Przeżinia.

L.p.	Nr Rej. Woj.	Obiekt	Położenie obiektu
1	10/1	Lipa - obw. 472 cm	Raławice – przy kościele
2	10/2	Klon - obw. 330 cm	Raławice – przy kościele
3	10/3	Lipa - obw. 590 cm	Raławice – przy kościele
4	10/4	Lipa - obw. 362, 386 cm	Raławice – przy kościele
5	10/5	Lipa - obw. 358 cm	Raławice – przy kościele
6	10/6	Lipa - obw. 318 cm	Raławice – przy kościele
7	10/7	Lipa - obw. 455 cm	Raławice – przy kościele
8	10/8	Lipa - obw. 339 cm	Raławice – przy kościele
9	10/9	Grupa skałek – Cisówki	Jerzmanowice – działki 133/1, 136, 134/1
10	10/10	Grupa skałek – Podskałki	Jerzmanowice – działki 150/2, 157/2, 156, 170
11	10/11	Ostra Skała	Jerzmanowice – działka 309
12	10/12	Ostra Skała	Jerzmanowice – działka 308,1
13	10/13	Grupa skałek – Ogrodzieniec	Jerzmanowice – działka 312/2
14	10/14	Grupa skałek – Sokołowe Skały	Jerzmanowice – działki 301/1, 302, 305
15	10/15	Sokołowe Skały	Jerzmanowice – działki 301/1, 305
16	10/16	Skałka – Dębiny	Jerzmanowice – działka 277
17	10/17	Grupa skałek – Dębiny	Jerzmanowice – działki 263, 264, 268, 269
18	10/18	Grupa skałek – Łyse Skały	Jerzmanowice – działki 235/2, 243
19	10/19	Skałka – Łyse Skały	Jerzmanowice – działki 235/2, 243
20	10/20	Skałka - Śpiewacza Skała	Jerzmanowice – działki 808/5, 808/6, 803
21	10/21	Grupa skałek - Fijołkowa	Jerzmanowice – działki 783/1, 772/13, 794, 782/5, 782/4
22	10/22	Grupa skałek – Goła Skała	Jerzmanowice – działki 939/2, 940
23	10/23	Babia Skała	Jerzmanowice – działki 971, 965/5, 965/4
24	10/24	Skałka - Sikorka	Jerzmanowice – działki 980
25	10/25	Grupa skałek - Kubusiówka	Jerzmanowice – działki 1119/1
26	10/26	Łysa Skała	Jerzmanowice – działki 1066-1069/2, 1073-1075, 1087, 1071
27	10/27	Cielęca Skała	Jerzmanowice – działki 1067, 1075
28	10/28	Skałka - Olszówka	Jerzmanowice – działki 1140, 1141
29	10/29	Skałka - Słup	Jerzmanowice – działka 1095
30	10/30	Skałka - Słup	Jerzmanowice – działki 1095, 1096, 1097
31	10/31	Ostra Skała	Jerzmanowice – działki 1095, 1096, 1097
32	10/32	Skałka – Ostry Kamień	Jerzmanowice – działka 1097
33	10/33	Wielka Skała	Jerzmanowice – działki 1110, 1111
34	10/34	Wielka Skała	Jerzmanowice – działki 1109, 1112, 1120/3-1122/1
35	10/35	skałka	Jerzmanowice – działki 1084/3, 1085

36	10/36	Grupa skałek Grodzisko	Jerzmanowice – działka 1084/3
37	10/37	Grupa skałek Grodziska	Jerzmanowice – działki 1076-1079, 1081, 1082, 1084/3
38	10/38	Skałka - Jedlina	Jerzmanowice – działka 1053
39	10/39	Kozia Skała	Jerzmanowice – działki 1181, 1184, 1190, 1191/1
40	10/40	Grupa skałek – Psi Klatka	Jerzmanowice – działki 1164-1167, 1172/7, 1173/2/3
41	10/41	Jaskinia Nietoperzowa	Kolonia Wschodnia - w pobliżu Jerzmanowic

Źródło: Program Ochrony Środowiska Gminy Jerzmanowice-Przeżinia na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2018

2.6. STAN JAKOŚCI ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

2.6.1. Powietrze atmosferyczne i hałas.

Jakość powietrza na terenie gminy Jerzmanowice-Przeżinia jest poniekąd związana z jej położeniem, w stosunkowo niewielkiej odległości od Aglomeracji Śląskiej oraz Aglomeracji Krakowskiej. Na terenie samej gminy nie odnotowano większych źródeł emisji zanieczyszczenia powietrza. Jednakże, w sezonie zimowym powietrze jest zanieczyszczane poprzez niską emisję pochodzącą z palenisk domowych i lokalnych kotłowni.

Gmina Jerzmanowice-Przeżinia zaliczana jest do strefy C w ocenie jakości powietrza, ze względu na swoje położenie w powiecie krakowskim. Średnioroczne dane dotyczące zanieczyszczeń (dwutlenku azotu, pyłu zawieszonego PM 10, benzenu, ołowiu) nie przekraczają w gminie Jerzmanowice-Przeżinia dopuszczalnych poziomów.

Hałas w gminie Jerzmanowice-Przeżinia emitowany jest przede wszystkim przez drogą krajową nr 94 oraz drogę wojewódzką nr 773. Analiza hałasu drogowego wskazuje, że jego poziom w najbliższym sąsiedztwie drogi (w odległości 1 m) wynosi średnio w ciągu dnia 75-82 dB, jednakże maksymalnie osiąga wartości 93-96 dB, co oznacza, że przekracza ona dopuszczalne normy od 5 do nawet 25 dB. Ma to szczególnie istotne znaczenie ze względu na bliskie sąsiedztwo Ojcowskiego Parku Narodowego, który jest pod szczególną ochroną.

Innym rodzajem hałasu jest hałas komunalno-bytowy, który jest ściśle związany z osadnictwem mieszkańców. Ze względu na charakterystykę rolniczo-turystyczną gminy Jerzmanowice-Przeżinia hałas komunalno-bytowy nie stanowi dużego zagrożenia gminy, a największa koncentracja hałasu, związana jest ze zwartą zabudową w centralnych częściach wsi.⁷

⁷ Na podstawie Programu Ochrony Środowiska Gminy Jerzmanowice-Przeżinia na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2018

Tabela 5. Poziom zanieczyszczeń w gminie Jerzmanowice-Przeżinia.

Rodzaj zanieczyszczenia	Średnie stężenie w roku
Stężenie dwutlenku siarki	13 g/m ³
Stężenie dwutlenku azotu	21 g/m ³
Stężenie pyłu zawieszonego PM 10	20 g/m ³
Stężenie benzenu	2,5 g/m ³
Stężenie ołowiu	0,03 g/m ³

Źródło: opracowanie własne na podstawie Programu Ochrony Środowiska

2.6.2. Jakość wód powierzchniowych.

Na terenie gminy Jerzmanowice-Przeżinia jedynymi wodami powierzchniowymi, które zostały poddane analizie czystości był potok Raćławka, który uzyskał klasę n.o.n., a więc nieodpowiadający normom przyjętym podczas badania jakości.⁸

Corocznie badaniu podlega także rzeka Rudawa, która jest zasilana m.in. przez potok Raćławka. Wg danych na 2013 rok stan rzeki Rudawa na odcinku do Raćławki wygląda następująco:

- Ocena biologiczna: klasa IV;
- Ocena elementów hydromorfologicznych: klasa II
- Ocena elementów fizykochemicznych: klasa II
- Klasa elementów fizykochemicznych - specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne (3.6): Klasa I
- Stan potencjał ekologiczny: słaby
- Stan chemiczny: dobry

Według wstępnej oceny, stan wód powierzchniowych rzeki Rudawy jest zły.

2.6.3. Jakość wód podziemnych.

Obecnie jakość wód podziemnych w gminie Jerzmanowice-Przeżinia jest dobra i odpowiada jakością normom dla wód pitnych. Z zasobów tych wód zasilane są wodociągi w Gminie Jerzmanowice-Przeżinia. Duże zagrożenie dla wód podziemnych stanowią jednak zanieczyszczenia, które pochodzą z atmosfery, wód powierzchniowych, czy też związków chemicznych stosowanych w rolnictwie⁹

2.6.4. Degradacja gleb.

Według Programu Ochrony Środowiska w gminie Jerzmanowice-Przeżinia niemal cała powierzchnia gleb podlega erozji, w tym aż 73% to erozja wietrzna, 42% erozja powierzchniowa, a 11,8% erozja wąwózowa. Warto wspomnieć, że aż 83% gleb w gminie ma odczyn kwaśny. Ponadto około 30% gleb wymaga wapnowania w stopniu koniecznym, dla 16% jest to potrzebne, a dla 20% wskazane.

⁸ Program Ochrony Środowiska Gminy Jerzmanowice-Przeżinia na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2018

⁹ Program Ochrony Środowiska Gminy Jerzmanowice-Przeżinia na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2018

Ze względu na niski poziom rozwoju przemysłu na terenie gminy Jerzmanowice-Przeżinia gleby nie są zaliczane do obszarów skażeń metalami ciężkimi. Największym stopniem zanieczyszczenia gleb charakteryzują się gleby znajdujące się wzdłuż szlaków komunikacyjnych. Na terenie gminy nie ma także obszarów wymagających rekultywacji¹⁰.

2.6.5. Zagrożenia powodziowe.

Na terenie gminy Jerzmanowice-Przeżinia występują niewielkie zagrożenia powodziowe, związane przede wszystkim z podłożem (krasowym), na którym mieści się gmina¹¹.

2.7. PODSUMOWANIE

Reasumując dane dotyczące sfery środowiskowej, warto zaznaczyć, iż gmina Jerzmanowice-Przeżinia nie jest narażona na dużą degradację środowiska. Głównym problemem związanym z ochroną środowiska jest niska emisja, która pojawia się na terenie całej gminy, a także problemy związane z nadmiernym hałasem i zanieczyszczeniami, generowanymi przez przebiegającą pośrodku gminy drogę krajową nr 94. W dalszej kolejności należy także mieć na uwadze także problemy związane z zanieczyszczeniem potoku Raclawka, który przepływa przez miejscowości Raclawice oraz Czubrowice.

Z drugiej strony gmina Jerzmanowice-Przeżinia, ze względu na swoje położenie, na obszarach posiadających wyjątkowo cenne walory przyrodnicze, zasługuje na specjalną opiekę pod względem ochrony środowiska i wszelkie, pojawiające się problemy, powinny zostać rozwiązywane w pierwszej kolejności w celu zachowania dziedzictwa przyrodniczego w nienaruszonym stanie, dla przyszłych pokoleń.

¹⁰ Program Ochrony Środowiska Gminy Jerzmanowice-Przeżinia na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2018

¹¹ Program Ochrony Środowiska Gminy Jerzmanowice-Przeżinia na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2018

3. Sfera techniczna

Niniejszy rozdział dotyczyć będzie sfery technicznej, a więc kwestii związanych z szeroko rozumianą infrastrukturą techniczną. W jej skład wchodzi zarówno sieci przesyłowe, w tym kanalizacja, wodociągi, centralne ogrzewania, jak i zasoby mieszkaniowe oraz infrastruktura drogowa.

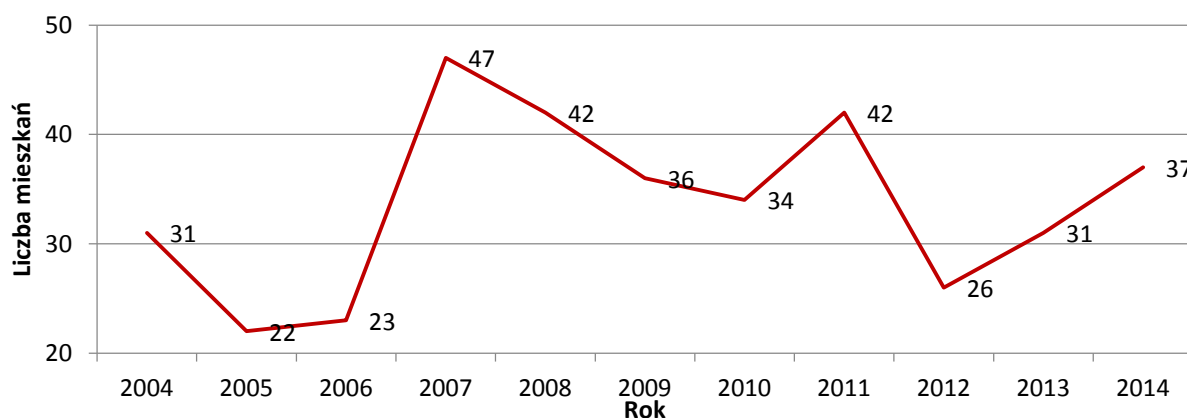
Dobre funkcjonowanie sfery technicznej często jest niezauważalne przez mieszkańców, traktowane, jako standard. Natomiast brak lub zły stan tego typu infrastruktury powoduje znaczne pogorszenie się poczucia poziomu życia mieszkańców, ale wpływa także na zmniejszenie atrakcyjności inwestycyjnej gminy.

W rozdziale dotyczącym infrastruktury technicznej na początku zostanie omówiony stan zasobów mieszkalnictwa, następnie infrastruktura wodno-kanalizacyjna, a na końcu przedstawione zostaną elementy infrastruktury drogowej.

3.1. ZASOBY MIESZKANIOWE

W 2014 roku, na terenie gminy Jerzmanowice-Przegonia istniało 2942 lokali mieszkaniowych, jednak w stosunku do roku 2004 liczba ta spadła o 0,3 pp. W tym samym okresie czasu, w powiecie krakowskim liczba lokali mieszkaniowych wzrosła o 13 pp., a w całym województwie małopolskim o 11 pp.

Wykres 2. Liczba mieszkań oddawanych do użytkowania w gminie Jerzmanowice-Przegonia w latach 2004–2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl/>].

W latach 2004 – 2014, na terenie gminy Jerzmanowice-Przegonia, co roku do użytkowania oddawane były nowe mieszkania. Najwięcej nowych mieszkań powstało w latach 2007 – 2011, kiedy to co roku oddawano do użytku ponad 30 mieszkań. W roku 2012 oddano nieco mniej mieszkań niż w latach poprzednich (26), jednak od 2013 roku liczba oddawanych co roku mieszkań znów zaczęła wzrastać. Należy jednak wspomnieć, iż polityka prowadzona przez gminę Jerzmanowice-Przegonia odnośnie

wydawania pozwoleń na budowę nowych mieszkań jest dość restrykcyjna. Władze bowiem chcą zachować ład przestrzenny oraz akcentować walory przyrodnicze gminy.

Tabela 6. Ceny nieruchomości w poszczególnych sołectwach gminy Jerzmanowice-Przeżginia.

Jednostka terytorialna	Przyjęte ceny nieruchomości budowlanych (zł/1ar)		
	2012	2013	2014
Czubrowice	8000	8000	8000
Gotkowice	7000	8000	9000
Jerzmanowice	11000	11000	11000
Łazy	9000	10000	10000
Przeżginia	10500	10500	10500
Raławice	8000	8000	8000
Sąspów	9000	9000	9000
Szklary	7000	8000	8000

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych UG

Jak widać w tabeli 6. Średnie ceny nieruchomości w gminie kształtują się na poziomie od 8000-11000 zł z ar i w ostatnich 3 latach praktycznie pozostają bez zmian. Najdroższe nieruchomości znajdują się w miejscowości Jerzmanowice (11000 zł/ar) oraz Przeżginia (10500 zł/ar). Stosunkowo najmniej za ar płaci się w miejscowościach Czubrowice, Szklary czy Raławice. Warto jednak podkreślić, że w stosunku do okolicznych gmin sąsiadujących z Krakowem np. Wielka Wieś, czy Zielonki ceny nieruchomości w Gminie Jerzmanowice-Przeżginia są przeciętnie niższe od kilku do nawet kilkunastu tysięcy za ar. Z kolei, im dalej od Krakowa, tym średnia cena za ar spada i tak, już w sąsiadującej gminie Skała średnio za ar zapłacimy podobną cenę, co w gminie Jerzmanowice-Przeżginia.

Tabela 7. Wybrane informacje na temat zasobów mieszkaniowych w gminie Jerzmanowice-Przeżginia na tle porównywanych jednostek terytorialnych w latach 2004 i 2014

Jednostka terytorialna	Liczba mieszkań w przeliczeniu na 1000 mieszkańców		Średnia powierzchnia użytkowa jednego mieszkania [m ²]		Średnia powierzchnia użytkowa mieszkania na jedną osobę [m ²]	
	2004	2014	2004	2014	2004	2014
Polska	332	363	69,0	73,4	22,9	26,7
Województwo małopolskie	310	336	73,5	77,6	22,8	26,1
Powiat krakowski	301	307	86,1	97,2	26,0	29,9
Gmina Jerzmanowice-Przeżginia	284	272	79,3	90,7	22,8	24,7

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

Na tle porównywanych jednostek terytorialnych, Gmina Jerzmanowice-Przeżginia charakteryzuje się niskim poziomem dostępności zasobów mieszkaniowych. W 2014 roku na każdy 1000 ludności Gminy przypadało przeciętnie 272 mieszkania (tab. 7). W związku z powyższym badany wskaźnik w przypadku Gminy Jerzmanowice-Przeżginia przyjmował wyraźnie niższą wartość w porównaniu do średniej dla Polski (363), województwa małopolskiego (336) oraz powiatu krakowskiego (307). Równocześnie wypada zauważyć, że w stosunku do 2004 roku w Gminie Jerzmanowice-Przeżginia nastąpił spadek wartości analizowanego wskaźnika (z 284 do 272), podczas gdy w pozostałych porównywanych jednostkach terytorialnych odnotowano jego wyraźny wzrost.

W 2014 roku przeciętna powierzchnia użytkowa jednego mieszkania w Gminie Jerzmanowice-Przeżginia wynosiła 90,7 m², kształtując się tym samym wyraźnie powyżej średniej dla Polski (73,4 m²) oraz województwa małopolskiego (77,6 m²). Niemniej jednak należy odnotować, że Gmina Jerzmanowice-Przeżginia na tle pozostałych porównywanych jednostek odznacza się wyraźnie najniższą przeciętną powierzchnią użytkową mieszkania w przeliczeniu na jednego mieszkańca (24,7 m²).

3.2. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Tabela 8. Odsetek mieszkań wyposażonych w wybrane instalacje techniczno-sanitarne w gminie Jerzmanowice-Przeżginia na tle obszarów wiejskich w porównywanych jednostkach terytorialnych w latach 2004 i 2014 [w %]

Jednostka terytorialna	Wodociąg		Łazienka		Centralne ogrzewanie	
	2004	2014	2004	2014	2004	2014
Polska	88,1	91,9	74,7	82,2	63,3	70,6
Województwo małopolskie	90,7	93,4	81,5	86,3	66,7	72,4
Powiat krakowski	91,4	94,7	82,3	88,1	71,1	78,0
Gmina Jerzmanowice-Przeżginia	94,2	96,5	82,8	87,3	66,3	73,4

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl/>].

Gmina Jerzmanowice-Przeżginia, na tle pozostałych porównywanych jednostek terytorialnych charakteryzuje się względnie wysokim standardem wyposażenia zasobów mieszkaniowych (tab. 8). W 2014 roku Gmina Jerzmanowice-Przeżginia na tle wszystkich rozpatrywanych jednostek cechowała się najwyższym odsetkiem mieszkań podłączonych do sieci wodociągowej (96,5%). Jednocześnie Gmina odznacza się wyższym niż przeciętnie w kraju oraz województwie odsetkiem mieszkań wyposażonych w łazienkę i centralne ogrzewanie.

Kolejnym ważnym elementem, który należy uwzględnić podczas analizy infrastruktury technicznej jest odsetek ludności, który z instalacji wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej.

Tabela 9. Odsetek mieszkańców korzystających z instalacji wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej w gminie Jerzmanowice-Przegonia na tle obszarów wiejskich w porównywanych jednostkach terytorialnych w latach 2004 i 2014 [w %]

Jednostka terytorialna	wodociąg		kanalizacja		gaz	
	2004	2014	2004	2014	2004	2014
Polska	71,3	84,3	17,3	37,3	17,8	22,4
Województwo małopolskie	52,4	66,7	13,7	33,9	47,2	50,7
Powiat krakowski	78,5	91,4	14,3	41,8	61,4	71,1
Gmina Jerzmanowice-Przegonia	97,3	97,8	0,0	26,2	57,3	75,5

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

Gmina Jerzmanowice-Przegonia charakteryzuje się bardzo niskim stopniem skanalizowania. W 2014 roku jedynie 26,3% mieszkańców gminy było przyłączonych do sieci kanalizacyjnej. Dla porównania, na terenach wiejskich w Polsce było to 37,3%, w województwie małopolskim 33,9%, natomiast w powiecie krakowskim odsetek ten był najwyższy i wyniósł 41,8%. Warto jednak podkreślić, że od 2004 roku sytuacja mieszkańców gminy znacznie się poprawiła, bowiem wtedy na terenie gminy kanalizacja nie funkcjonowała w ogóle.

Gmina Jerzmanowice-Przegonia wypada natomiast niezwykle korzystnie pod względem dostępności do sieci wodociągowej i gazowej. Aż 97,8% mieszkańców Gminy Jerzmanowice-Przegonia korzysta z wodociągów gminnych, podczas gdy, w porównywanych jednostkach terytorialnych sytuacja wygląda znacznie gorzej, bowiem w całej Polsce jest to jedynie 84,3%, w województwie małopolskim jedynie 66,7%, a w powiecie krakowskim 91,4%. W przypadku sieci gazowej, również gmina Jerzmanowice-Przegonia wypada bardzo korzystnie, w 2014 roku 75,5% mieszkańców korzystało z sieci gazowej. Podczas gdy, na terenach wiejskich w Polsce jest to jedynie 22,4%. W całym województwie małopolskim na wsiach z sieci gazowej korzysta jedynie do drugiego mieszkańca (50,1%), a w powiecie krakowskim siedmiu na dziesięciu mieszkańców (71,1%). Warto zauważyć też zmianę, jaka nastąpiła w gminie Jerzmanowice na przestrzeni ostatnich 11 lat odsetek mieszkańców korzystających z sieci gazowej wzrósł o 18,2 pp.

3.3. INFRASTRUKTURA DROGOWA

Przez obszar gminy Jerzmanowice-Przegonia przebiega droga krajowa nr 94. Z jednej strony usytuowanie gminy przy tak ruchliwej drodze może dawać korzyści. Niewątpliwie pozwala ona na łatwy i szybki dojazd do innych ośrodków miejskich, w tym przede wszystkim Krakowa. Przy drodze krajowej nr 94 zlokalizowane są też przedsiębiorstwa usługowe dla obsługi transportu, jak np. stacje benzynowe, zakłady mechaniczne, czy punkty gastronomiczne.

Z drugiej jednak strony, w szczególności zaś z perspektywy przeciętnego mieszkańca gminy Jerzmanowice-Przegonia droga krajowa, przebiegająca przez sam środek gminy może stwarzać zagrożenia i negatywnie wpływać na poczucie bezpieczeństwa. Wzmożony ruch samochodowy i ciągi piesze zlokalizowane wzdłuż drogi przyczyniają się z pewnością do obniżonego poczucia

bezpieczeństwa w drodze do szkoły, czy pracy. Ponadto ruch samochodowy generuje zanieczyszczenia powietrza czy hałasu. Dodatkowo droga krajowa stanowi naturalną barierę przestrzenną, powodującą polaryzację gminy. Droga krajowa nr 94 stanowi barierę funkcjonalną dla mieszkańców gminy, ograniczając mieszkańcom korzystanie z instytucji publicznych, społecznych czy gospodarczych znajdujących się „po drugiej stronie gminy”. Ma to znaczenie w szczególności dla dzieci i osób starszych, wymagających opieki.

Ponadto przez teren gminy Jerzmanowice-Przebinia przebiegają także cztery drogi powiatowe: nr 18108, nr 18111, nr 18116 oraz 18281.

W 2014 roku na terenie gminy Jerzmanowice-Przebinia łączna długość sieci drogowej wynosiła 75 km, w tym rozbudowano 1,6 km drogi, a 0,7 zostało wyremontowane. Najdłuższą sieć drogową posiada sołectwo Jerzmanowice – 16,65 km, następnie Raławice 12,0 km oraz Przebinia 11,7 km. Warto wspomnieć, że sołectwo Jerzmanowice na całej długości dróg posiada oświetlenie nocne. Wysokim odsetkiem wyposażenia w oświetlenie nocne charakteryzuje się także sołectwo Gotkowice (83%). Z drugiej strony sołectwa takie jak Szklary, Gotkowice, Łazy oraz Czubrowice charakteryzują się bardzo niską długością sieci drogowej, a co równie istotne w miejscowościach Łazy oraz Czubrowice dodatkowo jedynie niewiele ponad 50% dróg posiada oświetlenie. Jest to szczególnie ważne, jeśli chodzi o bezpieczeństwo mieszkańców.

Tabela 10. Długość dróg publicznych wraz z długością dróg wyposażonych w światlenie nocne w miejscowościach gminy Jerzmanowice-Przebinia w roku 2014.

Jednostka terytorialna	Długość dróg publicznych [w km]	Długość dróg wyposażonych w oświetlenie nocne [w km]	Odsetek dróg wyposażonych w oświetlenie nocne
Czubrowice	7,3	4,1	56%
Gotkowice	4,1	3,4	83%
Jerzmanowice	16,65	16,65	100%
Łazy	7,2	3,8	53%
Przebinia	11,7	8,3	71%
Raławice	12	7,2	60%
Sąspów	10,8	5,2	48%
Szklary	5,25	3,2	61%
Gmina Jerzmanowice-Przebinia	75	51,85	69%

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych UG.

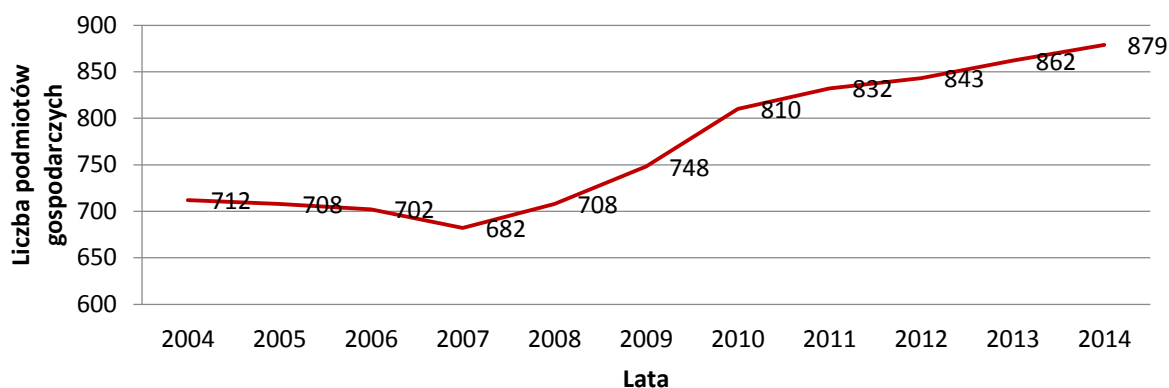
3.4. PODSUMOWANIE

Reasumując analizę dotyczącą sfery technicznej należy zauważyć, iż głównym problemem gminy niski odsetek ludności posiadających dostęp do kanalizacji. Kwestia ta może bezpośrednio wpływać na zanieczyszczenia środowiska, stąd też jest kwestią kluczową dla gminy. Warto także wspomnieć, iż na terenie niektórych miejscowości pojawiają się problemy związane z infrastrukturą drogową. Największym problemem związany z niewielką ilością dróg publicznych oraz brakiem oświetlenia borykają się miejscowości Łazy oraz Czubrowice (oba wskaźniki kształtują się poniżej średniej dla gminy).

4. Sfera gospodarcza

Procesy gospodarcze są niezwykle istotne z punktu widzenia społeczno-ekonomicznego mieszkańców, a kondycja lokalnych przedsiębiorstw może mieć niebagatelny wpływ na rozwój różnych sfer życia społecznego i publicznego. Działalność gospodarcza, w tym np. przemysłowa może mieć znaczący wpływ na przekształcenia krajobrazu i środowiska przyrodniczego. Ponadto kondycja lokalnej gospodarki będzie mieć wpływ także na mieszkańców gminy, bowiem bezpośrednio wpływa na ich finanse, co z kolei znacząco wpływa na warunki życia mieszkańców. Wreszcie kondycja lokalnej gospodarki ma wpływ na życie publiczne, bowiem w znacznym stopniu determinuje sytuację finansową (budżetową) jednostek samorządu terytorialnego (poprzez m.in. wpływy z tytułu podatku od nieruchomości oraz podatku dochodowego od osób prawnych bądź też opłaty eksploatacyjne). Dlatego też niezwykle istotne jest przyjrzenie się sferze gospodarczej w niniejszym opracowaniu.

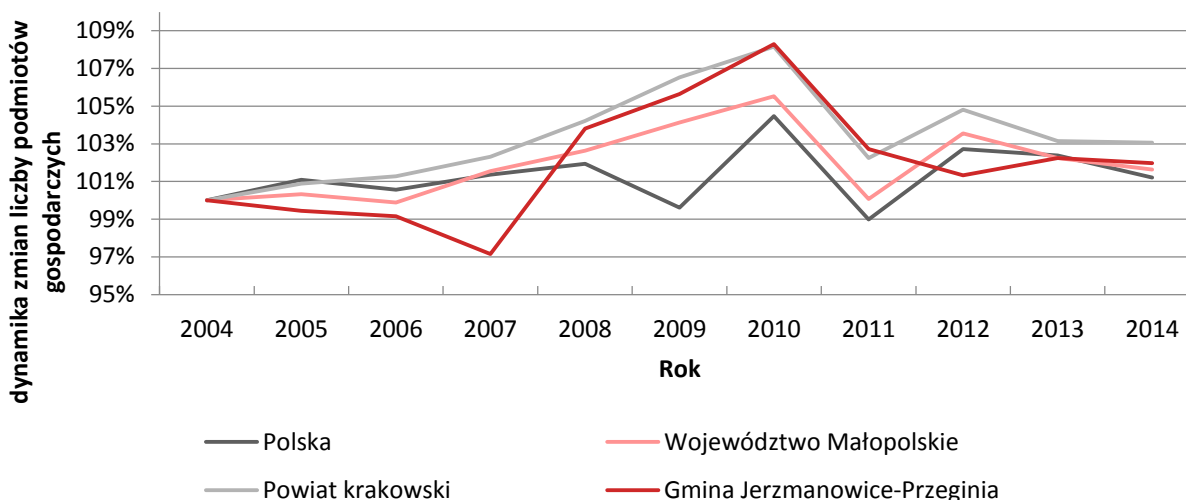
Wykres 3. Liczba podmiotów gospodarczych w gminie Jerzmanowice-Przeżinia w latach 2004–2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

W 2014 roku na terenie gminy Jerzmanowice-Przeżinia działalność gospodarczą prowadziło 879 podmiotów. Jak można zauważyć na wykresie 3, w latach 2004 – 2008 liczba podmiotów ulegała systematycznemu zmniejszaniu, jednakże dynamika spadku nie była duża. Rok 2008 okazał się przełomowy dla lokalnej gospodarki, bowiem od tego roku liczba podmiotów gospodarczych działających na terenie gminy zaczęła systematycznie wzrastać. Rysunek 4. pokazuje dynamikę zmian liczebności podmiotów gospodarczych. Jak widzimy dynamika przyrostu podmiotów gospodarczych w latach 2008 – 2010 okazała się być bardzo wysoka, co świadczy także o dynamicznym rozwoju lokalnej gospodarki gminy Jerzmanowice-Przeżinia. Od 2010 roku obserwujemy zmniejszenie się dynamiki powstawania nowych przedsiębiorstw, co oznacza, że rozwój gospodarczy Gminy nieco zwolnił, jednak ciągle pozostaje on w tendencji wzrostowej.

Wykres 4. Dynamika przyrostu podmiotów gospodarczych w gminie Jerzmanowice-Przeżinia na tle porównywanych jednostek samorządu terytorialnego w latach 2004–2013.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

Tabela 11. Struktura wielkościowa podmiotów gospodarczych w gminie Jerzmanowice-Przeżinia na tle porównywanych jednostek terytorialnych w 2014 roku.

Jednostka terytorialna	Liczba ogółem	Liczba pracowników			
		0 - 9	10 - 49	50 - 249	250 i więcej
		udział [%]			
Polska	4119671	95,6	3,6	0,7	0,1
Województwo małopolskie	356785	95,5	3,7	0,7	0,1
Powiat krakowski	28069	96,1	3,3	0,5	0,1
Gmina Jerzmanowice-Przeżinia	879	96,2	3,5	0,2	0,0

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

W strukturze wielkościowej podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na terenie gminy Jerzmanowice-Przeżinia przeważają mikro przedsiębiorstwa (zatrudniające nie więcej niż 9 pracowników), co jest charakterystyczne dla całego kraju. Warto jednak zauważyć, iż odsetek tego typu podmiotów w gminie Jerzmanowice-Przeżinia (96,2%) jest wyższy niż średnia dla kraju (95,6%) oraz średnia dla województwa małopolskiego (95,5%). Oznacza to, że Gmina Jerzmanowice-Przeżinia bazuje przede wszystkim na niewielkich działalnościach gospodarczych, bądź też samo zatrudnieniu. Warto także zauważyć, iż na terenie gminy Jerzmanowice nie występują podmioty gospodarcze zatrudniające więcej niż 250 pracowników, a duże przedsiębiorstwa (od 50 – 249 pracowników) stanowią niewielki odsetek (0,2%), w porównaniu do innych jednostek terytorialnych. Jest to zgodne z pomysłem władz na rozwój gminy, który to ma opierać się o przyciągnięcie ludności zainteresowanej

turystyką i rekreacją, nie zaś zachęcaniu inwestorów do zakładania tutaj dużych przedsiębiorstw, które mogłyby przyczynić się do zmian środowiskowych i ładu przestrzennego.

Tabela 12. obrazuje nam strukturę podmiotów gospodarczych pod względem sektorów, w jakich one działają. To, co jest specyficzne dla lokalnej gospodarki, to zdecydowanie większy niż przeciętnie w Polsce (21,3), województwie małopolskim (23,9) czy nawet powiecie krakowskim (25,2) odsetek podmiotów gospodarczych, działających w sektorze przemysłu i budownictwa (30,9). Wysoki odsetek podmiotów gospodarczych, działających na terenie gminy Jerzmanowice-Przeżinia w sektorze budownictwa i przemysłu powoduje zmniejszony odsetek ilości podmiotów gospodarczych w sektorze usług, jedynie 67,6% przy średniej dla kraju 76,8%.

Tabela 12. Struktura podmiotów gospodarczych w gminie Jerzmanowice-Przeżinia według głównych sektorów gospodarki na tle porównywanych jednostek terytorialnych w 2014 roku [w %].

Jednostka terytorialna	Rolnictwo	Przemysł i budownictwo	Usługi i inne
Polska	1,8	21,3	76,8
Województwo małopolskie	1,1	23,9	75,0
Powiat krakowski	1,2	25,2	73,6
Gmina Jerzmanowice-Przeżinia	1,5	30,9	67,6

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

Tabela 13. Struktura podmiotów gospodarczych w 2014 roku w gminie Jerzmanowice-Przeżinia według poszczególnych sekcji PKD 2007.

Sekcja PKD 2007		Liczba podmiotów
Sekcja A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	13
Sekcja B	Górnictwo i wydobywanie	0
Sekcja C	Przetwórstwo przemysłowe	83
Sekcja D	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0
Sekcja E	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	4
Sekcja F	Budownictwo	185
Sekcja G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	242
Sekcja H	Transport i gospodarka magazynowa	90
Sekcja I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	18
Sekcja J	Informacja i komunikacja	18
Sekcja K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	18
Sekcja L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	9
Sekcja M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	56

Diagnoza społeczno – gospodarczo - przestrzenna Gminy Jerzmanowice-Przeżginia

Sekcja N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	15
Sekcja O	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne	11
Sekcja P	Edukacja	27
Sekcja Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	25
Sekcja R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	17
Sekcje S i T	Pozostała działalność usługowa oraz gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	48
Sekcja U	Organizacje i zespoły eksterytorialne	0

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

Warto przyrzeć się także bliżej strukturze lokalnej gospodarki, aby poznać przyczynę istnienia takiej specyfiki gospodarczej gminy. Jak zostało wspomniane wcześniej w gminie Jerzmanowice-Przeżginia brak jest dużych zakładów przemysłowych. Stąd też branża przemysł i budownictwo jest skoncentrowana bardziej na drugim elemencie. Jak się okazuje, aż 185 podmiotów gospodarczych w gminie Jerzmanowice-Przeżginia specjalizuje się w usługach budowlanych. Oznacza to, że co piąty podmiot gospodarczy, który został założony na terenie gminy Jerzmanowice-Przeżginia zajmuje się budownictwem. Taka specyfika może być związana z bliskim położeniem gminy Jerzmanowice-Przeżginia do miasta Krakowa oraz aglomeracji Krakowskiej. W ostatnich latach zauważalny jest bowiem silny trend suburbanizacyjny, w tym budowa nowych domków jednorodzinnych w okolicznych gminach Krakowa, co wymusza zapotrzebowanie na usługi budowlane i wykończeniowe.

Warto także zauważyć, że wśród podmiotów działalności gospodarczej funkcjonujących na terenie gminy Jerzmanowice-Przeżginia dominują podmioty z sekcji G: Handel hurtowy i detaliczny oraz naprawa pojazdów samochodowych z wyłączeniem motocykli (242 podmiotów). Jest to jednak sekcja gospodarki, która dominuje w każdej jednostce samorządu terytorialnego, bowiem to w tej branży kryją się wszelkiego rodzaju sklepy, które są niezbędne dla mieszkańców.

Ze względu na swoje walory przyrodnicze gmina Jerzmanowice-Przeżginia uchodzi także za gminę turystyczną, stanowiącą zaplecze rekreacyjno-wypoczynkowe dla pobliskiego Krakowa czy Aglomeracji Śląskiej. W związku z powyższym na terenie gminy rozwija się m.in. agroturystyka. Obecnie (stan na grudzień 2015 roku) na terenie gminy funkcjonuje 10 gospodarstw agroturystycznych, z czego 6 zlokalizowanych jest w miejscowości Sąspów, 3 w Jerzmanowicach oraz 1 w Łazach, dodatkowo na terenie miejscowości Łazy funkcjonuje Szkolne Schronisko Młodzieżowe prowadzone przez Polskie Towarzystwo Schronisk Młodzieżowych.

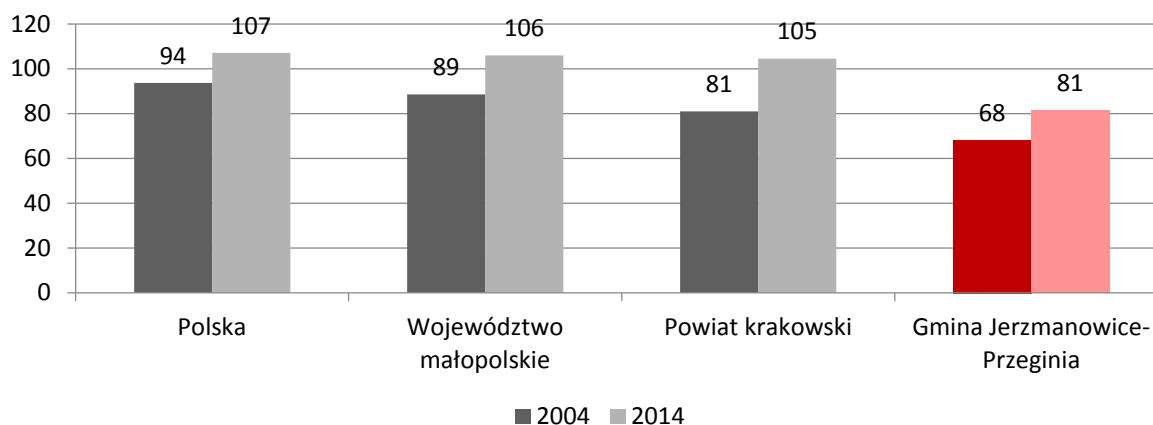
W celu pokazania specyfiki gospodarczej gminy można zastosować także wskaźnik, pokazujący koncentrację poszczególnych branż - wskaźnika ilorazu lokalizacji. Wskaźnik ten oblicza się pokazując stosunek udziału konkretnego działu PKD w gospodarce gminy do udziału tego działu w gospodarce jednostki rzędu wyższego:

Wartość wskaźnika większe niż 1,00 świadczy o wyższej niż przeciętnej koncentracji danego działu w gospodarce, a wartość powyżej 1,25 o bardzo dużej koncentracji. W gminie Jerzmanowice-Przeżinia wartość przewyższającą 1,25 osiągnęło 7 działów i były to:

- **dział 16** – produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania - **33 firmy**
- **dział 32** – pozostała produkcja wyrobów– **12 firm**
- **dział 41** – roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków – **52 firmy**
- **dział 42** – roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej– **15 firm**
- **Dział 43** – roboty budowlane specjalistyczne– **118 firm**
- **dział 45** – handel hurtowy i detaliczny pojazdami samochodowymi; naprawa pojazdów samochodowych – **firm**
- **dział 49** – transport lądowy oraz transport rurociągowy– **89 firm.**

Widzimy, iż spośród siedmiu wymienionych działów PKD aż 3 związane są ściśle z budownictwem, co potwierdza wcześniejszą tezę dotyczącą specjalizacji gospodarki lokalnej gminy w tym kierunku.

Wykres 5. Wskaźnik przedsiębiorczości - liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w gminie Jerzmanowice-Przeżinia na tle porównywanych jednostek terytorialnych w 2014 roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

Ważnym wskaźnikiem, który przedstawia sytuację gospodarczą w danej jednostce terytorialnej jest wskaźnik przedsiębiorczości, który wskazuje ile podmiotów gospodarczych przypada na każde 1000 mieszkańców jednostki. W 2014 roku w gminie Jerzmanowice-Przeżinia na każde 1000 mieszkańców przypadało 81 podmiotów gospodarczych. Dla porównania w 2004 roku było to tylko 68 podmiotów gospodarczych, zauważalna jest więc duża poprawa. Jednakże w porównaniu do innym jednostek samorządowych gmina Jerzmanowice-Przeżinia wypada ciągle jeszcze niekorzystnie, pod względem ilości podmiotów prowadzących działalność na jej terenie. Warto w tym miejscu jednak zaznaczyć bardzo dobre położenie gminy Jerzmanowice-Przeżinia. Bliskość Krakowa, Olkusza, a także

Aglomeracji Górnośląskiej oraz walory przyrodnicze gminy powoduje, iż stała się ona gminą mającą funkcje „sypialni” oraz wypoczynkowej, a nie gospodarczej.

Ostatnim elementem, który zostanie przedstawiony w niemiejszym rozdziale, dotyczącym lokalnej gospodarki będzie wykaz podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej w podziale na miejscowości, w których podmioty te się znajdują. Dane te pozwolą pokazać potencjał gospodarczy oraz przedsiębiorczość mieszkańców w poszczególnych sołectwach. Najwięcej podmiotów gospodarczych zarejestrowanych było w Jerzmanowicach (37,7% wszystkich podmiotów). Drugą miejscowością pod względem ilości działających tam podmiotów gospodarczych była Przeżginia – 120 podmiotów (18,4%). Bardzo niekorzystnie wypadają sołectwa, takie jak Gotkowice, Łazy, Szklary oraz Czubrowice, które w swoich granicach posiadają mniej niż 10% podmiotów gospodarczych (odpowiednio 3,8%; 4,6%; 4,8% oraz 8,3%).

Jednakże sama liczba podmiotów często nie mówi nam o sytuacji gospodarczej danej miejscowości, bowiem liczba podmiotów może zależeć od liczby mieszkańców danej miejscowości. W związku z powyższym postanowiono przedstawić również liczbę podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców danej miejscowości (wskaźnik przedsiębiorczości). Także i tutaj Jerzmanowice wypadają najlepiej, bowiem na każde 100 mieszkańców działa 9 podmiotów gospodarczych. Co ciekawe wysoko pod względem przedsiębiorczości wypadają także Łazy (7) oraz Szklary (6). Najślabiej wypada miejscowość Gotkowice, której wskaźnik przedsiębiorczości kształtował się na poziomie 4.

Tabela 14. Liczba podmiotów gospodarczych na terenie Gminy Jerzmanowice – Przeżginia w 2014 roku.

Nazwa sołectwa	Liczba podmiotów gospodarczych	Liczba podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców	Odsetek podmiotów gospodarczych
Jerzmanowice	246	9	37,7%
Przeżginia	120	5	18,4%
Racławice	75	5	11,5%
Sąspów	71	5	10,9%
Czubrowice	54	5	8,3%
Szklary	31	6	4,8%
Łazy	30	7	4,6%
Gotkowice	25	4	3,8%
Suma	652	6	100,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG w Jerzmanowicach.

Warto także wskazać najważniejsze i największe firmy, które na terenie gminy prowadzą swoją działalność, a są to:

Tabela 15. Lista najważniejszych podmiotów gospodarczych.

Nazwa/Właściciel	Branża	Miejscowość
J. Broniewski	Stacja paliw	Gotkowice
JET	Stacja paliw	Czubrowice
J. Niedziółka	Mechanika Pojazdowa	Jerzmanowice
Skotniczy	Autohandel	Czubrowice
A. Stach	Ślusarstwo	Przebinia
A. Sarota	Mechanika Pojazdowa	Jerzmanowice
R. Klich	Błacharstwo, lakiernictwo	Raławice
B. Janik	Stacja przeglądu pojazdów	Jerzmanowice
L. Miller	Gastronomia, hotelarstwo	Sąspów
Sknoświat/St. Tarnowski	Szklarska	Jerzmanowice
Z. Chmura	Mechanika Pojazdowa	Jerzmanowice
Chochołowy Dwór	Gastronomia, hotelarstwo	Jerzmanowice

Źródło: opracowanie własne na podstawie Program Ochrony Środowiska Gminy Jerzmanowice-Przebinia na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2018.

PODSUMOWANIE

Reasumując, dane dotyczące gospodarki na terenie gminy Jerzmanowice-Przebinia pokazują, iż sytuacja gminy w ostatnich latach ulega systematycznej poprawie. Jednakże ciągle w porównaniu do innych jednostek samorządu terytorialnego potencjał gospodarczy jest tutaj nieco słabszy. Z drugiej jednak strony ambicjami rozwojowymi gminy nie jest rozwój gospodarczy, który mógłby się kłócić z piękną i malowniczą przyrodą, która jest największym atutem Gminy. Z drugiej strony konieczne wydaje się zróżnicowanie posiadanego potencjału na terenie całej gminy. Do tej pory działalności gospodarcze koncentrują się, bowiem głównie w dwóch miejscowościach – Jerzmanowicach oraz Przebinie. W związku z tym rekomenduje się rozwój mikro przedsiębiorczości w pozostałych obszarach, w tym głównie w Czubrowicach, Gotkowicach, Szklarach oraz Łazach.

5. Sfera społeczna

5.1. DEMOGRAFIA

W 2014 roku liczba mieszkańców gminy Jerzmanowice-Przegonia liczyła 10 757 osób (stan na 31.12.2014, źródło: BDL GUS). Rozmieszczenie przestrzenne ludności charakteryzuje się stosunkowo dużym zróżnicowaniem. Można wyróżnić dwa wyraźne miejsca koncentracji mieszkańców tj. miejscowości Przegonia oraz Jerzmanowice. Łącznie te dwie miejscowości zamieszkuje prawie połowa (48%) ogółu mieszkańców gminy. Najmniej mieszkańców zamieszkuje sołectwa Gotkowice oraz Łazy, gdzie procentowy udział ludności w gminie w 2014 roku wynosił kolejno 4,1% oraz 4,6%.

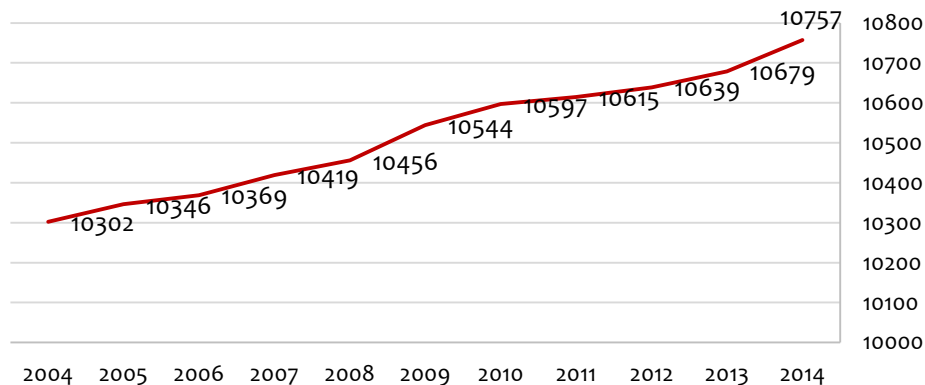
Tabela 16. Struktura ludności mieszkańców w podziale na sołectwa

Rok 2014	Liczba mieszkańców	Udział procentowy
Jerzmanowice	2724	25,3%
Przegonia	2422	22,5%
Raławice	1544	14,4%
Sąspów	1367	12,7%
Czubrowice	1131	10,5%
Szklary	637	5,9%
Łazy	492	4,6%
Gotkowice	440	4,1%
RAZEM	10 757	100%

Źródło: Urząd Gminy Jerzmanowice-Przegonia

Gęstość zaludnienia w gminie Jerzmanowice-Przegonia w 2014 roku kształtowała się na poziomie 159 os./km² i na przestrzeni ostatnich lat utrzymuje się na podobnym poziomie. Warto zauważyć, iż na przestrzeni ostatnich 10 lat mamy do czynienia z systematycznym wzrostem liczby mieszkańców gminy Jerzmanowice-Przegonia. W porównaniu do roku 2004 liczba mieszkańców gminy wzrosła z 10 302 do 10 757 osób, dając bezwzględny przyrost o 455 osób, co stanowi 4,4%. Na tle wybranych jednostek porównawczych tj. Polski, województwa małopolskiego oraz powiatu krakowskiego, Gmina Jerzmanowice-Przegonia prezentuje się stosunkowo korzystnie, bowiem w analogicznym okresie czasu liczba ludności Polski zwiększyła się o blisko 1%, a w województwie małopolskim 3,3%. Wyjątkiem jest powiat krakowski, gdzie dynamika zmian liczby ludności na przestrzeni ostatnich 10 lat była większa od gminy Jerzmanowice-Przegonia (wzrost liczby mieszkańców o 10,6% w porównaniu do roku 2004).

Wykres 6. Zmiana wielkości liczby mieszkańców w latach 2004-2014

Źródło: Urząd Gminy Jerzmanowice-Przegonia

Biorąc pod uwagę zmiany w liczbie mieszkańców gminy Jerzmanowice-Przegonia, w podziale na poszczególne sołectwa, można zauważyć, iż mimo ogólnej tendencji wzrostowej, w kilku miejscowościach mamy do czynienia z nieznacznym spadkiem liczby zamieszkujących tam osób. Mowa tu w pierwszej kolejności o Czubrowicach, gdzie w porównaniu do 2004 roku liczba ludności spadła o 58 osób, co daje 4,7%. Mniej wyraźne różnice można również zaobserwować także w Szklarach, gdzie odnotowano spadek o 12 osób (1,8%). Z kolei w miejscowościach Raławice pomimo nieznacznego wzrostu liczby ludności w porównaniu do 2004 roku (o 4 osoby) mamy do czynienia z nieznacznymi wahaniami liczby mieszkańców na przestrzeni ostatnich 10 lat. W pozostałych miejscowościach obserwuje się tendencje wzrostową, z czego najwyższy wzrost bezwzględny odnotowano w Jerzmanowicach o 252 osoby (10,2%) oraz w Przegoniu o 112 osób (4,8%). Największy procentowy przyrost ludności odnotowało natomiast sołectwo Łązy 15% (66 osób).

Tabela 17. Zmiany w strukturze ludności gminy Jerzmanowice-Przegonia w podziale na poszczególne miejscowości

Rok	Jerzmanowice	Szklary	Łązy	Sąspów	Gotkowice	Przegonia	Czubrowice	Raławice	RAZEM
2014	2724	637	492	1367	440	2422	1131	1544	10757
2013	2685	640	495	1371	438	2392	1125	1533	10679
2012	2657	636	484	1358	432	2412	1128	1532	10639
2011	2633	635	483	1359	430	2405	1129	1541	10615
2010	2613	637	482	1361	432	2385	1136	1551	10597
2009	2596	635	466	1358	426	2355	1166	1542	10544
2008	2562	633	450	1347	426	2345	1148	1545	10456
2007	2560	634	442	1350	416	2314	1152	1551	10419
2006	2531	632	434	1343	407	2313	1176	1533	10369
2005	2498	640	427	1323	412	2314	1189	1543	10346
2004	2472	649	426	1317	403	2310	1185	1540	10302

Źródło: Urząd Gminy Jerzmanowice-Przegonia

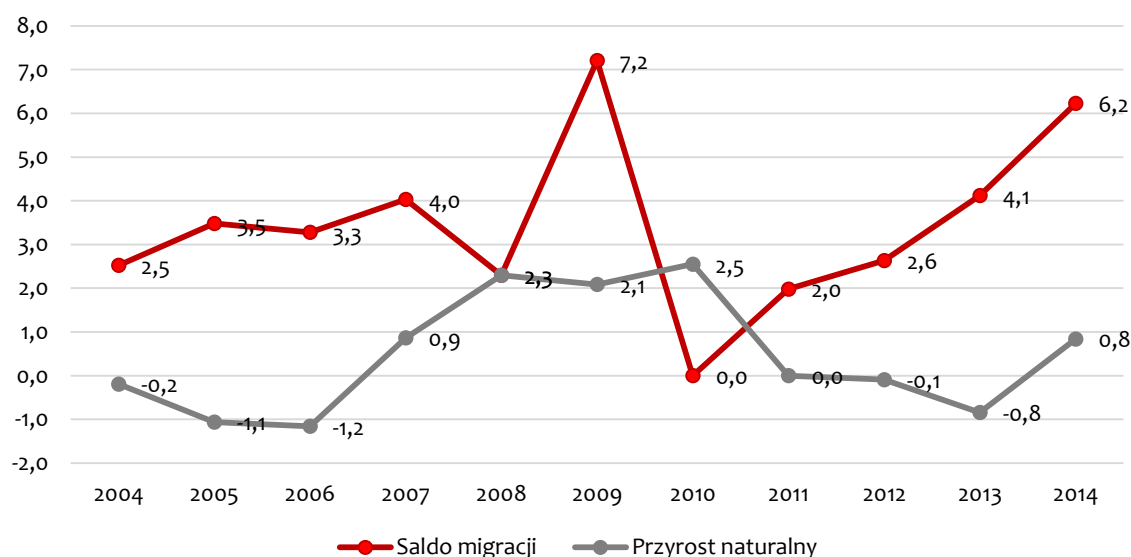
5.1.1. Trendy demograficzne

Obserwowane trendy w strukturze demograficznej badanej populacji stanowią ważne źródło informacji o tym, jak może wyglądać struktura danej społeczności w przyszłości. Pozwoli to na podejmowanie działań profilaktycznych, mających na celu sprostanie wyzwaniom, pojawiającym się w obliczu dostrzeganych zmian. W kontekście struktury ludności, ważna jest wiedza o kształtowaniu się takich wskaźników jak saldo ruchu naturalnego oraz saldo ruchu wędrownego, które mają wpływ na przyrost ludności w gminie.

Pierwsze z nich, czyli **saldo ruchu naturalnego (przyrost naturalny)**, wskazuje na różnicę pomiędzy liczbą urodzin żywych, a liczbą zgonów. Drugim wskaźnikiem jest **saldo ruchu wędrownego (saldo migracji)**, które wskazuje na różnicę pomiędzy wymeldowaniem mieszkańców z terenu gminy, a zameldowaniem nowych mieszkańców.

Przeglądając się wartościom salda naturalnego w gminie Jerzmanowice-Przeżinia na przestrzeni ostatnich lat, możemy zaobserwować nieznaczne wahania tego wskaźnika. Początkowo (lata 2004-2006) saldo naturalne było ujemne, by następnie przez okres 4 lat przyjmować wartości dodatnie w granicach od 0,9‰ do nawet 2,5‰ w roku 2010. W kolejnych latach saldo ruchu naturalnego przyjmowało wartości w okolicach 0, osiągając ostatecznie wartość 0,8‰ w 2014 roku. Porównując wynik ten do wyniku dla województwa małopolskiego czy powiatu krakowskiego, wartość ta jest w 2014 roku w Gminie Jerzmanowice-Przeżinia była nieco niższa, gdyż dla omawianych jednostek porównawczych wartość przyrostu naturalnego wyniosła, w obu przypadkach po 1,4 ‰.

Wykres 7. Saldo ruchu naturalnego (przyrost naturalny) oraz saldo ruchu wędrownego (migracji) w gminie Jerzmanowice-Przeżinia w latach 2004 – 2014.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

Podobne wahania wartości można zaobserwować w przypadku współczynnika salda migracji. W tym przypadku jednak, mamy do czynienia z dodatnimi wartościami, co oznacza, że przeciętnie więcej osób napływało do gminy, niż ją opuszczało. Na przestrzeni ostatnich 10 lat saldo migracji nie było nigdy ujemne, jednakże w 2010 roku, wartość tego współczynnika wyniosła 0. Od tego roku mamy do czynienia również z systematycznym wzrostem salda migracji. Gmina Jerzmanowice-Przegonia jest bowiem atrakcyjnym miejscem do osiedlania się dla mieszkańców metropolii Krakowskiej.

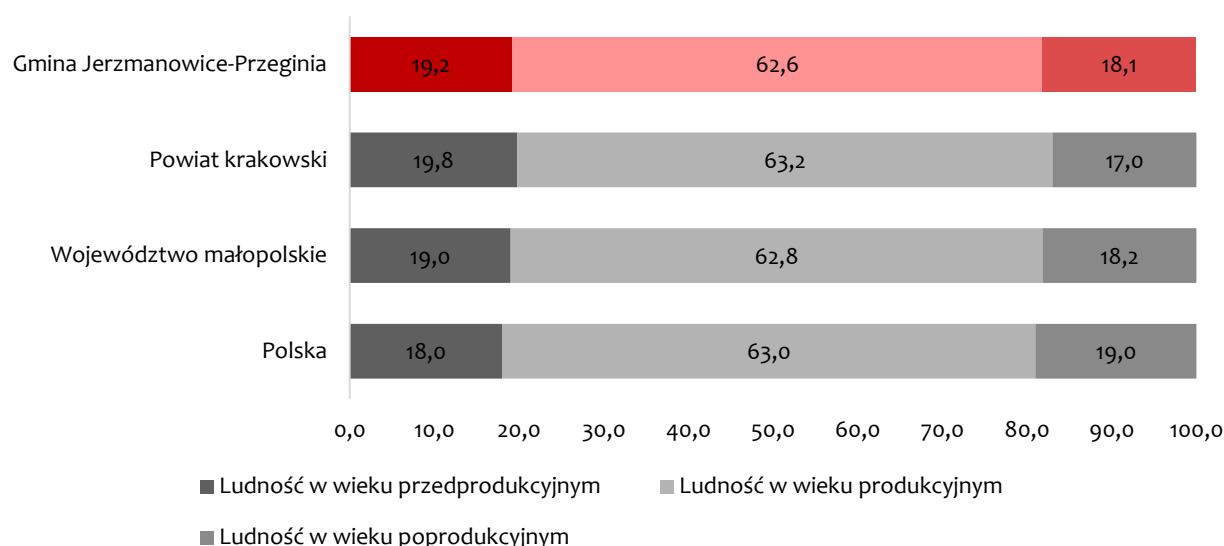
W 2014 roku saldo migracji w gminie Jerzmanowice-Przegonia wyniosło 6,2‰, dzięki czemu odnotowano tam znacznie lepszy wynik, niż w województwie małopolskim (1,1 ‰). Z drugiej strony wysoka wartość wskaźnika salda migracji dla gminy Jerzmanowice-Przegonia okazała się być niższa, niż dla całego powiatu krakowskiego (7,2‰).

5.1.2. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku

Wiedza na temat struktury wiekowej mieszkańców, stanowi ważną kwestię w kontekście wyzwań stojących przed polityką społeczną gminy i instytucjami publicznymi, funkcjonującymi na terenie gminy, służącymi zaspokojeniu potrzeb poszczególnych grup (np. szkoły, przedszkola). Warto zatem dokonać analizy tej struktury z wykorzystaniem podziału na ekonomiczne grupy wieku. Poszczególne przedziały wiekowe przyjęto według metodologii zaproponowanej przez Główny Urząd Statystyczny i są to: wiek przedprodukcyjny (0-17 lat), produkcyjny (18-59 lat kobiety i 18-64 lat mężczyźni) oraz poprodukcyjny (60 lat i więcej w przypadku kobiet oraz 65 lat i więcej w przypadku mężczyzn).

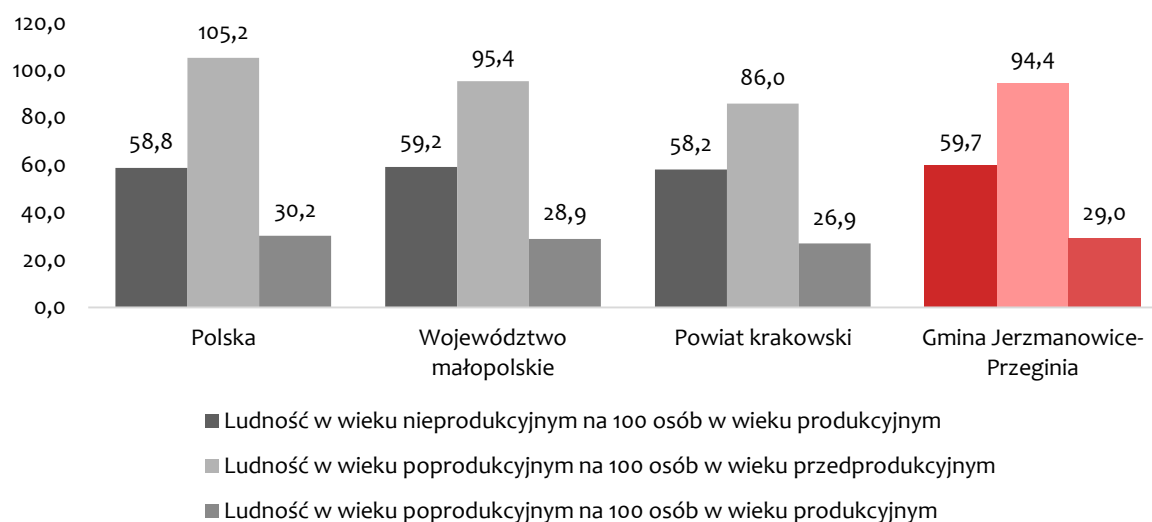
Analiza wartości zestawionych na wykresie poniżej, pozwala stwierdzić, iż struktura wiekowa mieszkańców gminy Jerzmanowice-Przegonia, według ekonomicznych grup wiekowych, nie odbiega znacznie od tej struktury dla powiatu krakowskiego, województwa małopolskiego czy nawet kraju. W 2014 roku niemal co piąty mieszkaniec gminy (19,25%) nie ukończył jeszcze 18 roku życia, a zatem liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym w gminie Jerzmanowice-Przegonia była wyższa o 1,25% niż średnio dla kraju. Z drugiej strony, 18,1% populacji mieszkańców gminy, stanowiły osoby starsze, co z kolei oznacza, iż liczba ludności w wieku poprodukcyjnym była niższa w gminie Jerzmanowice-Przegonia o ok. 1 pp. Analiza tych danych, pozwala stwierdzić, iż struktura ludności wg ekonomicznych grup wieku gminy Jerzmanowice-Przegonia jest bardziej korzystna niż średnio w kraju. Jednakże dane te są bardzo charakterystyczne dla gmin, które stanowią zaplecze mieszkaniowe dużych miast, w tym przypadku Krakowa. Potwierdza to struktura ludności wg ekonomicznych grup wieku powiatu krakowskiego, w granicach którego istnieje wiele gmin, w których nastąpił proces suburbanizacji Krakowa, takich jak gmina Zielonki, Michałowice, czy Zabierzów.

Wykres 8. Struktura mieszkańców według ekonomicznych grup wieku w gminie Jerzmanowice-Przeżinia na tle wybranych jednostek porównawczych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

Wykres 9. Wskaźniki obciążenia demograficznego na terenie gminy Jerzmanowice-Przeżinia na tle wybranych jednostek porównawczych w roku 2014.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

Analizując strukturę ludności według ekonomicznych grup wieku, warto także zwrócić uwagę na wartości współczynnika obciążenia demograficznego. Obrazuje on relację pomiędzy określonymi grupami wiekowymi w danej populacji. Pierwszy z analizowanych wskaźników to ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym. Na tle wybranych jednostek porównawczych

gmina Jerzmanowice-Przebinia wypada przeciętnie – w 2014 wartość obciążenia osób w wieku produkcyjnym wyniosła 59,7, czy czym wskaźnik ten był niewiele wyższy niż średnio dla Polski (58,8), województwa małopolskiego (59,2) oraz powiatu krakowskiego (58,2). Kolejnym istotnym wskaźnikiem jest liczba ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym. W gminie Jerzmanowice-Przebinia, w 2014 roku wskaźnik ten wyniósł 94,4, osiągając tym samym niższą wartość niż średnio dla Polski (105,2) oraz województwa małopolskiego (95,4), jednak niższą niż dla powiatu krakowskiego (86,0). Ostatni analizowany wskaźnik obciążenia demograficznego to ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym. Przechodząc do analizy danych zawartych na wykresie poniżej, można uznać iż obciążenie osób w wieku produkcyjnym, osobami starszymi, na emeryturze i rencie jest stosunkowo podobne do wartości tego współczynnika na tle kraju (30,2), czy województwa małopolskiego (28,9). W tym wypadku również gmina Jerzmanowice-Przebinia wypada nieco słabiej w odniesieniu do powiatu krakowskiego, gdyż w 2014 wskaźnik ten wyniósł 26,9. Na podstawie przedstawionych wskaźników, możemy stwierdzić, iż struktura wiekowa w gminie jest stosunkowo korzystna, charakterystyczna dla gmin z obszaru suburbanizacji.

Jeszcze innym wskaźnikiem, opisującym strukturę ludności jest współczynnik feminizacji. Opisuje on liczbę kobiet, przypadających na 100 mężczyzn. W gminie Jerzmanowice-Przebinia w 2014 roku na 100 mężczyzn przypadały 102 kobiety. Gmina pod tym względem wypada korzystnie w odniesieniu do kraju, gdzie wskaźnik ten wynosi 107 kobiet, województwa małopolskiego (106), a nawet powiatu krakowskiego (104).

5.2. EDUKACJA

Zapewnienie powszechnego dostępu do edukacji na różnych szczeblach edukacji jest obligatoryjne, jednak ogromne znaczenie w efektywności kształcenia ma jego jakość. W kontekście oferty edukacyjnej, dostępnej na terenie danej gminy, jest to o tyle ważne, gdyż często jej wysoka jakość i dostępność, bywa kluczową determinantą wyboru miejsca zamieszkania dla osób chcących się przeprowadzić. Ważna jest również oferta edukacyjna dla najmłodszych dzieci tj. żłobki i przedszkola, gdyż często z ekonomicznego punktu widzenia zapewnienie tego typu opieki dla dzieci, może mieć decydujące znaczenie w ułatwieniu powrotu kobiet na rynek pracy. Ponadto, szkoły na terenach wiejskich są instytucjami nie tylko edukacyjnymi, ale często zapewniającymi integrację środowisk mieszkańców.

W dalszej części niniejszej diagnozy zostanie przedstawiony stan i dostępność oferty edukacyjnej gminy Jerzmanowice-Przebinia, w podziale na poszczególne etapy kształcenia. Wykorzystane również zostaną różnego rodzaju wskaźniki statystyczne służące ocenie jakości edukacji, pozwalające jednocześnie na bardziej pogłębiony opis stanu szkolnictwa w gminie Jerzmanowice-Przebinia.

5.2.1. Żłobki i przedszkola

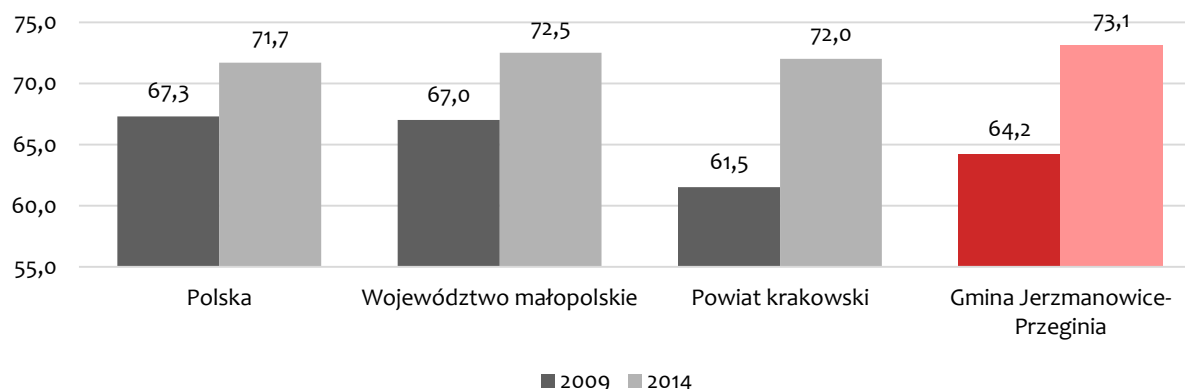
Na terenie gminy Jerzmanowice-Przeżinia nie funkcjonują instytucje, zapewniające opiekę dzieciom do lat 3. Rodzice, chcący umieścić swoje dzieci w żłobkach muszą dowozić je do innych miejscowości np. Krakowa czy Olkusza.

Zdecydowanie lepiej wygląda sytuacja z dostępnością do opieki przedszkolnej, gdyż w 2014 roku w gminie Jerzmanowice-Przeżinia funkcjonowało 5 przedszkoli i 1 oddział przedszkolny, z czego 2 zlokalizowane były w Jerzmanowicach. Należą do nich:

1. Przedszkole samorządowe w Jerzmanowicach (Jerzmanowice 366)
2. Oddział Przedszkola Samorządowego w Łazach (Łazy 39)
3. Przedszkole samorządowe w Przeżiniu (Przeżinia 403)
4. Przedszkole prywatne „Lokomotywa” w Czubrowicach (Czubrowice 85)
5. Niepubliczne Przedszkole Im. Świętego Jana Bosko w Jerzmanowicach (Jerzmanowice 382)
6. Oddział Przedszkolny przy Szkole Samorządowej w Gotkowicach (Gotkowice 56)

Co warto zaznaczyć, w gminie Jerzmanowice-Przeżinia na przestrzeni ostatnich lat sukcesywnie pojawiały się nowe tego typu placówki. Jeszcze w 2011 na terenie gminy funkcjonowały tylko 3 przedszkola, natomiast z roku na rok powstawały nowe miejsca, zapewniające opiekę dzieciom w wieku przedszkolnym. Sytuację tą, obrazują dane przedstawione na wykresie poniżej (wykres 10). W 2009 roku odsetek dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym wynosił 64,%, co w odniesieniu do analogicznego okresu na tle województwa małopolskiego i powiatu krakowskiego, było wynikiem gorszym (odsetek ten dla porównywanych jednostek oscylował wokół 67%). Lepiej plasowała się wówczas gmina Jerzmanowice-Przeżinia jedynie w odniesieniu do powiatu krakowskiego, gdyż odsetek ten dla powiatu był o blisko 3 pp. niższy. Wraz z upływem lat liczba dzieci objęta wychowaniem przedszkolnym rosła i był to trend ogólnokrajowy. W porównaniu do 2009 roku, w gminie Jerzmanowice-Przeżinia odsetek dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym wzrósł o blisko 9 pp.

Wykres 10. Odsetek dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w latach 2009 oraz 2014 w gminie Jerzmanowice-Przeżinia na tle wybranych jednostek porównawczych [%]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

5.2.2. Szkolnictwo podstawowe i gimnazjalne

Gmina Jerzmanowice-Przegonia zapewnia edukację na poziomie podstawowym realizując to zadanie w 7 placówkach, z czego jedna placówka to filia szkoły podstawowej. Należą do nich:

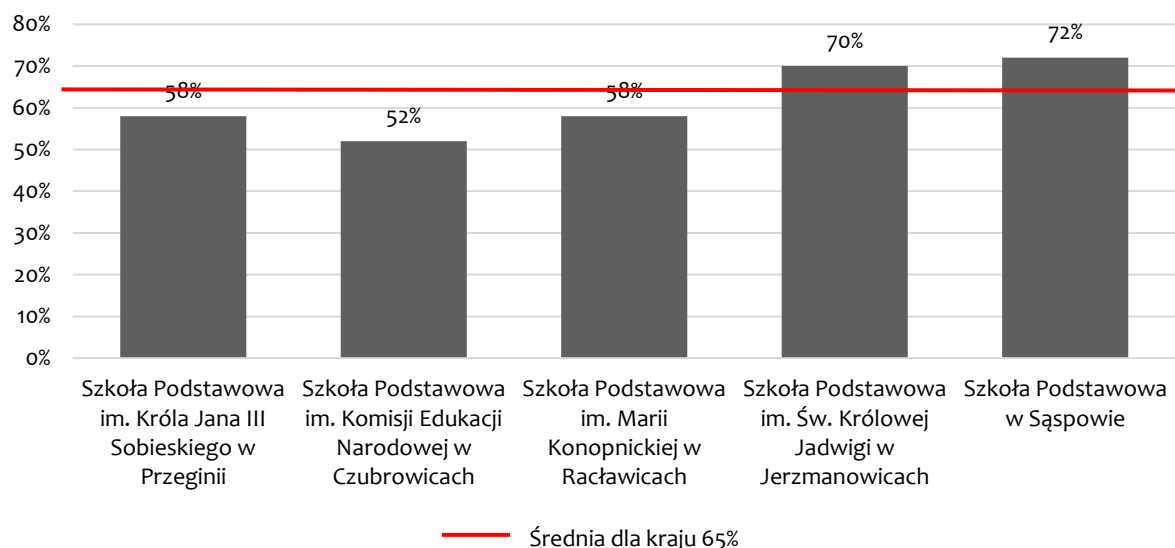
1. **Szkoła Podstawowa im. Św. Królowej Jadwigi** (Jerzmanowice 366),
2. **Filia Szkoły Podstawowej w Szklarach** (Szklary 121),
3. **Szkoła Podstawowa im. Jana III Sobieskiego** w Przegoni (Przegonia 403),
4. **Publiczna Szkoła Podstawowa Fundacji „Elementarz” w Sąspowie** (Sąspów 32),
5. **Szkoła podstawowa Fundacji Elementarz z oddziałem przedszkolnym w Gotkowicach** (Gotkowice 56),
6. **Szkoła im. Komisji Edukacji Narodowej w Czubrowicach** (Czubrowice 85),
7. **Szkoła Podstawowa w Raclawicach** (Raclawice 329).

By móc ocenić jakość kształcenia na poziomie szkół podstawowych wykorzystuje się analizę wyników egzaminów po VI klasie, czyli tzw. Sprawdzian szóstoklasisty. Jest to powszechny zestandaryzowany egzamin, który ma charakter ponad przedmiotowy i sprawdza takie umiejętności jak czytanie, pisanie, rozumowanie, korzystanie z informacji oraz wykorzystywanie wiedzy w praktyce. Uczniowie mogą uzyskać na egzaminie wynik od 0 do 40 punktów. Na potrzeby niniejszej diagnozy wyniki zostały przedstawione w postaci odsetków procentowych.

Na wykresie poniżej (wykres 11) zestawiono średni wynik procentowy dla 5 szkół podstawowych¹² z uwzględnieniem średniego wyniku dla Polski w 2014 roku. Jak się okazuje, wyniki Sprawdzianu VI-klasisty uczniów poszczególnych szkół podstawowych z terenu gminy Jerzmanowice-Przegonia są zróżnicowane. W dwóch szkołach uczniowie zdecydowanie wyróżniają się na tle pozostałych placówek tj. w Szkole Podstawowej im. Św. Królowej Jadwigi w Jerzmanowicach oraz Szkole Podstawowej w Sąspowie, których uczniowie uzyskali średni wynik na sprawdzianie odpowiednio na poziomie 70% i 72%. Wyniki tych dwóch szkół wypadają korzystnie na tle średniej krajowej, która wyniosła 65%. Pozostałe szkoły, osiągnęły wynik gorszy od średniej krajowej - testy najgorzej wypełnili uczniowie ze Szkoły Podstawowej im. Komisji Edukacji Narodowej w Czubrowicach, gdzie średni wynik był gorszy nawet o 13 pp. od średniej krajowej i wyniósł 52%, co oznacza, że uczniowie opanowali mniej więcej połowę zaplanowanego materiału. Mniej więcej ten sam poziom w wynikach osiągnęły również Szkoła Podstawowa im. Króla Jana III Sobieskiego w Przegoni oraz Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Raclawicach, gdzie średni wynik procentowy sprawdzianu w obu przypadkach wyniósł 58%.

¹² Brak danych dla Szkoły Podstawowej w Raclawicach i Szklarach

Wykres 11. Przeciętne wyniki sprawdzianu po VI klasie szkoły podstawowej uzyskiwane przez uczniów szkół podstawowych w gminie Jerzmanowice-Przeżinia w 2014 roku [%]

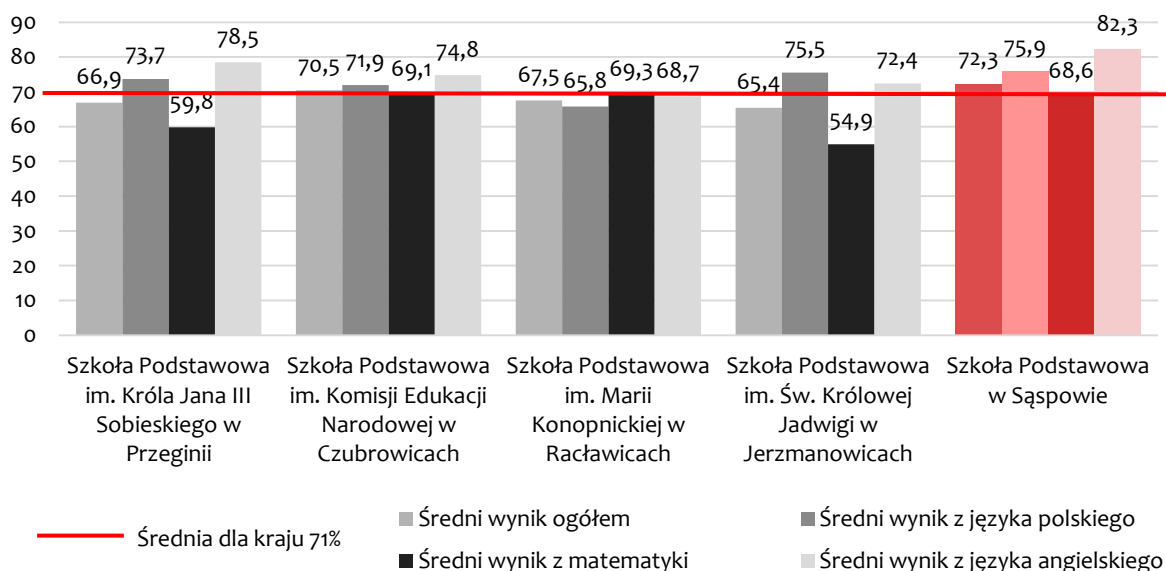

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OKE Kraków 2014

Od 2015 roku egzamin ten przyjął nieco odmienną formułę, gdyż sprawdzian został podzielony na dwie części: część pierwsza w zakresie przedmiotów humanistycznych i matematyczno-przyrodniczych oraz część druga, w zakresie wybranego języka nowożytnego. Na wykresie poniżej zestawiono te wyniki w podziale na przedmioty oraz średni wynik ogółem dla szkoły. Czerwoną linią oznaczono średni wynik ogółem dla kraju.

W 2015 to szkoła Podstawowa w Sąspowie uzyskała najlepsze wyniki, jednak uczniowie szkoły w Czubrowicach „przegonili” uczniów ze szkoły w Jerzmanowicach, którzy w 2015 roku osiągnęli nieco gorszy wynik. Dodatkowo, wyniki uczniów różnicują się na poziomie poszczególnych części, można jednak zauważyć pewną tendencję, zgodnie z którą uczniowie radzą sobie gorzej z matematyką, gdyż na tle pozostałych przedmiotów wyniki zazwyczaj wypadają najslabiej. Jednak na tle ogólnokrajowym, to również ta dziedzina wiedzy przysporzyła uczniom największej trudności (średni wynik z części matematycznej to 61%, podczas gdy dla języka polskiego jest to 73%, angielskiego- 78%).

Wykres 12. Przeciętne wyniki sprawdzianu po VI klasie szkoły podstawowej uzyskiwane przez uczniów szkół podstawowych w gminie Jerzmanowice-Przeżinia w 2015 roku [%]

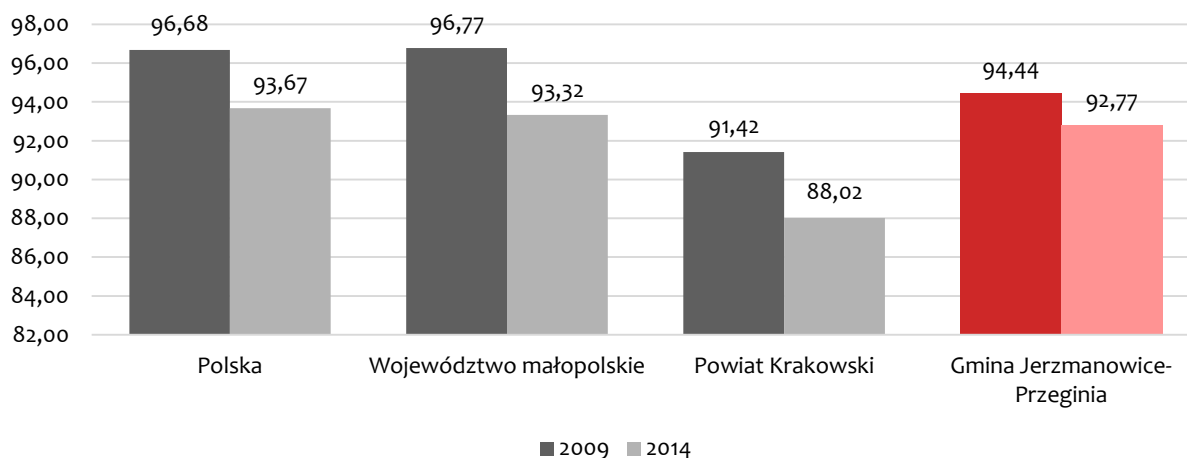
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OKE Kraków 2015

Kolejnym, istotnym wskaźnikiem dotyczącym usług edukacyjnych na poziomie szkół podstawowych jest współczynnik skolaryzacji netto. Opisuje on relację liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego), na danym poziomie kształcenia, w danej grupie wiekowej, do liczby osób (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku odpowiadającej temu poziomowi nauczania, mieszkających na danym obszarze. Współczynnik skolaryzacji na szczeblu szkoły podstawowej obliczany jest poprzez podzielenie liczby uczniów szkół podstawowych w wieku 7-12 lat przez liczbę ludności w wieku 7-12 na terenie poszczególnych jednostek terytorialnych¹³. Wskaźnik o wartości wyższej niż 100% oznacza, iż na obszarze danej jednostki terytorialnej uczy się więcej dzieci, niż mieszka na tym terenie.

W 2014 roku w gminie Jerzmanowice-Przeżinia wskaźnik skolaryzacji netto przyjął wartość 92,27%, a tym samym był niższy niż średnia dla kraju (93,67%) oraz województwa małopolskiego (93,32%). Z drugiej jednak strony w porównaniu do powiatu krakowskiego wynik gminy Jerzmanowice jest wyższy o prawie 4 pp. Można zatem stwierdzić, iż mieszkańcy chętnie posyłają swoje dzieci do szkół zlokalizowanych na terenie gminy, co może świadczyć o wysokim poziomie zaufania do tych placówek oraz subiektywnym poczuciu wysokiej jakości nauczania w tych szkołach.

¹³ Źródło: www.stat.gov.pl

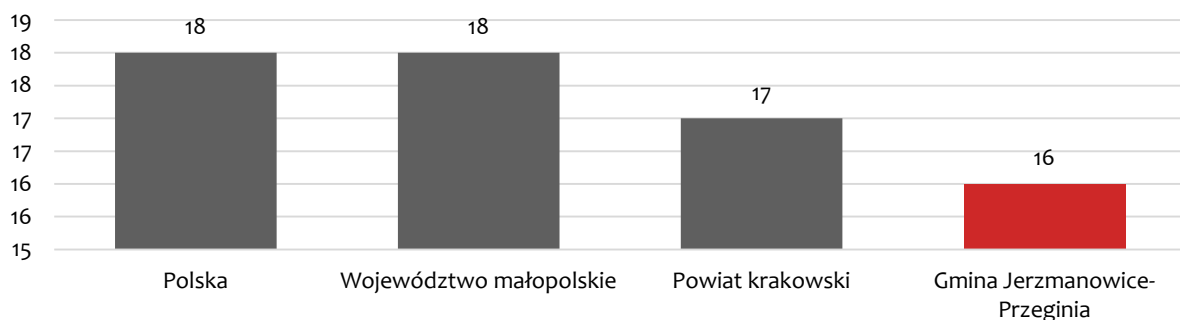
Wykres 13. Wartość współczynnika skolaryzacji netto dla szkół podstawowych w gminie Jerzmanowice-Przegonia na tle wybranych jednostek porównawczych w roku 2009 i 2014 [%].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

W kontekście efektywności nauczania warto również poznać dane na temat liczebności klas na poziomie szkół podstawowych. Praca nauczyciela w mało licznych klasach jest lżejsza, niż w dużych, gdyż nauczyciel może poświęcić więcej indywidualnego czasu na pracę z każdym uczniem. Nauczyciel wkłada wówczas więcej uwagi i koncentracji na osiągnięcia konkretnego ucznia oraz na jego potrzeby edukacyjne. W przypadku gminy Jerzmanowice-Przegonia mamy do czynienia z korzystną strukturą wielkości oddziałów klasowych – w 2014 roku było to 16 uczniów przypadających na 1 oddział klasowy w szkole podstawowej. Jest to wartość niższa niż średnio w powiecie krakowskim (17), województwie małopolskim (18) oraz w kraju (18). Zatem pod tym względem uczniowie szkół gminy Jerzmanowice-Przegonia mogą pochwalić się stosunkowo komfortowymi warunkami nauczania.

Wykres 14. Liczba uczniów przypadająca na 1 oddział klasowy w szkole podstawowej w gminie Jerzmanowice-Przegonia na tle wybranych jednostek porównawczych w 2014 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

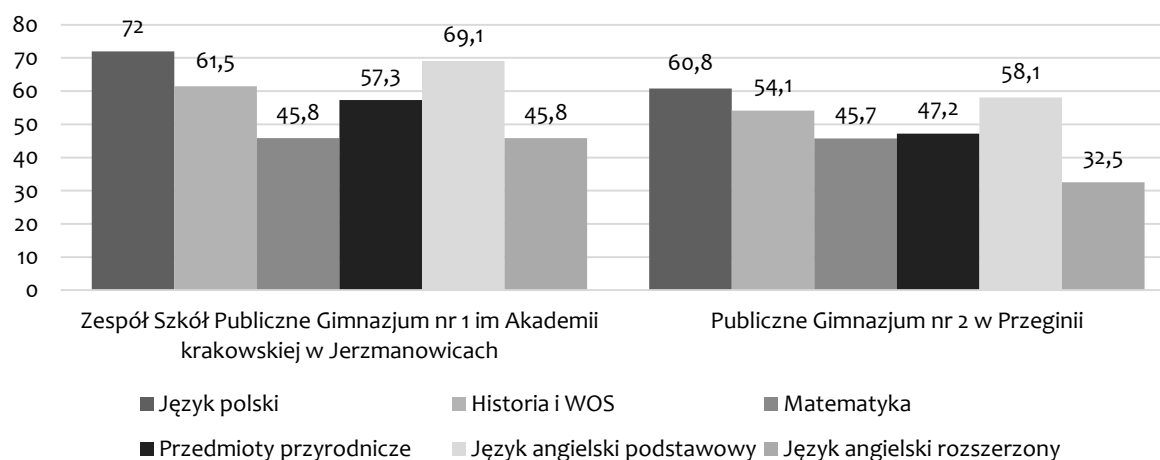
Przechodząc do szkolnictwa na poziomie gimnazjalnym, na terenie Gminy Jerzmanowice - Przeżinia działają obecnie 2 placówki gimnazjalne usytuowane w Jerzmanowicach i Przeżiniu tj.:

1. **Publiczne Gimnazjum Nr 1 im. Akademii Krakowskiej** (Jerzmanowice 366),
2. **Publiczne Gimnazjum Nr 2 im. Papieża Jana Pawła II** (Przeżinia 403).

Podobnie jak w przypadku szkół podstawowych, ocenę jakości edukacji oferowanej na poziomie szkół gimnazjalnych można dokonać przy pomocy analizy wyników testów zewnętrznych, którym w przypadku tego etapu kształcenia jest egzamin gimnazjalny. Obecnie formuła tego egzaminu przewiduje trzy odrębne części egzaminu oraz sześć odrębnych arkuszy egzaminacyjnych tj. z j. polskiego oraz historii i WOS (część humanistyczna), matematyki oraz przedmiotów przyrodniczych (część matematyczno-przyrodnicza) oraz egzaminu z języka obcego (na poziomie podstawowym i rozszerzonym).

Na wykresie poniżej zestawiono wyniki tego egzaminu wśród dwóch analizowanych gimnazjów funkcjonujących na terenie gminy Jerzmanowice-Przeżinia w roku 2014, w podziale na części egzaminu. Generalnie, gimnazja te różnicują się na poziomie osiągnięć w poszczególnych przedmiotach. Uczniowie Gimnazjum w Jerzmanowicach osiągają zdecydowanie lepsze wyniki z takich przedmiotów jak język polski, gdzie różnica punktów procentowych wyniosła nieco ponad 11 pp., oraz język angielski, zwłaszcza na poziomie rozszerzonym, gdzie różnica ta wynosi około 13 pp. Obie szkoły gimnazjalne osiągnęły podobne wyniki z matematyki - średnik wynik oscyluje w obu przypadkach pomiędzy wartością 45%, a 47%, co jest również wynikiem zbliżonym do średniej krajowej z tego przedmiotu (47%).

Wykres 15. Przeciętne wyniki egzaminu gimnazjalnego w szkołach gimnazjalnych z terenu gminy Jerzmanowice Przeżinia w 2014 roku [%]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OKE Kraków 2014

Ponieważ same wyniki egzaminów gimnazjalnych nie zawsze obiektywnie potwierdzają jakość i efektywność kształcenia w danej szkole, ważna jest również informacja nie tylko o wynikach, jakie osiągają uczniowie poszczególnych szkół na egzaminach końcowych, ale także o tym jaki jest

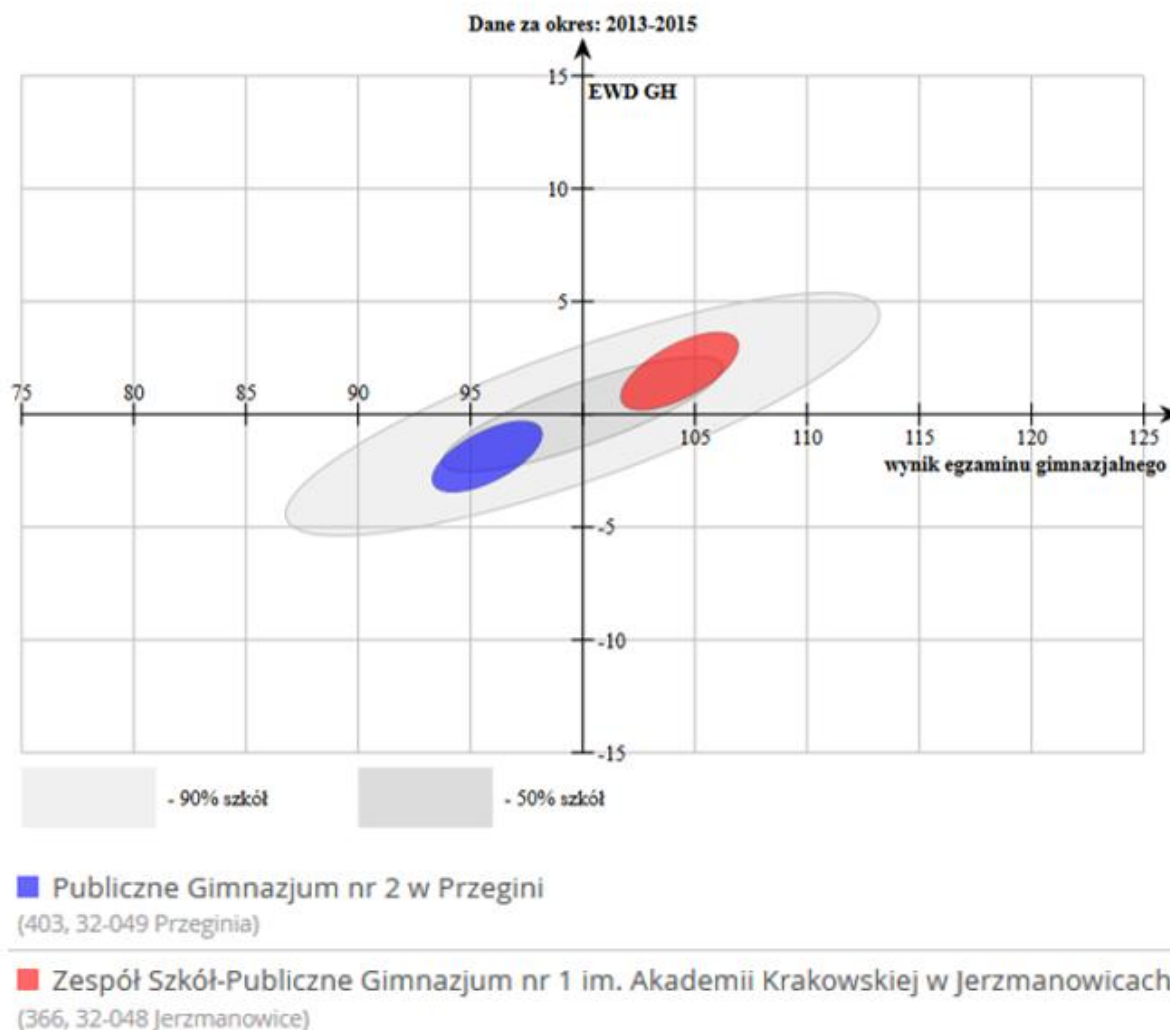
rzeczywisty wkład szkoły w edukację uczniów. Takie informacje można uzyskać dzięki wskaźnikowi „Edukacyjnej Wartości Dodanej”. W ramach tego narzędzia, pozycja szkoły pokazywana jest na układzie współrzędnych, gdzie oś pozioma wskazuje średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego uczniów danej szkoły, natomiast oś pionowa to trzyletnia edukacyjna wartość dodana. W zależności od miejsca, które zajmuje szkoła, w tak skonstruowanym układzie współrzędnych interpretowana jest jakość kształcenia.

- **Szkoły neutralne** – gimnazja, które charakteryzują się średnimi w skali kraju wynikami egzaminacyjnymi oraz przeciętną efektywnością nauki. To szkoły, które znajdują się na przecięciu osi współrzędnych.
- **Szkoły sukcesu** – gimnazja posiadające wysokie wyniki z egzaminów oraz wysoką efektywność nauczania. Na wykresie znajdują się w pierwszej ćwiartce, a więc po prawej, górnej stronie wykresu.
- **Szkoły wspierające** – szkoły gimnazjalne, których uczniowie osiągają przeciętne wyniki egzaminacyjne, jednak efektywność nauczania jest wysoka. Na wykresie znajdują się w drugiej ćwiartce układu współrzędnych – po lewej stronie na górze.
- **Szkoły wymagające pomocy** – szkoły gimnazjalne uzyskujące zarówno niskie wyniki na egzaminach gimnazjalnych oraz niską efektywność nauczania. W układzie współrzędnych znajdują się w trzeciej ćwiartce, a więc u dołu po lewej stronie.
- **Szkoły niewykorzystanych możliwości** – szkoły o wysokich wynikach egzaminu gimnazjalnego, jednak wykazujące się słabą efektywnością nauczania. Ich wyniki znajdują się w czwartej ćwiartce, a więc po prawej stronie u dołu układu współrzędnych¹⁴.

Na wykresie poniżej zestawiono wyniki EWD dla przedmiotów humanistycznych i matematyczno-przyrodniczych dla dwóch szkół gimnazjalnych funkcjonujących na terenie gminy Jerzmanowice-Przegonia.

¹⁴ Źródło: <http://ewd.edu.pl>

Wykres 16. Wskaźnik Edukacyjnej Wartości Dodanej dla szkół gimnazjalnych funkcjonujących na terenie gminy Jerzmanowice-Przegonia za okres 2013 – 2015.

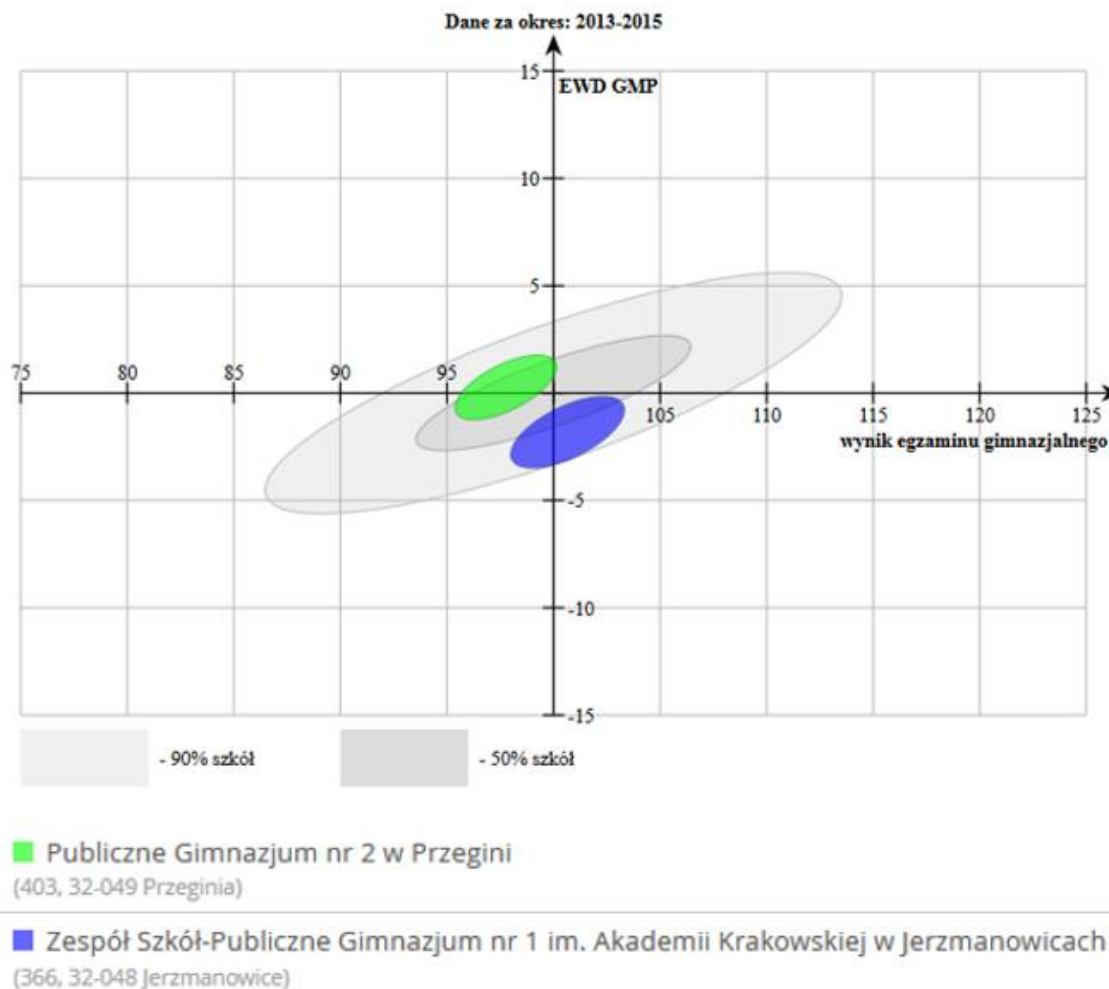
Źródło: <http://ewd.edu.pl/>

Gimnazjum nr 1 w Jerzmanowicach okazało się być szkołą sukcesu. Osiągając wyniki egzaminu gimnazjalnego wyższe niż przeciętnie w Polsce, kształtujące się na poziomie 103% – 107% średniej krajowej oraz przyjmując wartość wskaźnika Edukacyjnej Wartości Dodanej na poziomie dodatnim w granicy o do 4 punktów.

Z kolei Gimnazjum nr 2 w Przegoni wypadło nieco gorzej będąc na granicy tzw. „szkoły wymagające pomocy”, bowiem wyniki Egzaminu Gimnazjalnego z przedmiotów humanistycznych na poziomie 93-97% średnich wyników w Polsce, natomiast wskaźnik EWD jest ujemny i wynosi około o do -3 punktów.

Cześć matematyczno przyrodnicza

Wykres 17. Wskaźnik Edukacyjnej Wartości Dodanej dla szkół gimnazjalnych funkcjonujących na terenie gminy Jerzmanowice-Przegonia za okres 2013 – 2015.

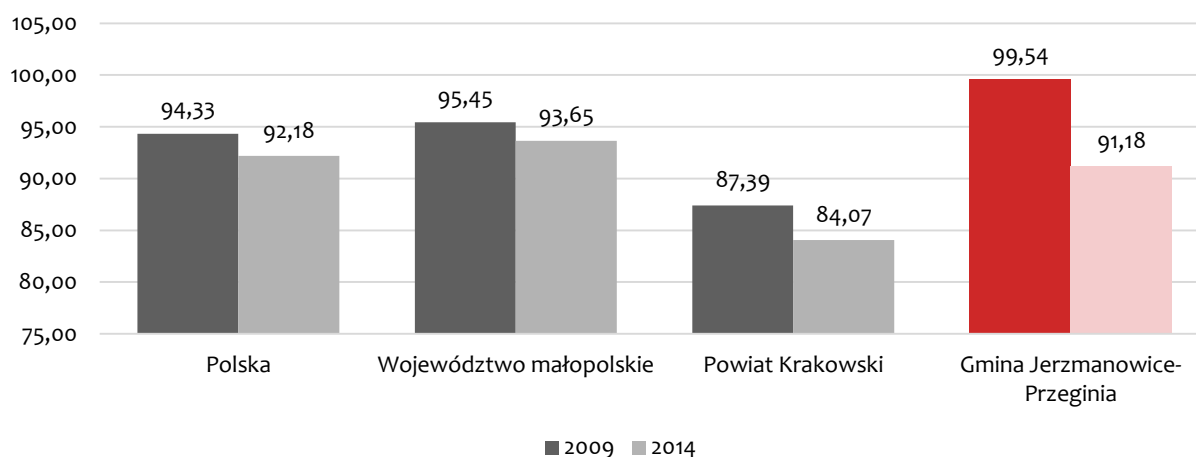
Źródło: <http://ewd.edu.pl/>

W nauczaniu przedmiotów matematycznych - przyrodniczych również zauważalne są różnice pomiędzy dwoma szkołami gimnazjalnymi działającymi w gminie Jerzmanowice-Przegonia. Jednak różnica ta jest nieco mniejsza. Obie szkoły są na granicy „neutralności”, jednak gimnazjum w Jerzmanowicach osiąga wyniki minimalnie lepsze pod względem wyników z Egzaminów Gimnazjalnych, podczas gdy Gimnazjum w Przegoni charakteryzuje się nieco lepszym wkładem w nauczanie uczniów.

W przypadku szkolnictwa gimnazjalnego, możemy również dokonać analizy współczynnika skolaryzacji, mówiącego o stopniu objęcia obowiązkową edukacją uczniu w tym wieku. Na wykresie poniżej zestawiono wartości współczynnika skolaryzacji netto dla szkół gimnazjalnych w gminie Jerzmanowice-Przegonia w roku 2009 i 2014, na tle wybranych jednostek porównawczych. Na ich tle gmina wypada stosunkowo korzystnie, chociaż to w 2009 roku wartość tego współczynnika

osiągnęła prawie 100% co znaczyło, że niemal wszyscy uczniowie w wieku gimnazjalnych zostali objęci obowiązkową edukacją na tym etapie. Na przestrzeni 5 lat wskaźnik ten uległ spadkowi o 8 pp. i osiągnął wynik zbliżony do średniej krajowej w 2014 roku, która wynosiła nieco ponad 92%. Zdecydowanie lepiej gmina Jerzmanowice-Przeżinia wypada pod tym kątem na tle powiatu krakowskiego, gdzie wskaźnik ten wyniósł w 2014 roku 84,07% i był niższych od analizowanej gminy o ponad 7 pp.

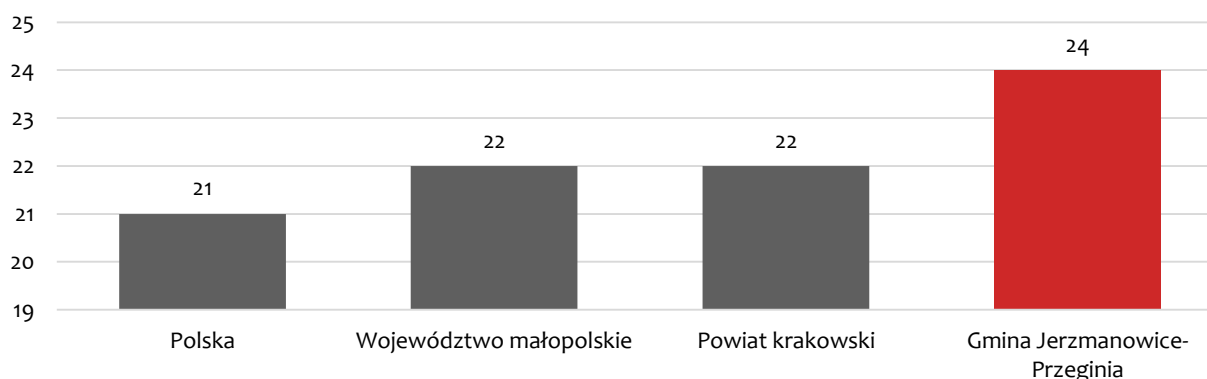
Wykres. Wartość współczynnika skolaryzacji netto dla szkół gimnazjalnych w gminie Jerzmanowice-Przeżinia na tle wybranych jednostek porównawczych w 2009 i 2014 roku [w %]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

W kontekście oceny stanu szkolnictwa gimnazjalnego w gminie, warto również przeanalizować dane na temat wielkości klas gimnazjalnych. Jak się okazuje, w odróżnieniu od liczby uczniów klas szkół podstawowych, gmina Jerzmanowice-Przeżinia w 2014 roku charakteryzowała się stosunkowo wysoką liczbą uczniów przypadającą na jeden oddział klasowy. Na tle wybranych jednostek porównawczych był to wynik najwyższy. Optymalna wielkość klasy jest tematem wielokrotnie poruszonym w debacie publicznej na temat jakości kształcenia, jednak większość badaczy jest zgodna co do tego, iż mniej uczniów w klasie polepsza komfort nauczania, gdyż nauczyciel może poświęcić indywidualnego czasu na prace z uczniem.

Wykres 18. Liczba uczniów przypadająca na 1 oddział klasowy w gimnazjum w gminie Jerzmanowice-Przeżinia na tle wybranych jednostek porównawczych w 2014 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

5.3. OFERTA KULTURALNA

Bogata i różnorodna oferta kulturalna, odpowiadająca na potrzeby i oczekiwania odbiorców, do których jest kierowana stanowi niewątpliwie wyróżnik sprawnie działającej i funkcjonującej społeczności. Oferta ta powinna być tworzona do potrzeb mieszkańców, dlatego niezwykle ważne jest poznanie preferencji mieszkańców co do spędzania czasu wolnego, potrzeb kulturalnych oraz do organizacji życia kulturalnego na danym obszarze. Co więcej, kultura jako dobro ponadczasowe i ponadjednostkowe jest niewątpliwie ważnym spoiwem więzi społecznych i umożliwia identyfikację ze wspólnotą czy społecznością lokalną. Z tego względu brak lub niewystarczająca ilość i jakość oferty kulturalnej, może wpłynąć niekorzystnie na wizerunek danego obszaru, jako miejsca mało atrakcyjnego, w którym niewiele się dzieje i w którym potrzeby kulturalne mieszkańców są niezaspokojone.

Oferta Gminy Jerzmanowice-Przeżinia jest stosunkowo zróżnicowana. Tworzona jest ona głównie przez dwie instytucje kulturalne, które posiadają swoje filie w części sołectw, realizując podstawowe funkcje kulturalne. Należą do nich:

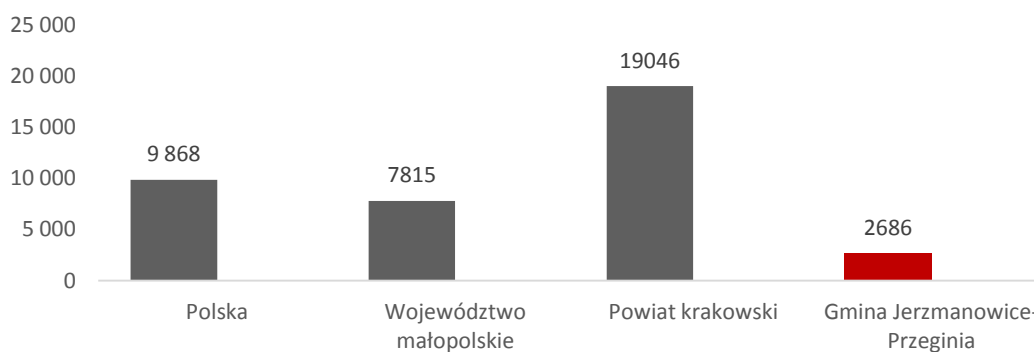
- **Gminy Ośrodek Kultury w Jerzmanowicach (GOK)** – ośrodek prowadzi działalność kulturalną, polegającą na tworzeniu, upowszechnianiu, udostępnianiu i ochronie dóbr kultury. GOK zajmuje się organizacją imprez okolicznościowych, obrzędowych i turystycznych, prowadzi również działalność w zakresie promocji gminy i popularyzacji turystyki. Posiada swoje filie w Przeżini, Raclawicach oraz Sąspowie.
- **Powiatowa i Gminna Biblioteka Publiczna** – służy rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb czytelniczych, kulturalnych i informacyjnych społeczeństwa oraz uczestniczy w upowszechnianiu wiedzy i kultury. Biblioteka posiada swoje filie w Przeżini, Raclawicach i w Sąspowie.

Poza wspomnianymi powyżej instytucjami, na terenie Gminy Jerzmanowice-Przeżinia funkcjonuje również:

- „Nadzieja” Świetlica Opiekuńczo-Wychowawcza Wsparcia Dziennego - oferuje swoim wychowankom zajęcia plastyczne, informatyczne, muzyczne, teatralne i sportowe. Oferuje również pomoc w nauce i rozwijaniu zainteresowań naukowych młodzieży. Bogata oferta zajęć służy aktywnemu wypoczynkowi.
- **Wiejski Dom Kultury w Raławicach**

Aby ocenić dostępność instytucji kulturalnych na tle innych jednostek, możemy wykorzystać wskaźnik mówiący o liczbie mieszkańców przypadających na jeden dom i ośrodek kultury. Według danych BDL GUS w 2014 na terenie gminy Jerzmanowice-Przeżinia, średnio na 1 dom lub ośrodek kultury przypadało prawie 2700 mieszkańców. W porównaniu do średniej wartości tego wskaźnika na tle kraju oraz województwa małopolskiego, gmina ta wypada zdecydowanie korzystnie. W powiecie krakowskim, w 2014 było to ponad 19 tys. osób, co w odniesieniu do gminy Jerzmanowice-Przeżinia daje wynik aż 7 krotnie wyższy. Zatem na tle jednostek porównawczych Gmina Jerzmanowice-Przeżinia wypada stosunkowo dobrze pod względem dostępności mieszkańców do instytucji kultury. Z drugiej jednak strony, przy interpretacji tego wskaźnika, zawsze należy mieć na uwadze możliwość dotarcia do instytucji kultury, która, szczególnie na terenie gminy wiejskiej może być utrudniona.

Wykres 19. Liczba mieszkańców przypadająca na jeden dom i ośrodek kultury

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

Spośród pozostałych instytucji, realizujących działalność kulturalno-artystyczną wyróżnić można również orkiestry, zespoły artystyczne oraz koła gospodyń wiejskich.

Obecnie, na terenie Gminy Jerzmanowice-Przeżinia działają 4 orkiestry dęte, obejmujące swym zasięgiem mieszkańców 5 sołectw. Należą do nich:

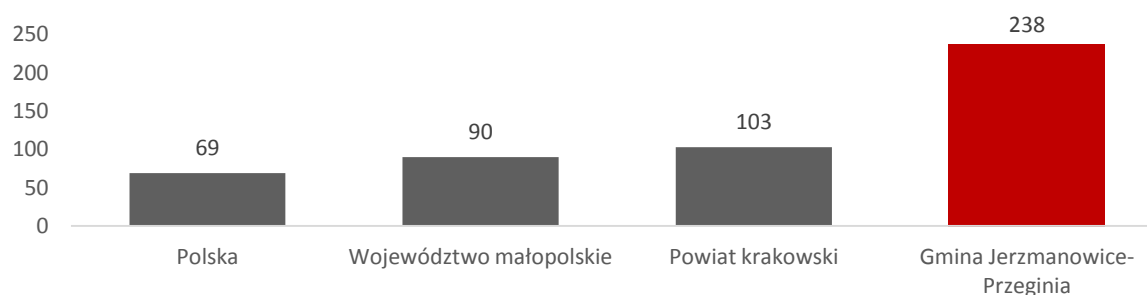
- **Orkiestra Dęta z Przeżini** (pod batutą Lecha Wnuka),
- **Orkiestra Dęta z Jerzmanowic** (pod batutą Zygmunta Gruzy),
- **Jurajska Orkiestra Dęta z Raławic i Czubrowic** (pod batutą Mariusza Mazura),
- **Orkiestra Dęta z Sąspowa** (pod batutą Franciszka Pastuszaka).

Na terenie Jerzmanowic funkcjonują również trzy zespoły muzyczne:

- **Zespół wokально-instrumentalny „SOKOŁY”** - pod kierownictwem Vasyla Stefanyuka. Repertuar zespołu składa się z utworów muzyki narodów świata, polskich melodii ludowych oraz opracowań własnych. Zespół działa przy Gminnym Ośrodku Kultury w Jerzmanowicach.
- **Młodzieżowy zespół „MAZURECZEK”** - pod kierownictwem Mariusza Mazura. Zespół bierze udział w imprezach organizowanych na terenie województwa małopolskiego, powiatu krakowskiego i swojej gminy. W zespołach tych gra i śpiewa łącznie 120 dzieci i młodzieży mieszkającej na terenie gminy.
- **Big Band „WNUKI”** - pod kierownictwem Lecha Wnuka.

Gmina Jerzmanowice-Przeżunia charakteryzuje się również wysokim wskaźnikiem uczestnictwa mieszkańców w zespołach artystycznych – na każde 10 tys. Mieszkańców przypada aż 238 członków zespołów artystycznych, co na tle wybranych jednostek porównawczych wypada bardzo dobrze. Wskaźnik ten przekracza ponad dwukrotnie średnią dla powiatu krakowskiego, prawie 5-krotnie Małopolskę, a w odniesieniu do Polski – 3-krotnie.

Wykres 20. Liczba członków zespołów artystycznych przypadająca na 10 tys. mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl/>].

Ważną działalność kulturalną, realizowaną na poziomie lokalnym realizują również Koła Gospodyń Wiejskich (KGW), pielęgnując dorobek kulturalno-historyczny regionu. Na terenie Gminy Jerzmanowice-Przeżunia działa aż 8 kół, funkcjonujących na terenie każdego sołectwa wchodzącego w skład gminy:

1. KGW Czubrowice (Przewodnicząca: Zenona Nowińska);
2. KGW Gotkowice (Przewodnicząca: Teresa Kiełkowicz);
3. KGW Jerzmanowice (Przewodnicząca: Maria Szlachetka);
4. KGW Łazy (Przewodnicząca: Urszula Szwarz);
5. KGW Przeżunia (Przewodnicząca: Barbara Mosurek);
6. KGW Raclawice (Przewodnicząca: Agnieszka Korbiel);
7. KGW Sąspów (Przewodnicząca: Elżbieta Kanasiuk);
8. KGW Szklary (Przewodnicząca: Janina Krystyna Karcz).

Działalność Kół Gospodyń Wiejskich opiera się na wieloletniej tradycji, część z nich powstała nawet przed II wojną światową i kontynuuje swoją działalność aż do dziś. Członkowie KGW aktywnie

uczestniczą w życiu społeczności lokalnej. Panie chętnie uczestniczą w lokalnych uroczystościach i imprezach, wykonują wieńce dożynkowe, które prezentują podczas dożynek powiatowych i gminnych, niejednokrotnie zdobywając wyróżnienia i pochwały. Prezentują również wykonane własnoręcznie palmy oraz inne ozdoby rękodzieła ludowego. Swą działalnością starają się ocalić od zapomnienia lokalne dziedzictwo kulturowe. Swoją wkład w życie społeczności wnoszą również poprzez organizację stoisk kulinarnych na różnego rodzaju imprezach i wydarzeniach, czy wykonywanie oprawy artystycznej.

5.3.1. Wybrane wydarzenia kulturalne

Przyglądając się imprezom i wydarzeniom o charakterze kulturalnym realizowanym na terenie gminy, można wyróżnić przede wszystkim:

- **Noc Świętojańska** – coroczna impreza organizowana wspólnie przez Wójta Gminy Jerzmanowice, Radę Sołecką Wsi Jerzmanowice oraz Gminny Ośrodek Kultury w Jerzmanowicach. Program imprezy obejmuje prezentacje regionalnych zespołów wokalnych i tanecznych, działających na terenie gminy. Zabawie towarzyszą liczne atrakcje sportowe, takie jak Turniej Siatkówki Plażowej, czy gra w tenisa. W ramach promocji szkół, podczas imprezy wystawiane są konkursowe prace plastyczne uczniów. Wydarzeniu towarzyszą obchody „Dni Dziedzictwa Jana Pawła II” w celu kultywowania pamięci i spuścizny Jana Pawła II.
- **Święto Baby** – święto organizowane co roku w Raclawicach, które stało się wakacyjną tradycją wsi. W czasie trwania wydarzenia organizowane są liczne atrakcje dla pań oraz konkursy z nagrodami, w których panie prezentują swoje umiejętności i spryt. Imprezie towarzyszą występy Młodzieżowego Zespołu Mazureczka i parada Jurajskiej Orkiestry Dętej z Raclawic.
- **Jurajski piknik rodzinny w Sąspowie** – impreza cykliczna, organizowana z okazji obchodów Międzynarodowego Dnia Rodziny. Wydarzeniu towarzyszą występy artystyczne w wykonaniu dzieci i młodzieży z pobliskich szkół, koncert Orkiestry Dętej z Sąspowa, oraz występy taneczne.
- **Bieg po Dolinie Będkowskiej** – projekt współfinansowany przez Gminę Jerzmanowice – Przebinia. Celem imprezy jest popularyzacja i upowszechnianie biegania jako ogólnodostępnej formy sportu i rekreacji oraz przedstawienie walorów rekreacyjnych gmin Jerzmanowice – Przebinia, Wielka Wieś i Zabierzów.
- **Memoriał Andrzeja Skwirczyńskiego** – zawody wspinaczkowe poświęcone pamięci alpinisty Andrzeja Skwirczyńskiego.
- **Gminne zawody sportowo-pożarnicze** – zawody organizowane w celu mobilizowania do stałego doskonalenia umiejętności obsługi sprzętu ratowniczego, popularyzacji wśród społeczeństwa zagadnień ochrony przeciwpożarowej
- **Gminny Rajd Historyczno – Przyrodniczy** – organizowany przez wójta Gminy Jerzmanowice-Przebinia oraz Szkolne Koło Turystyczne-Krajoznawcze „OSTANIEC”. Celem rajdu jest zapoznanie dzieci i młodzieży z dziejami prehistorycznymi Gminy Jerzmanowice-Przebinia, związanymi z odkryciami archeologicznymi w Jaskini Nietoperzowej oraz osadnictwem

w Dolinie Będkowskiej, budowanie patriotyzmu lokalnego, poznawanie osobliwości kulturowych, przyrodniczych i krajobrazowych terenu gminy, kształtowanie wrażliwości na piękno przyrody, wdrażanie do zdrowego spędzania czasu wolnego oraz profilaktyka i przeciwdziałanie uzależnieniom.

- **Opłatek w Gminie Jerzmanowice-Przegonia** – finansowany przez Lokalną Grupę Działania „Jurajska Kraina”. Program obejmuje wspólne śpiewanie kolęd, jasełka w wykonaniu dzieci z gminy Gostkowic, Introit Adwentowo- Bożonarodzeniowy.
- **Festiwal „Kultura Jerzmanowicka – Archeologia wokół mnie”** – celem organizacji festiwalu jest promocja kultury jerzmanowickiej i archeologii wśród młodzieży. W czasie trwania festiwalu organizowane są warsztaty ceramiczne, pokazy animacji z Muzeum Archeologicznego w Krakowie oraz multimedialne wykopaliska.
- **Ferie zimowe w Gminie Jerzmanowice-Przegonia** – program współorganizowany przez Wójta Gminy Jerzmanowice, Dyrektorów szkół z Gminy Jerzmanowice oraz Gminny Ośrodek Kultury w Jerzmanowicach. Program skierowany do dzieci i młodzieży z różnych środowisk. Celem projektu jest stworzenie warunków do aktywnego i zdrowego wypoczynku zimowego dla dzieci pozbawionych opieki w czasie przerwy zimowej. Program pomaga w rozwoju edukacyjnym dzieci, kształtowaniu zdolności interpersonalnych, rozwoju i odkrywaniu naturalnych talentów podczas zajęć warsztatowych.
- **Mistrzostwa w Ratownictwie Medycznym i Drogowym Służb Mundurowych z Krakowa** – zawody rozgrywane wśród jednostek ratowniczo-gaśniczych KM w Krakowie. Wydarzenie ma służyć rozpowszechnianiu wiedzy na temat pierwszej pomocy medycznej. Zawody powiązane z praktycznymi ćwiczeniami z kursu pierwszej pomocy dla mieszkańców.

5.3.2. Biblioteki i stan czytelnictwa w gminie

W gminie Jerzmanowice-Przegonia funkcjonuje Powiatowa i Gminna Biblioteka Publiczna zlokalizowana w Jerzmanowicach, która posiada trzy filie. Podstawowym celem instytucji jest rozwijanie i zaspokajanie potrzeb czytelniczych, kulturalnych i informacyjnych społeczeństwa oraz uczestnictwo w upowszechnianiu wiedzy i kultury.

Do szczegółowego zakresu działań Biblioteki należy¹⁵:

1. gromadzenie, opracowanie i przechowywanie materiałów bibliotecznych, z uwzględnieniem materiałów dotyczących własnego regionu.
2. udostępnianie zbiorów bibliotecznych na miejscu, wypożyczanie do domu oraz prowadzenie wypożyczeń międzybibliotecznych, z uwzględnieniem szczególnych potrzeb dzieci i młodzieży.
3. prowadzenie działalności informacyjnej, udostępnianie informacji własnych i zewnętrznych.
4. popularyzacja książki, czasopism, informacji i czytelnictwa.
5. współdziałanie z bibliotekami innych sieci, instytucjami upowszechniania kultury oraz z innymi organizacjami i towarzystwami w rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb oświatowych i kulturalnych społeczeństwa.

¹⁵ Źródło: Statut Powiatowej i Gminnej Biblioteki Publicznej W Jerzmanowicach

6. doskonalenie form i metod pracy bibliotecznej.
7. pełnienie funkcji ośrodka informacji bibliotecznej i bibliograficznej.
8. udzielanie pomocy metodycznej, organizowanie szkoleń i doskonalenia zawodowego, wymiana doświadczeń bibliotekarskich oraz sprawowanie nadzoru merytorycznego nad prawidłowym realizowaniem zadań statutowych przez biblioteki publiczne na terenie powiatu.

Powiatowa i Gminna Biblioteka Publiczna organizuje również szereg zajęć i aktywności skierowanych do dzieci, młodzieży i dorosłych takie jak „Cała Polska czyta dzieciom”, „Narodowe czytanie” czy spotkania Dyskusyjnych Klubów Książki. W trakcie ferii zimowych Biblioteka oferuje również zajęcia dla dzieci. Biblioteka jest dostępna od poniedziałku do piątku w godzinach: poniedziałek, wtorek, piątek od 10-18, środa, czwartek 8-16. Dostęp do filii biblioteki jest ograniczony, biblioteki otwarte są w wybranych dniach (w Przegoni wtorek-piątek, w Raławicach wtorek i czwartek, w Sąspowie tylko w poniedziałek).

W tabeli poniżej zestawiono główne dane statystyczne za 2014 rok, dotyczące działalności bibliotek. Największym księgozbiorem dysponuje oczywiście Biblioteka Główna w Jerzmanowicach (14 475 woluminów), z kolei najmniejszym jest filia w Sąspowie (7472 woluminów). Biorąc pod uwagę stan czytelnictwa to również siedziba główna Biblioteki w Jerzmanowicach może pochwalić największą liczbą czytelników (745), natomiast najmniej osób korzystających z zasobów bibliotecznych znajduje się w Sąspowie (99 czytelników). W przypadku pozostałych wartości to również siedziba główna Powiatowej i Gminnej Biblioteki Publicznej w Jerzmanowicach charakteryzuje się największą wartością wskaźników.

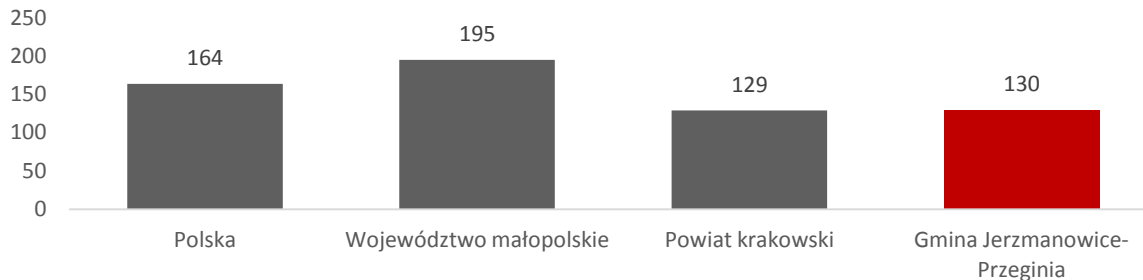
Tabela 18. Dane na temat poziomu czytelnictwa oraz stanu księgozbiorów za 2014 rok.

Biblioteka	Jerzmanowice	Przegonia	Raławice	Sąspów	Razem
Liczba czytelników	745	283	270	99	1.397
Księgozbiór w woluminach	14.475	9.325	8.231	7.472	39.503
Wpływy książek	538	168	157	128	991
Liczba zakupionych książek	282	83	101	50	516
Wartość zakupionych książek	6.001	1.300	1.567	757	9.625
Liczba wypożyczeń ogółem	20.800				

Źródło: Powiatowa i Gminna Biblioteka Publiczna

Jednym ze wskaźników poziomu czytelnictwa i aktywności społeczności jest liczba czytelników przypadających na 1000 mieszkańców. Na tle wybranych jednostek porównawczych Gmina Jerzmanowice-Przegonia nie wyróżnia się znacznie pod kątem poziomu czytelnictwa. W 2014 roku na 1000 mieszkańców przypadało 130 czytelników bibliotek w tej gminie i jest to wartość porównywalna ze średnią dla powiatu krakowskiego (129), natomiast niższa niż średnia dla Polski (164) oraz województwa małopolskiego (195).

Wykres 21. Czytelniczy bibliotek na 1000 mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

5.3.3. Oferta edukacyjno-kulturalna skierowana do seniorów

Oferta edukacyjno-kulturalna, powinna być dostosowana do potrzeb różnych grup wiekowych i różnych zainteresowań mieszkańców. Często, grupą, która jest pomijana przy budowaniu oferty rozwojowej, kulturalnej czy edukacyjnej, jest grupa osób starszych, seniorów. W gminie Jerzmanowice-Przegonia istnieje pewna oferta, dostosowana do zapotrzebowania tej grupy wiekowej, jednak jest ona ograniczona. Wyróżnić można tutaj przede wszystkim:

- **Senior na plus, warsztaty edukacyjne 2015-2016** - zajęcia z edukacji finansowej dla osób w wieku 55+, organizowane przez Gminną Bibliotekę Publiczną w Jerzmanowicach, których głównym celem jest poprawa świadomości seniorów w zakresie bezpiecznego posługiwania się bezgotówkowymi instrumentami płatniczymi.
- **Zajęcia organizowane przez Klub seniora „Złota Jesień” z Raclawic i Czubrowic** - Klub obecnie liczy 34 osoby i znajduje się w Wiejskim Domu Kultury w Raclawicach. Klub organizuje liczne imprezy okolicznościowe dla swoich członków, takie jak: Andrzejki, Sylwester, Opłatek, a także wycieczki po Polsce w celu rozwijania horyzontów klubowiczów. Osoby stowarzyszone chętnie biorą udział w lokalnych wydarzeniach kulturalnych organizowanych przez gminę.

5.4. OFERTA SPORTOWA

Zapewnienie odpowiedniej oferty sportowej stanowi kolejny ważny element, wpływający na jakość życia mieszkańców. Przyglądając się tego typu ofercie, funkcjonującej na terenie gminy Jerzmanowice-Przegonia, można powiedzieć, iż osoby zainteresowane aktywnymi formami spędzenia czasu wolnego mają do wyboru stosunkowo ograniczony wachlarz możliwości.

Oferta sportowa w gminie Jerzmanowice-Przegonia realizowana jest m.in. przez działalność czterech klubów sportowych takich jak:

- Klub sportowy „Płomień” z Jerzmanowic
- Klub sportowy „Płomień” z Przegini
- Klub sportowy „FITBALL” ze Szklar

– Gminny Szkolny Związek Sportowy z Przebinia (GSZS)

Szczególnie rozbudowaną ofertę posiada Gminny Szkolny Związek Sportowy w Przebinia. GSZS jest powszechnym, społecznym, samorządowym stowarzyszeniem sportowo-wychowawczym uczniów, nauczycieli, rodziców i innych osób działających dla dobra sportu szkolnego. Rozwija kulturę fizyczną, zdrowotną oraz sport wśród młodzieży szkolnej, podejmując zadania i działania sportowe, zdrowotne, ekologiczne. Gminny związek Sportowy realizuje zadania określone przez odpowiednie władze gminne, powiatowe i wojewódzkie¹⁶. Do zadań placówki należy m.in.

- Krzewienie kultury fizycznej i zdrowotnej oraz ekologicznej wśród młodzieży szkolnej,
- Rozwijanie zainteresowań sportowych wśród społeczności lokalnej, upowszechnianie wiedzy o zasadach zrównoważonego rozwoju oraz kształtowanie postaw sprzyjających jego wdrażaniu w skali lokalnej, krajowej i globalnej.

Związek prowadzi liczne wydarzenia o charakterze sportowym, konkursy, imprezy i zawody sportowe, w tym międzyszkolne a także wspiera propagowanie wartościowego zagospodarowania czasu wolnego poprzez różnego rodzaju zajęcia pozalekcyjne i pozaszkolne. Organizuje również obozy sportowe dla młodzieży w różnym wieku.

Wśród kluczowych obiektów sportowych zlokalizowanych na terenie gminy Jerzmanowice-Przebinia wyróżnić można oddane do użytku w maju b.r. wielofunkcyjne boisko sportowe ze sztuczną nawierzchnią, zlokalizowane przy Zespole Szkół w Jerzmanowicach. Obiekt ten pełni funkcje boiska do piłki nożnej, piłki ręcznej i tenisa ziemnego. Obok obiektu znajduje się również boisko do piłki siatkowej plażowej. Boisko jest sztucznie oświetlane, co pozwala na rozgrywki również po zmroku. Obiekt ten stanowi ważny element integracyjny młodzieży, ale i dorosłych, którzy mogą rezerwować boiska i korzystać z niego bezpłatnie.

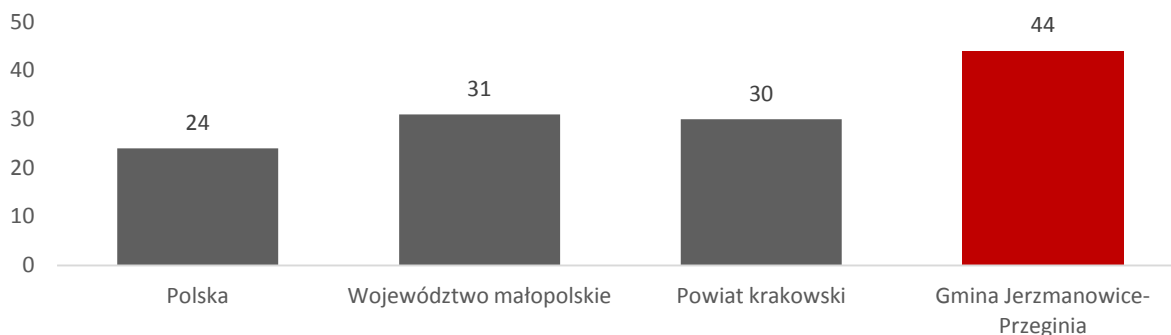
Do obiektów pełniących tego typu funkcje zaliczyć można również ośrodek komercyjny Hotel Green & SPA w Sąspowie. Ośrodek oferuje kryty basen, bilard golf, strzelnicę, a także prowadzi szeroką gamę zabiegów odnowy biologicznej i zabiegów pielęgnacyjnych. Przy hotelu znajduje się również Stadnina koni BOTOJA.¹⁷

Dodatkowo, w planach na lata 2015-2017 projekt rozbudowy hali sportowej z basenem przy Zespole Szkół w Jerzmanowicach, wzbogacającej wachlarz oferty sportowo-rekreacyjnej na terenie gminy.

Warto zauważyć, że pomimo stosunkowo niewielkiej oferty sportowej, mieszkańcy gminy Jerzmanowice-Przebinia chętnie korzystają z oferty sportowej. Na podstawie danych BDL GUS, widzimy, iż średnia liczba członków klubów sportowych (44) na 1000 mieszkańców dla gminy Jerzmanowice-Przebinia, plasuje się znacznie lepiej, niż w całym powiecie krakowskim (30), województwie małopolskim (31) oraz Polsce (24). Oznacza to, iż jest duże zapotrzebowanie na tego typu infrastrukturę sportową oraz ofertę rekreacyjną.

¹⁶ Źródło: Statut GSZS

¹⁷ Źródło: <http://www.greenhotel.krakow.pl/>

Wykres 22. Liczba członków klubów sportowych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

5.5. OCHRONA ZDROWIA

Usługi ochrony zdrowia i pomocy medycznej zajmują niezwykle ważne miejsce w systemie usług o charakterze publicznym. Dostępność tego typu placówek w miejscu zamieszkania istotnie przekłada się na warunki życia ludności, w tym na poczucie bezpieczeństwa. Sama opieka zdrowotna realizowana jest za pomocą systemu opieki zdrowotnej. W systemie tym zasadnicze miejsce zajmują przychodnie zdrowia. Dostępność poradni specjalistycznej opieki zdrowotnej jest szczególnie ważna dla osób cierpiących na schorzenia przewlekłe i długotrwałe, dla matek z dziećmi czy osób starszych.

W rozdziale tym zostanie scharakteryzowana kwestia opieki zdrowotnej na terenie gminy Jerzmanowice-Przebinia, stan infrastruktury społecznej w obszarze ochrony zdrowia oraz wybrane wskaźniki dotyczące sytuacji zdrowotnej mieszkańców gminy.

5.5.1. Placówki ochrony zdrowia

Na terenie gminy Jerzmanowice-Przebinia funkcjonuje siedem ośrodków zdrowia (niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej), z czego 5 zlokalizowanych jest w Jerzmanowicach, jeden w Przebinie oraz jeden w Raławicach¹⁸:

- **Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej MEDGMIN JURAJSKI Spółka z o.o.**
Jerzmanowice 372 B 32-048 Jerzmanowice
tel. 12 389 50 09 (Jednostka posiada poradnię lekarza rodzinnego i także jeden gabinet specjalistyczny: Poradnia Rehabilitacyjna. Podpisana umowa firmy w zakresie lekarza podstawowej opieki zdrowotnej zawiera prowadzenie edukacji zdrowotnej pacjenta, okresową ocenę pacjentów jak również analizowanie konsultacji wykonywanych w innych jednostkach.)
- **NSZOZ Pro Feminae sp. z o.o.**
Jerzmanowice 372 B 32-048 Jerzmanowice
tel. 12 389 50 08 (Jednostka posiada poradnię ginekologiczno-położniczą)
- **Grupowa Praktyka Pielęgniarek i Położnych "Zdrowie" sp.c.**

¹⁸ Źródło: Urząd Gminy Jerzmanowice Przebinia

Jerzmanowice 372 B 32-048 Jerzmanowice

tel. 12 389 50 09, kom. 692 422 701

— **Przychodnia Stomatologiczna Agamed**

Jerzmanowice 372 B 32-048 Jerzmanowice

tel. 12 389 50 09

- **Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Gabinet Lekarza Rodzinnego lek. med. Janusz Zalewski** (Jednostka posiada poradnię lekarza rodzinnego, gabinet medycyny szkolnej, gabinet pielęgniarki środowiskowo-rodzinnej, gabinet położnej środowiskowo-rodzinnej, poradnie ginekologiczno-położnicza, poradnię laryngologiczną, poradnię stomatologiczną oraz punkt szczepień).

Przebinia 371, 32-049 Przebinia

tel. 12 389 80 17

- **Grupowa Praktyka Pielęgniarek i Położnych "Melisa" sp.c.**

Raławice 54A, 32-049 Przebinia

tel. 12 282 93 81

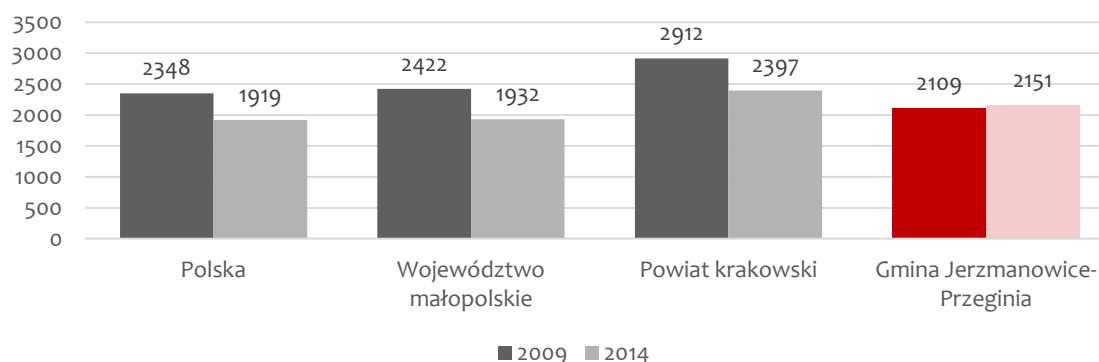
- **J-DENT STOMATOLOGIA Karolina Urbaniak**

32-048 Jerzmanowice 199

tel. 531 987 663, <http://www.j-dent.pl/>.

Jednym ze wskaźników pozwalających na ocenę dostępności do usług medycznych jest liczba mieszkańców przypadająca na 1 przychodnię lekarską. Pod tym względem gmina Jerzmanowice-Przebinia charakteryzuje się stosunkowo wysoką wartością tego wskaźnika – w roku 2014 było to 2151 osób przypadających na jedną, tego typu placówkę. W porównaniu do 2009 roku, liczba ta wzrosła nieznacznie o 42. Dodatkowo, w odniesieniu do 2014 roku gmina Jerzmanowice-Przebinia wypada pod tym względem słabiej na tle kraju (1919) oraz województwa małopolskiego (1932). Nieco gorszym wskaźnikiem od gminy Jerzmanowice-Przebinia charakteryzuje się powiat krakowski ogółem – w 2014 roku liczba mieszkańców przypadających na przychodnię lekarską wyniosła 2397.

Wykres 23. Liczba mieszkańców przypadających na 1 przychodnię lekarską w latach 2009 i 2014.

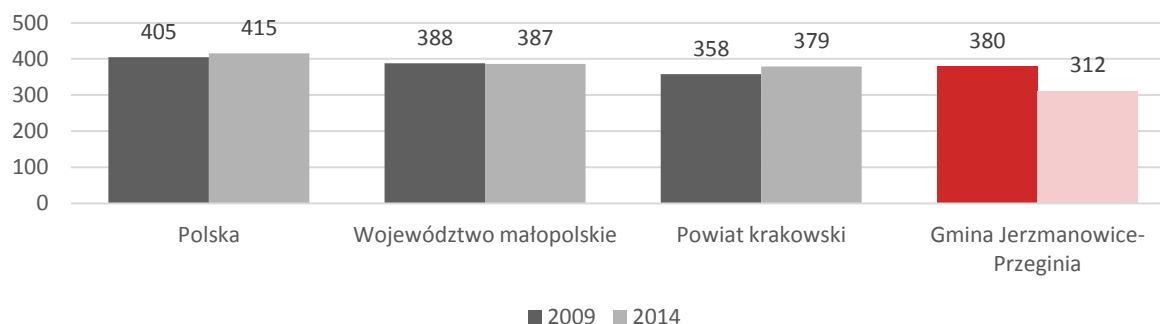

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl/>].

Kolejny wskaźnik z obszaru usług medycznych to liczba udzielonych porad lekarskich w przeliczeniu 100 osób. Wskaźnik ten, może być interpretowany na dwa sposoby. Po pierwsze wysoka wartość tego współczynnika może świadczyć o różnorodnych problemach zdrowotnych oraz złym stanie zdrowia ludności, którego konsekwencją jest wysoka częstotliwość korzystania z usług ochrony zdrowia i pomocy medycznej. Z drugiej jednak strony częste korzystanie z porad lekarskich może również świadczyć o wysokim poziomie świadomości zdrowotnej mieszkańców.

Przyglądając się danym zestawionym na wykresie poniżej okazuje się, iż w 2014 roku na tle wybranych jednostek terytorialnych w gminie Jerzmanowice-Przeżginia udzielono najmniej porad w przeliczeniu na 100 mieszkańców (312 porad). W porównaniu do roku 2009 liczba tych porad zmniejszyła się o 68. Interpretując zaobserwowane zależności w kontekście świadomości mieszkańców o problemach zdrowotnych przekładających się na liczbę udzielonych porad, można uznać, że na tym tle gmina wypada niekorzystnie w porównaniu do pozostałych jednostek. Z drugiej strony, niższa od pozostałych wartość tego wskaźnika informuje nas o tym, że mieszkańcy gminy Jerzmanowice-Przeżginia nieco rzadziej od statystycznego Polaka, mieszkańca małopolski czy regionu krakowskiego borykają się z problemami zdrowotnymi, co jest niewątpliwie pozytywnym akcentem.

Wykres 24. Liczba porad lekarskich (podstawowej opieki zdrowotnej i stomatologicznej) w przeliczeniu na 100 osób w latach 2009 i 2014.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

5.5.2. Apteki

W Gminie funkcjonują cztery apteki w miejscowościach Przeżginia i Jerzmanowice oraz punkt apteczny w Raclawicach. Żadna z aptek nie pełni dyżuru nocnego oraz świątecznego.

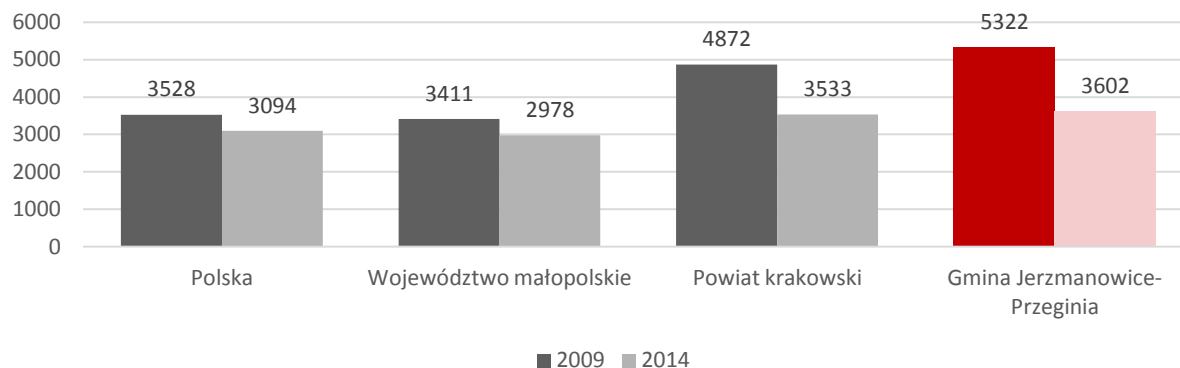
Tabela 19. Wykaz aptek funkcjonujących na terenie Gminy Jerzmanowice-Przeżinia

Lp.	Nazwa i adres apteki	Godziny otwarcia			
		Poniedziałek – Piątek	Sobota	Niedziela	Dyżury nocne, dni wolne od pracy oraz święta
1.	Apteka Prywatna mgr farm. Helena Bielarz 32-048 Jerzmanowice 365	8.00-20.00	8.30-15.00	-	-
2.	Apteka Prywatna s.c. Bożena Hadyk Wiesław Hadyk 32-049 Przeżinia 116	9.00-17.00	9.00-13.00	-	-
3.	Apteka Przy Urzędzie Jagufarm s.c. Jadwiga Miśkiewicz Gustaw Miśkiewicz 32-048 Jerzmanowice 372 B	8.00-20.00	8.00-14.00	-	-
4.	Punkt apteczny Raclawice, 32-049 Przeżinia	9.00-14.00	-	-	-

Źródło: Urząd Gminy Jerzmanowice-Przeżinia

Wskaźnikiem oceny dostępności do usług aptecznych – podobnie jak w przypadku przychodni lekarskich – jest liczba mieszkańców przypadających na 1 aptekę i punkt apteczny. Na podstawie analizy danych zawartych na wykresie poniżej można zauważyć, iż gmina Jerzmanowice-Przeżinia wypada pod tym kątem niekorzystnie - zarówno na tle kraju, województwa małopolskiego oraz powiatu krakowskiego. W 2014 roku na 1 aptekę przypadało 3602 mieszkańców, co w porównaniu do 2009 roku jest wynikiem znacznie lepszym, gdyż liczba tych osób spadła o 1730 (po 2009 na terenie gminy została otwarta kolejna apteka) to w porównaniu do wybranych jednostek terytorialnych jest to wynik gorszy.

Wykres 25. Liczba mieszkańców przypadających na 1 aptekę ogólnodostępną lub 1 punkt apteczny w latach 2009 i 2014.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl/>].

5.6. POMOC SPOŁECZNA

Kolejny analizowany obszar to pomoc społeczna. Pomoc społeczną stanowią wszelkie działania mające na celu przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych tym, którzy nie są w stanie sami ich pokonać, poprzez wsparcie w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwiania im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zadania w zakresie pomocy społecznej, rodzaje świadczeń, zasady i tryb ich udzielania oraz organizację pomocy społecznej określa ustawa z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej oraz akty wykonawcze do ww. ustawy. Zadania te w gminach wykonują jednostki organizacyjne – Ośrodki Pomocy Społecznej. Realizują one zadania własne gminy oraz zadania zlecone.

W niniejszym rozdziale opisane zostaną instytucje pomocy społecznej, w tym organizacje pozarządowe działające w tym obszarze na terenie gminy Jerzmanowice-Przegonia. W dalszych podrozdziałach zostaną również ukazane główne kwestie społeczne, które według przeprowadzonej diagnozy wymagają szczególnego wsparcia.

5.6.1. Instytucje pomocy społecznej

Zadania z zakresu pomocy społecznej w gminie Jerzmanowice-Przegonia realizowane są przez **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (GOPS)**. Ośrodek zlokalizowany jest w Jerzmanowicach. Do głównych celów działalności placówki należy:

- pomoc osobom i rodzinom w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia, a także zapobieganie powstawaniu takich sytuacji;
- wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb życiowych, ich usamodzielnienia i integracji ze środowiskiem¹⁹.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jerzmanowicach realizuje zadania z zakresu polityki społecznej, współdziałając z organami administracji rządowej, samorządowej, stowarzyszeniami, fundacjami, związkami wyznaniowymi oraz innymi podmiotami działającymi w obszarze pomocy społecznej. GOPS zadania statutowe realizuje m.in. poprzez przyznawanie i wypłacanie przewidzianych ustawą świadczeń, pracę socjalną, prowadzenie i rozwijanie niezbędnej infrastruktury socjalnej oraz analizę i ocenę zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej. Ośrodek wykonuje dodatkowo zadania z zakresu:

- świadczeń rodzinnych,
- świadczeń z funduszu alimentacyjnego,
- postępowania wobec dłużników alimentacyjnych,
- dodatków mieszkaniowych,

¹⁹ Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jerzmanowicach, <http://jerzmanowice.naszops.pl/o-instytucji> dostęp: 14.12.2015r.

- dodatków energetycznych,
- karty dużej rodziny.

Zgodnie ze sprawozdaniem rocznym z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jerzmanowicach za rok 2014, w okresie od 1 stycznia 2014 r. do 31 grudnia 2014 r. w GOPS zatrudnionych było ogółem 9 osób, w wymiarze 8,5 etatu. Biorąc pod uwagę charakter pracy zatrudnionej kadry Ośrodka, byli to:

- Kierownik,
- Główny księgowy,
- Pracownicy socjalni,
- Specjalista pracy socjalnej,
- Asystent rodziny,
- Pracownik do spraw świadczeń rodzinnych, funduszu alimentacyjnego.

Tabela 20. Struktura zatrudnienia w GOPS Jerzmanowice w 2014 roku

L.p.	Stanowisko	Ilość osób	Ilość etatów
1.	Kierownik	1	1
2.	Główny księgowy	1	1
3.	Specjalista pracy socjalnej	1	1
4.	Pracownicy socjalni i starsi pracownicy socjalni	5	4,5
5.	Samodzielny referent do spraw świadczeń rodzinnych	1	1
6.	Asystent rodziny	1	1

Źródło: dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jerzmanowicach

Zgodnie z art.110 ust.11 ustawy o pomocy społecznej, liczba pracowników socjalnych powinna być proporcjonalna do liczby ludności gminy, w stosunku jeden pracownik socjalny na 2 tys. mieszkańców. Wymóg ten w 2014 roku nie został spełniony bowiem na 1 pracownika socjalnego przypadało 2151,4 mieszkańców (w 2014 r. w gmina liczyła 10 757 mieszkańców – stan na 31 grudnia 2014 r.).

Kolejną instytucją działającą w obszarze pomocy społecznej jest **Centrum Integracji Społecznej (CIS) w Jerzmanowicach**. Uchwałą Rady Gminy Jerzmanowice-Przeżginia z dnia 25 sierpnia 2014 roku został utworzony samorządowy zakład budżetowy pod nazwą Centrum Integracji Społecznej w Jerzmanowicach. Do podstawowych zadań CIS należy reintegracja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez następujące działania²⁰:

- kształcenie umiejętności pozwalających na pełnienie ról społecznych i osiągnięcie pozycji społecznych dostępnych osobom niepodlegającym wykluczeniu społecznemu,
- nabywanie umiejętności zawodowych oraz przyuczanie do zawodu przekwalifikowanie lub podwyższenie kwalifikacji zawodowych,

²⁰ Źródło: Urząd Gminy Jerzmanowice-Przeżginia

- naukę planowania życia zaspokajania potrzeb własnym staraniem, zwłaszcza przez możliwość osiągnięcia własnych dochodów poprzez zatrudnienie lub działalność gospodarczą,
- uczenie umiejętności racjonalnego gospodarowania posiadanymi środkami pieniężnymi.

Działaniami Centrum objęte osoby skierowane przez Ośrodek Pomocy Społecznej na okres 1 roku, z możliwością przedłużenia tego okresu o 6 miesięcy. Za udział w działaniach CIS każdy uczestnik otrzymuje świadczenie integracyjne w wysokości zasiłku dla bezrobotnych. Uczestnictwo w działaniach Centrum ma pomóc osobom „zagubionym” wzmocnić się psychicznie, zmotywować do pracy i zwalczać złe nawyki, które często powstają w wyniku długotrwałego bezrobocia.

5.6.2. Organizacje pozarządowe działające w obszarze pomocy społecznej

Na terenie gminy Jerzmanowice-Przebinia w 2014 roku działały 4 organizacje pozarządowe funkcjonujące w obszarze pomocy społecznej. Należą do nich:

1) Stowarzyszenie Rodziców i Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych w Jerzmanowicach.

Stowarzyszenie działa przede wszystkim na rzecz osób niepełnosprawnych, starszych i chorych. W ramach statutowej działalności w 2000 roku zostało utworzone Ognisko Rehabilitacyjno-Terapeutyczne dla osób niepełnosprawnych, przekształcone w 2012 roku w Środowiskowy Dom Samopomocy-Ognisko Terapeutyczne. Działalność stowarzyszenia obejmuje pomoc osobom z niepełnosprawnością sprzężoną z terenu Gminy Jerzmanowice-Przebinia – która obecnie wynosi 25 osób. Stowarzyszenie prowadzi działalność informacyjną dla rodzin opiekujących się osobami niepełnosprawnymi, tj. o rodzajach dofinansowania z PFRON, dofinansowania z innych instytucji np. do nauki, likwidacji barier, turnusach rehabilitacyjnych. Stowarzyszenie organizuje również Integracyjne Spotkania Świąteczne dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin z terenu Gminy Jerzmanowice-Przebinia oraz prowadzi działalność promocyjną osiągnięć osób niepełnosprawnych w różnych dziedzinach poprzez m.in. wystawy, informacje w prasie.

2) Środowiskowy Dom Samopomocy - Ognisko Terapeutyczne w Jerzmanowicach.

Środowiskowy Dom Samopomocy (ŚDS) prowadzony jest przez wspomniane Stowarzyszenie Rodziców i Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych. Placówka prowadzi zajęcia wspierająco-aktywizujące takie jak m.in. socjoterapia, treningi umiejętności społecznych, uaktywnienie zawodowe uczestników, muzykoterapia, ćwiczenia usprawniające, zajęcia kulturalno-muzyczne; zajęcia edukacyjne czy zajęcia komputerowe. Zajęcia dostosowane są do możliwości psychofizycznych uczestników. W ŚDS zajęcia terapeutyczne trwają od poniedziałku do piątku. Uczestnicy to osoby niepełnosprawne (schorzenia sprzężone). Są dowożeni i odwożeni na zajęcia pod opieką pracowników.

3) Galicyjska Fundacja na rzecz Dzieci Chorych im. Królowej Jadwigi w Szklarach.

Fundacja prowadzi pomoc dzieciom i młodzieży chorej oraz wymagającej rehabilitacji, a także ich rodzinom. Fundacja prowadzi również działalność związaną ze wspomaganie instytucji

państwowych, samorządowych oraz prywatnych zajmujących się walką z chorobami dzieci i młodzieży.

4) Świetlica "Nadzieja" Opiekuńczo-Wychowawcza Wsparcia Dziennego.

Świetlica nadzieja realizuje wsparcie z zakresu pomocy społecznej poprzez m.in. pomoc uczniom w eliminowaniu napięć psychicznych związanych z nawarstwiającymi się niepowodzeniami szkolnymi, udzielanie porad, poznawanie środowisk rodzinnych uczniów, współpraca z rodzicami w zakresie pomocy w rozwiązywaniu problemów wychowawczych. Świetlica współpracuje z innymi organizacjami i instytucjami pracującymi na rzecz młodzieży.

5.6.3. Projekty realizowane na terenie gminy w obszarze polityki społecznej

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jerzmanowicach w ramach swojej działalności - poza obligatoryjnymi zadaniami wynikającymi z przepisów ustaw - realizuje również dodatkowe formy wsparcia i pomocy mieszkańcom z terenu gminy. W latach 2008 - 2014 roku GOPS realizował 3 projekty współfinansowane ze środków zewnętrznych, tj.:

1) "Szansa dla wszystkich" - od roku 2008 - 2014 roku.

Projekt został zrealizowany ze środków PO KL priorytetu VII: Promocja integracji społecznej, działanie: 7.1 Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji, poddziałanie 7.1.1 Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej. Adresatami projektu były osoby bezrobotne, nieaktywne zawodowo, zatrudnieni, zatrudnieni w gospodarstwach rolnych, z niskim wykształceniem, niepełnosprawni, długotrwale chore, zagrożone wykluczeniem społecznym, w wieku aktywności zawodowej, korzystające z pomocy GOPS. Celem głównym projektu było przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu beneficjentów ośrodka poprzez stworzenie systemu umożliwiającego osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych.

2) "Pierwszy dzwonek"

Projekt realizuje wsparcie w zakresie zwiększenia szans edukacyjnych uczniów z rodzin wielodzietnych 3+/4+. Projekt „Pierwszy dzwonek” finansowany jest z dotacji celowej przyznanej na podstawie uchwały Sejmiku Województwa Małopolskiego. Wsparciem finansowym objętych było 61 uczniów z 19 rodzin wielodzietnych 4+.Otrzymali oni wsparcie finansowe na kwotę 9 150 zł. Pomoc była przeznaczona na zakup artykułów edukacyjnych oraz pomocy dydaktycznych w szczególności na zakup podręczników szkolnych.

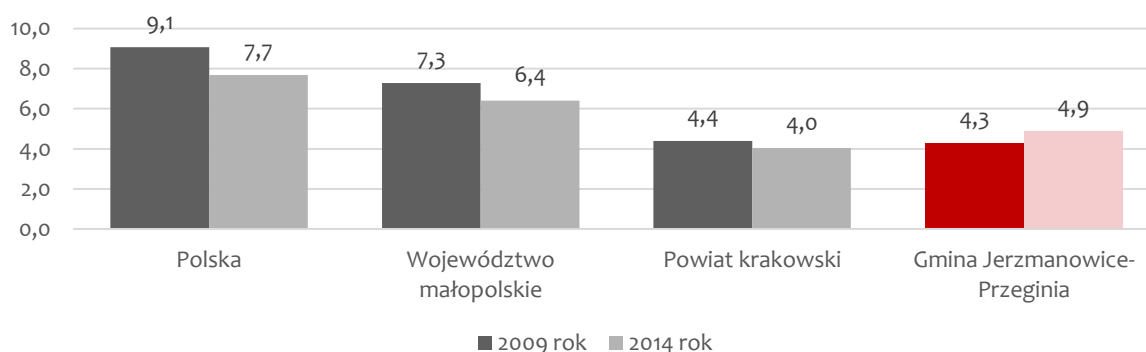
3) "Daj serce"

Projekt skierowany do osób niepełnosprawnych i ich rodzin. Jego głównym celem była integracja w środowisku lokalnym.

5.6.4. Korzystanie przez mieszkańców z pomocy społecznej w gminie – wskaźniki

Według danych BDL GUS w 2014 roku na terenie gminy Jerzmanowice-Przeznica odsetek osób korzystających z pomocy społecznej wyniósł 4,9%. Analizując badany wskaźnik, można stwierdzić, iż w porównaniu do średniej dla kraju (7,7%) oraz województwa małopolskiego (6,4%), gmina Jerzmanowice-Przeznica wypadła korzystnie, a więc charakteryzuje się ona mniejszą skalą problemów społecznych. Z drugiej strony, warto zaznaczyć, iż w samym powiecie krakowskim badany wskaźnik był jeszcze niższy niż w gminie Jerzmanowice-Przeznica i wyniósł jedynie 4,0%.

Wykres 26. Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej w latach 2009 i 2014 w gminie Jerzmanowice-Przeznica na tle wybranych jednostek porównawczych [%].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

Według danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, w 2014 roku najwięcej osób skorzystało ze świadczeń z uwagi na problem ubóstwa (116 osób) lub bezrobocia (95), są to problemy, które najczęściej dotyczą mieszkańców gminy. W dalszej kolejności świadczenia pomocy społecznej przyznawane są z tytułu niepełnosprawności oraz alkoholizmu.

Tabela 21. Liczba przyznanych świadczeń pomocy społecznej z tytułu ubóstwa, bezrobocia, alkoholizmu oraz niepełnosprawności w latach 2012-2013 w gminie Jerzmanowice-Przeznica

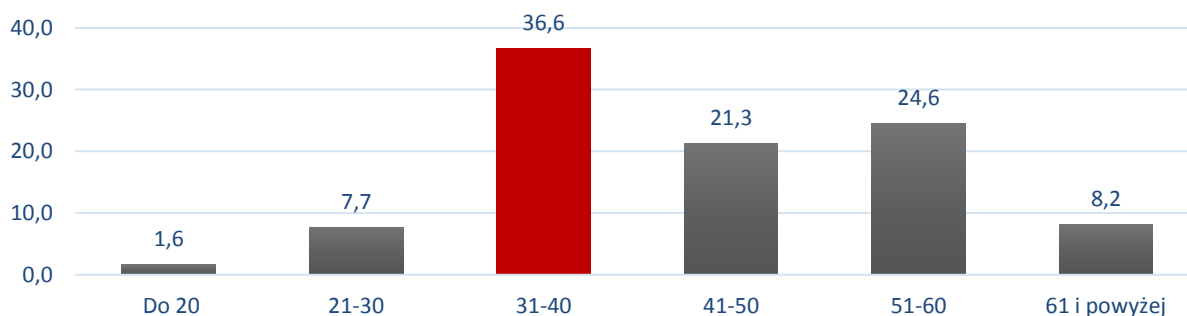
Przyczyna	2012 rok	2013 rok	2014 rok
Ubóstwo	119	139	116
Bezrobocie	85	84	95
Alkoholizm	39	57	43
Niepełnosprawność	67	70	65
Łącznie	243	350	319

Źródło: dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jerzmanowicach

W 2014 roku, ze świadczeń społecznych częściej korzystały kobiety (61,7%), niż mężczyźni (38,3%). Biorąc pod uwagę wiek osób, którym udzielono wsparcia, najczęściej były to osoby z przedziału wiekowego 31-40 lat (36,6%). Co czwarty (24,6%) świadczeniobiorca to osoba w wieku 51-60 lat, a co

piąty (21,3%) w wieku 41-50. Można zatem stwierdzić, iż problemy społeczne dotyczą przede wszystkim osób w średnim i starszym wieku.

Wykres 27. Struktura wiekowa osób, którym przyznano świadczenia społeczne z uwagi na problem tytułu ubóstwa, bezrobocia, alkoholizmu oraz niepełnosprawności w 2014 [%]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ

W 2014 roku GOPS w ramach otrzymanej dotacji celowej otrzymanej z budżetu państwa, przyznał i wypłacił świadczenie z pomocy społecznej w formie zasiłku stałego 29 osobom posiadającym orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności i umiarkowanym stopniu niepełnosprawności na łączną kwotę 120 566,33 zł. W stosunku do roku 2013 kwota ta zmniejszyła się o ponad 8 tys. zł. Liczba osób, którym przyznano świadczenie posiadających orzeczenie o niepełnosprawności wzrosła nieznacznie na przestrzeni ostatnich lat z 27 w 2012 roku - do 29 w 2014 roku.

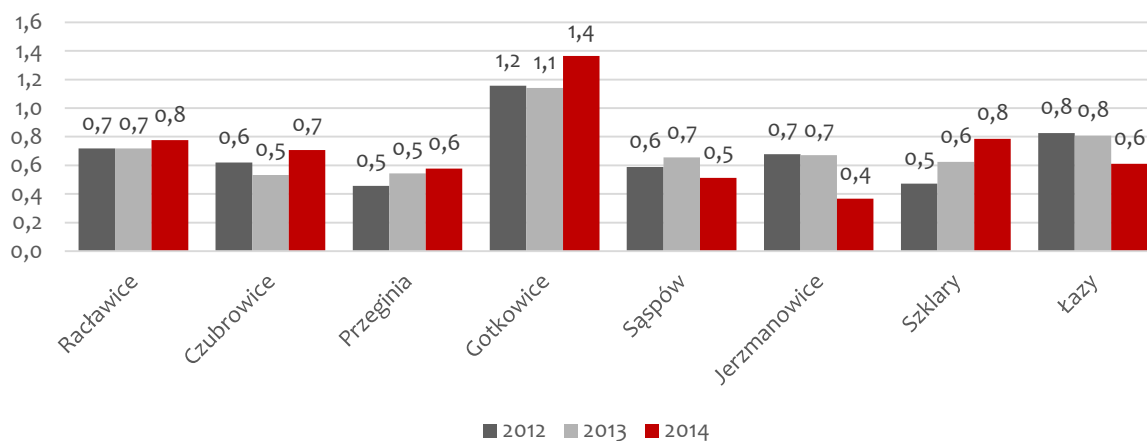
Tabela 22. Liczba osób oraz kwota dotacji, przyznawanej w formie świadczenia pomocy społecznej dla osób posiadających orzeczenie o niepełnosprawności.

Rok	Liczba osób, którym przyznano świadczenie	Łączna kwota przyznanej dotacji
2012	27	105 858,58 zł
2013	29	128 739,43 zł
2014	29	120 566,33 zł

Źródło: danego Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jerzmanowicach

Na wykresie poniżej zestawiono odsetek świadczeń przyznanych z tytułu niepełnosprawności w stosunku do liczby mieszkańców poszczególnych miejscowości w latach 2012-2014. W 2014 r. na tle pozostałych miejscowości, to Gotkowice posiadają największy wskaźnik osób, którym przyznano świadczenie socjalne z powodu niepełnosprawności - co stanowi blisko 1,5% z całkowitej liczby ludności zamieszkujących tę miejscowość. W pozostałych miejscowościach odsetek ten w latach 2012-2014 nie przekroczył 1%.

Wykres 28. Odsetek świadczeń przyznawanych z tytułu niepełnosprawności w stosunku do liczby mieszkańców gminy Jerzmanowice-Przegonia w latach 2012-2014 [%]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jerzmanowicach

BIEDA I UBÓSTWO

Pojęcie ubóstwa definiowane jest na wiele sposobów. Rozumieć je można wąsko - jako niedostatek dóbr i usług w gospodarstwie domowym lub szeroko - ubóstwo jako ograniczenie możliwości uczestnictwa z życiu społecznym, brak życiowej satysfakcji i szans na poprawę swojego położenia²¹. W ujęciu szerokim może być ono bardzo zrelatywizowane ze względu na społeczność, w jakiej badane jednostki się znajdują oraz ze względu na to, iż każdy może mieć nieco inne potrzeby i aspiracje.

Ubóstwo zazwyczaj pokazywane jest w trzech różnych kontekstach:

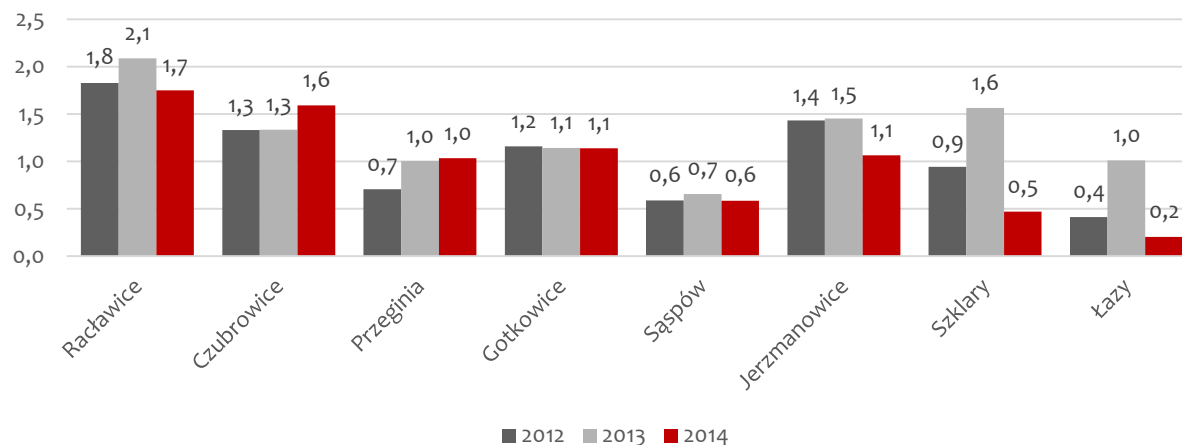
- **Ubóstwo bezwzględne** (absolutne), a więc takie, w którym jednostce brak jest środków na zaspokojenie podstawowych potrzeb, które uznaje się za niezbędne do życia.
- **Ubóstwo względne** (relatywne) to ubóstwo, w którym jednostki bądź rodziny (gospodarstwa domowe) żyją na poziomie zdecydowanie niższym niż inni członkowie tej samej społeczności.
- **Ubóstwo subiektywne**, które uwzględnia aspiracje jednostek danego społeczeństwa dotyczące poziomu zaspokojenia potrzeb uważanych za niezbędne do życia.

W 2014 roku przyznano 116 świadczeń z tytułu ubóstwa. Na wykresie poniżej zestawiono odsetek świadczeń przyznawanych w latach 2012-2014 z tytułu ubóstwa w stosunku do liczby mieszkańców poszczególnych miejscowości z terenu gminy. Na tle wszystkich wsi to Raclawice oraz Czubrowice wyróżniają się pod kątem przyznawanych świadczeń z powodu ubóstwa - w 2014 odsetek ten w wyniósł odpowiednio 1,7% oraz 1,6% mieszkańców. Warto zwrócić uwagę, że jeszcze w Jerzmanowicach, Gotkowicach oraz Przegoni, odsetek mieszkańców korzystających w pomocy społecznej z tytułu ubóstwa przekroczył 1%. Z drugiej strony na uwagę zasługuje również fakt, iż

²¹ Diagnozowanie w polityce społecznej. B. Szatur-Jaworska, s. 188.

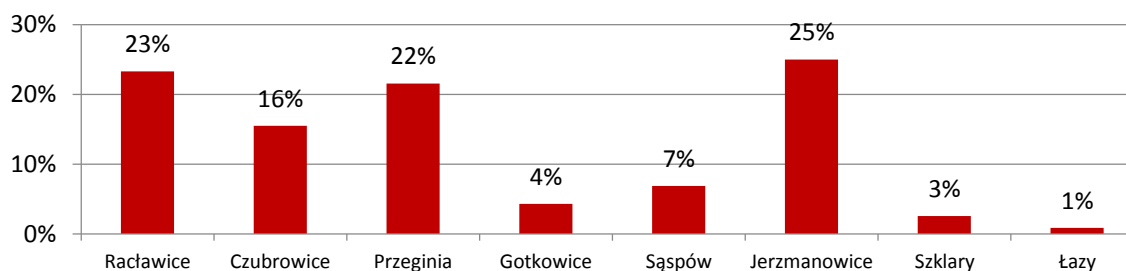
sytuacja w miejscowościach gminy jest dynamiczna i zmienna. Jeszcze w 2013 roku miejscowości Szklary charakteryzowała się względnie wysokim odsetkiem mieszkańców, którzy korzystają z pomocy społecznej (1,6%).

Wykres 29. Odsetek świadczeń przyznawanych z uwagi na problem ubóstwa w stosunku do liczby mieszkańców gminy Jerzmanowice-Przeznica w latach 2012-2014 [%]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jerzmanowicach

Wykres 30. Rozkład przestrzenny świadczeń pomocy społecznej z tytułu ubóstwa w gminie Jerzmanowice-Przeznica w 2014 roku [%]

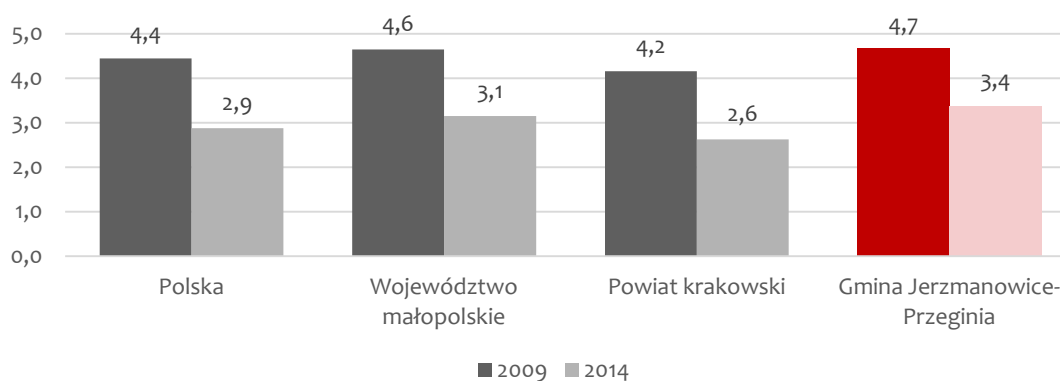
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jerzmanowicach

Dla porównania zastosowano także kolejny wskaźnik, pokazujący, jak kształtuje się sytuacja przestrzenna. Jak można zauważyć, na wykresie 30. najwięcej osób otrzymujących świadczenia środowiskowej pomocy społecznej z tytułu ubóstwa mieszka w Jerzmanowicach (25%), kolejno w Raclawicach (23%), Przeznicy (22%) oraz Czubrowicach (16%).

Jednym z elementów wspierania rodzin będących w trudnej sytuacji materialnej są świadczenia rodzinne, udzielane przez ośrodki pomocy społecznej. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jerzmanowicach w 2014 roku udzielił 14 705 świadczeń na łączną kwotę (wraz z kosztami obsługi) 2 019 332,58 zł. Na przestrzeni ostatnich lat liczba świadczeń systematycznie spadała – w 2014 roku w porównaniu do roku bazowego (2012) odsetek ten zmalał o 10,2%.

W odniesieniu do liczby rodzin, otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci, jak wynika z danych GUS odsetek tych rodziny w gminie Jerzmanowice-Przeżinia na przestrzeni 5 lat zmniejszył się o 1,3%. Jest to tendencja ogólnokrajowa i na tle Polski, województwa małopolskiego oraz powiatu krakowskiego gmina wypada bardzo podobnie.

Wykres 31. Odsetek rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci w gminie Jerzmanowice-Przeżinia na tle wybranych jednostek terytorialnych w 2009 i 2014 roku [%]

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Przyglądając się strukturze przyznawanych zasiłków w gminie Jerzmanowice-Przeżinia, okazuje się, iż w 2014 roku najczęściej GOPS wypłacał zasiłek rodzinny, który służy częściowemu pokryciu wydatków na utrzymanie i wychowanie dziecka. Najwięcej świadczeń w tym zakresie zostało przyznanych na dodatek do zasiłku z tytułu wychowania dziecka w rodzinie wielodzietnej (1057) oraz dodatek do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania (1197). Łącznie świadczenia te stanowiły 15% udziału w przyznawanych świadczeniach rodzinnych. Znaczące formy wsparcia stanowiły również zasiłek pielęgnacyjny (2287) oraz świadczenie pielęgnacyjne (390), które z kolei stanowiły łącznie 18,2% udziału w strukturze zasiłków rodzinnych ogółem. Pomimo generalnej tendencji spadkowej w liczbie świadczeń przyznawanych na różne formy pomocy społecznej, na przestrzeni lat 2012-2014 obserwujemy nieznaczny wzrost świadczeń z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego (w 2014 roku w porównaniu do roku bazowego odsetek ten zwiększył się o blisko 2%). Duża część wspomnianych zmian w ustawie o świadczeniach rodzinnych dotyczyła również świadczeń dotyczących opieki nad osobami niepełnosprawnymi, z czego wynikał wzrost rodzin, w których występuje niepełnosprawność oraz nakładów na świadczenia rodzinne

Tabela 23. Wielkość wydatków poniesionych na świadczenia rodzinne oraz rodzaj i ilość przyznanych świadczeń w gminie Jerzmanowice-Przeżinia w latach 2012-2014

	2012 r.	2013 r.	2014 r.
Wielkość wydatków poniesionych na świadczenia rodzinne	2 030 052, 63 zł	2 067 795, 20 zł	2 019 332, 58 zł
Liczba przyznanych świadczeń	9 358	8 545	8 118
Dodatek do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka	43	24	39
Dodatek do zasiłku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	440	381	248
Dodatek do zasiłku z tytułu samotnego wychowania dziecka	183	223	226
Dodatek do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	354	344	360
Dodatek do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego	549	533	527
Dodatek do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	1 318	1 203	1197
Dodatek do zasiłku z tytułu wychowania dziecka w rodzinie wielodzietnej	1 306	1 094	1 057
Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka	89	74	91
Zasiłek pielęgnacyjny	2 190	2 230	2 287
Świadczenie pielęgnacyjne	536	459	390
Świadczenia rodzinne ogółem	16 366	15 110	14 705

Źródło: opracowanie własne na podstawie rocznych sprawozdań z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jerzmanowicach

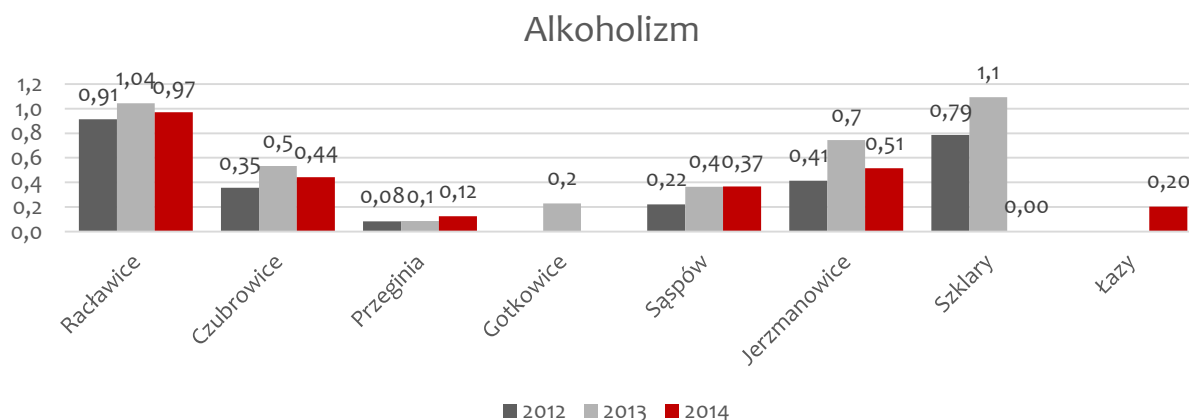
UZALEŻNIENIA

Uzależnienia to problem globalny, który dotyka zarówno osoby starsze, jak i dzieci i młodzież. Zjawisko to przybiera różne formy. Jak podaje Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) uzależnienie jest to stan psychiczny i fizyczny, który wynika z kontaktu substancji chemicznej (alkohol, nikotyna, leki, narkotyki) z żywym organizmem, który charakteryzuje się zmianami zachowania i innymi reakcjami, między innymi koniecznością przyjmowania danej substancji w sposób ciągły lub okresowy, w celu doświadczenia jej wpływu na psychikę lub by uniknąć przykrych objawów towarzyszących brakowi substancji²².

W 2014 roku na terenie gminy Jerzmanowice-Przeżinia Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej przyznał pomoc finansową z tytułu alkoholizmu 43 osobom. W porównaniu do roku 2012 pomoc dla rodzin dotkniętych alkoholizmem wzrosła o 4. W podziale na przestrzenne występowanie zjawiska alkoholizmu w gminie (Wykres 32) można zauważyć, że problem ten jest zróżnicowany. W 2014 roku na każde 100 mieszkańców miejscowości Szklary 1 osoba dotknięta była problemem alkoholizmu. Podobny odsetek mieszkańców występował w miejscowości Raclawice (0,97%).

Należy jednak mieć na uwadze, że dane te zawierają informacje o osobach, które zgłosiły się o pomoc do ośrodka. Problem ten jest często ukrywany, a duża część osób nie chce sobie pomóc. Stąd dane te nie są pełne i nie obejmują rzeczywistej skali tego zjawiska.

Wykres 32. Odsetek świadczeń przyznawanych z uwagi na problem alkoholizmu w stosunku do liczby mieszkańców gminy Jerzmanowice-Przeżinia w latach 2012-2014 [%]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jerzmanowicach

PRZEMOC W RODZINIE

Zgodnie z art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180 poz. 1493 ze zm.) przemoc w rodzinie to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych (w rozumieniu art. 115 § 11 Kodeksu karnego), a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących,

²² Por. H. Jakubowska, Promocja zdrowia i profilaktyka uzależnień, Warszawa 1999, s. 57

w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą. Przemoc ta może przybierać różnorodne formy – przemoc słowa, przemoc fizyczna czy przemoc seksualna. Ważna jest poprawna diagnoza, chociaż zbadanie zjawiska przemocy jest dość trudne. Często ofiary agresji nie przyznają się do tego, co może być spowodowane, między innymi, racjonalizacją, usprawiedliwianiem sprawców, obwinianiem siebie.

W 2014 r. do Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie wpłynęło 33 Niebieskich Kart (w roku 2013 35 niebieskich kart). Dodatkowo, na terenie gminy działa Zespół Interdyscyplinarny oraz Punkt Wsparcia, który jest czynny dwa razy w tygodniu po godzinach pracy Ośrodka tj. poniedziałek i środę od 16:00 do 18:00. Dyżury w danym dniu pełni dwóch pracowników socjalnych. Z punktu mogą korzystać ofiary przemocy domowej oraz sprawcy przemocy. W punkcie w 2014 roku udzielono 48 porad dla 33 rodzin.

Warto także przeanalizować liczbę interwencji policji odnoszących się do przemocy domowej. W 2014 roku na terenie gminy Jerzmanowice-Przegonia policja interweniowała łącznie 28 razy, taką samą liczbę interwencji odnotowano rok wcześniej (w 2013 roku), a nieco mniej, bo 26 interwencji odnośnie przemocy domowej policja podejmowała w roku 2012.

Ze względu na stosunkowo niewielką liczbę interwencji oraz brak danych średniookresowych autorzy opracowania postanowili przeanalizować dostępne dane (z 3 lat) łącznie, w celu wykazania problemu przemocy domowej.

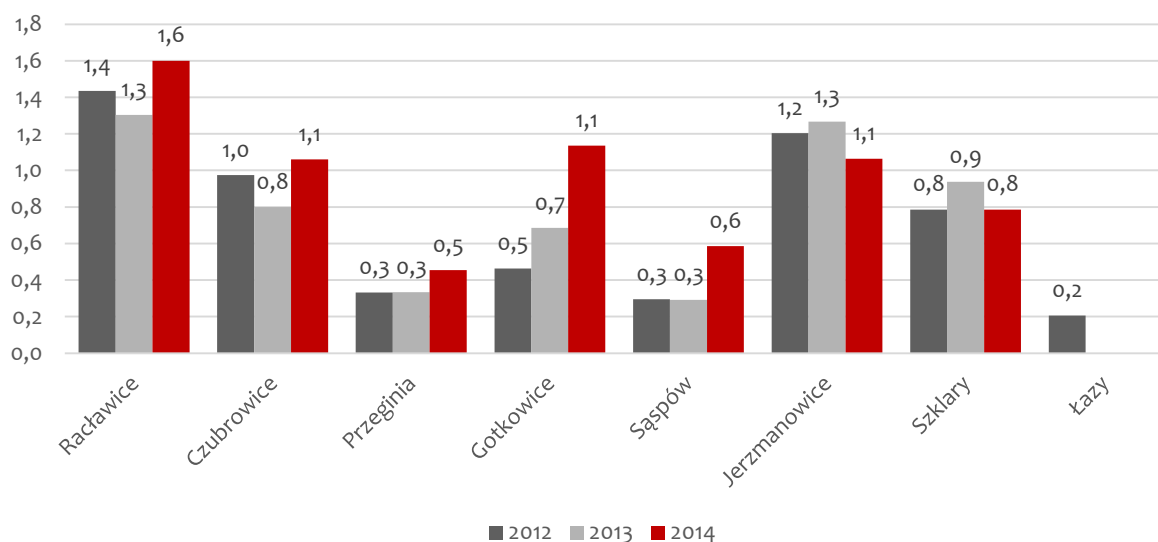
W przeciągu 3 wspomnianych lat (2012-2014) w gminie Jerzmanowice-Przegonia policja podjęła się interwencji odnoszących się do przemocy domowej 82 razy, co oznacza 7,6 interwencji na 1000 mieszkańców. Najwięcej interwencji odnotowano w Przegoni (18), Jerzmanowicach (15) oraz Raclawicach i Szklarach (12). Warto jednak podkreślić, że trzy pierwsze wymienione sołectwa (Przegonia, Jerzmanowice oraz Raclawice) charakteryzują się największą koncentracją ludności. Analizując liczbę interwencji policji w odniesieniu do liczby mieszkańców największą koncentracją problemu przemocy domowej wykazała się miejscowość Szklary, w której odnotowano prawie 2 (1,8) interwencje policji na każde 1000 mieszkańców. Koncentracja problemu występuje również w miejscowościach Gotkowie (1,36), Łazy (0,81) oraz Czubrowice (0,79).

BEZROBOCIE I RYNEK PRACY

Kolejnym problemem społecznym, na który należy zwrócić uwagę jest problematyka bezrobocia oraz rynku pracy. W 2014 roku na terenie gminy Jerzmanowice-Przegonia udzielono 95 świadczeń pomocy społecznej z tytułu bezrobocia.

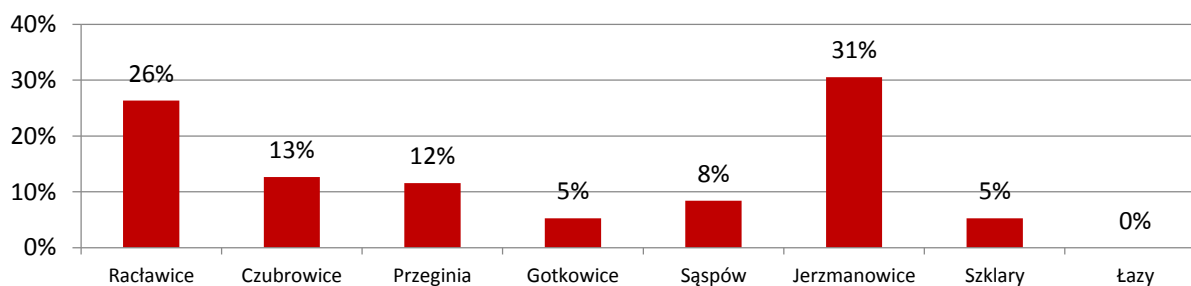
Problem koncentracji osób bezrobotnych do liczby mieszkańców poszczególnych miejscowości zauważalny jest przede wszystkim w miejscowości Raclawice (1,6%), Jerzmanowice (1,1%) oraz Czubrowice (1,1%).

Wykres 33. Odsetek świadczeń przyznawanych z uwagi na problem bezrobocia, w stosunku do liczby mieszkańców gminy Jerzmanowice-Przeżginia w latach 2012-2014 [%]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jerzmanowicach

Wykres 34. Rozkład przestrzenny świadczeń pomocy społecznej z tytułu ubóstwa w gminie Jerzmanowice-Przeżginia w 2014 roku [%]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jerzmanowicach

Analizując liczbę osób bezrobotnych pod względem ich miejsca zamieszkania możemy zauważyć, iż najwięcej osób mieszka w miejscowości Jerzmanowice (31%), kolejno w Raclawicach (26%) oraz Czubrowicach (13%) i Raclawicach (12%).

PROBLEMY OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZE

Ze zjawiskiem trudności opiekuńczo-wychowawczych spotykają się zarówno rodzice, jak i nauczyciele. Na problemy te wpływ ma szereg zróżnicowanych czynników związanych zarówno ze środowiskiem domowym, środowiskiem rówieśniczym jak i jego indywidualnymi predyspozycjami ucznia. Wydaje się jednak, iż to rodzina oddziałuje na jednostkę najdłużej i najsilniej. Problemy wychowawcze bowiem w środowisku domowym, mogą również oddziaływać na środowisko szkolne.

Szkoły monitorują sytuację, w której uczniowie sprawiają trudności wychowawcze. Do najczęściej występujących trudności wychowawczych dzieci szkolnych zalicza się: brak zainteresowania nauką, agresja fizyczna (bójki) i słowna, lekceważenie i niewykonywanie poleceń nauczyciela, nadmierna ruchliwość, złośliwość, hałaśliwość, wagary, kradzieże, kłamstwa, niszczenie mienia, płacliwość i palenie papierosów. Wychowanek, który swym zachowaniem stwarza kłopoty i trudności określa się mianem dziecka trudnego, zagrożonego albo niedostosowanego.

Na podstawie danych szkół, na temat liczby uczniów sprawiających problemy można wnioskować, gdzie ten problem przybiera bardziej poważne formy, a gdzie są to wyłącznie pojedyncze przypadki. Jak można zauważyć w tabeli 30 jedynymi szkołami, w których odnotowano uczniów sprawiających problemy wychowawcze były szkoły w Jerzmanowicach i w Przeżeniu. Z związku z powyższym należy szczególną opieką objąć właśnie te dwa obszary.

Tabela 30. Uczniowie sprawiający problemy wychowawcze w szkołach gminy Jerzmanowice-Przeżinia.

Rok 2012							
Ilość uczniów sprawiających problemy	Czubrowice	Gotkowice	Jerzmanowice	Przeżinia	Racławice	Sąspów	Szklary
	0	0	16	27	0	0	0
Rok 2013							
Ilość uczniów sprawiających problemy	Czubrowice	Gotkowice	Jerzmanowice	Przeżinia	Racławice	Sąspów	Szklary
	0	0	12	22	0	0	0
Rok 2014							
Ilość uczniów sprawiających problemy	Czubrowice	Gotkowice	Jerzmanowice	Przeżinia	Racławice	Sąspów	Szklary
	0	0	14	19	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Jerzmanowicach

W 2013 roku na terenie gminy przeprowadzono badanie wśród pedagogów i dyrektorów szkół, których celem była identyfikacja problemów, które w najpoważniejszym stopniu dosięgają uczniów i ich rodziny. Z badań tych wynika, iż problemy te wynikają głównie z niskiego statusu materialnego rodzin oraz bezrobocia. Trudna sytuacja materialna związana jest często z występującymi w domu dysfunkcjami, takimi jak alkoholizm, niewydolność i bezradność wychowawcza, brak odpowiedniego zainteresowania dzieckiem, jego wynikami w nauce i zachowaniem. W badaniach został również zauważony problem tzw. eurosierot, spowodowany koniecznością wyjazdu rodziców zagranicę w poszukiwaniu pracy. Ankietowani podkreślali także występowanie w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej problemów związanych z brakiem konsekwencji w wychowywaniu dzieci, brakiem obiektów

sportowych i kulturalnych zapewniających możliwość aktywnego spędzania wolnego czasu oraz problemy zdrowotne.²³

MIESZKANIA SOCJALNE

Na terenie gminy Jerzmanowice-Przeżginia nie funkcjonują żadne mieszkania socjalne.

5.7. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Ważnym elementem polityki społecznej jest bezpieczeństwo publiczne. W samej Konstytucji RP pojęcie „bezpieczeństwa” występuje w różnych kontekstach – jako: bezpieczeństwo publiczne, bezpieczeństwo państwa, bezpieczeństwo obywateli, bezpieczeństwo wewnętrzne czy bezpieczeństwo ekologiczne. Dla mieszkańców, świadomość życia w bezpiecznej okolicy, stanowi istotną wartość, stanowiącą często decydujący czynnik wyboru danego miejsca do osiedlenia się.

5.7.1. Instytucje bezpieczeństwa i porządku publicznego

Na terenie gminy Jerzmanowice-Przeżginia nie ma komisariatu Policji. Gmina podlega pod komisariat zlokalizowany w Krzeszowicach. Działania tamtejszego komisariatu obejmują swoim zasięgiem aż trzy gminy (Krzeszowice, Jerzmanowice-Przeżginia oraz Czernichów), co daje łącznie opiekę policji nad 38 sołectwami. Dodatkowo Gmina Jerzmanowice-Przeżginia podzielona jest na dwa rejony, które mają pod swoją opieką dwaj dzielnicowi tj. rejon nr VIII - Czubrowice, Gotkowice, Przeżginia, Raławice rejon oraz rejon nr IX - Jerzmanowice, Łazy, Sąsów, Szklary. W odniesieniu do liczby mieszkańców, mniej więcej na jednego dzielnicowego przypada zatem, aż 5378 mieszkańców. W Jerzmanowicach funkcjonuje punkt przyjęć, w którym dyżurują dzielnicowi, czynny raz w tygodniu (poniedziałek) w godzinach 16-18.

Według danych komisariatu Policji w Krzeszowicach w 2013 na terenie gminy Jerzmanowice-Przeżginia odnotowano łącznie 82 przestępstwa i popełniono 117 wykroczeń. W tabeli poniżej zestawiono charakter tych przestępstw oraz wykroczeń.

Tabela 31. Przestępstwa i wykroczenia popełnione w gminie Jerzmanowice-Przeżginia w 2013 roku

Rodzaj przestępstwa lub wykroczenia	Liczba
Kradzież mienia	17
Kradzież z włamaniem	16
Uszkodzenie mienia	14
Nieobyczajny wybryk	1
Kradzież pojazdu	5
Uszkodzenie ciała	5
Bójka, pobicie	1
Rozboje	7
Zakłócanie spokoju i porządku publicznego	4

²³ Źródło: Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jerzmanowice-Przeżginia na lata 2015-2020

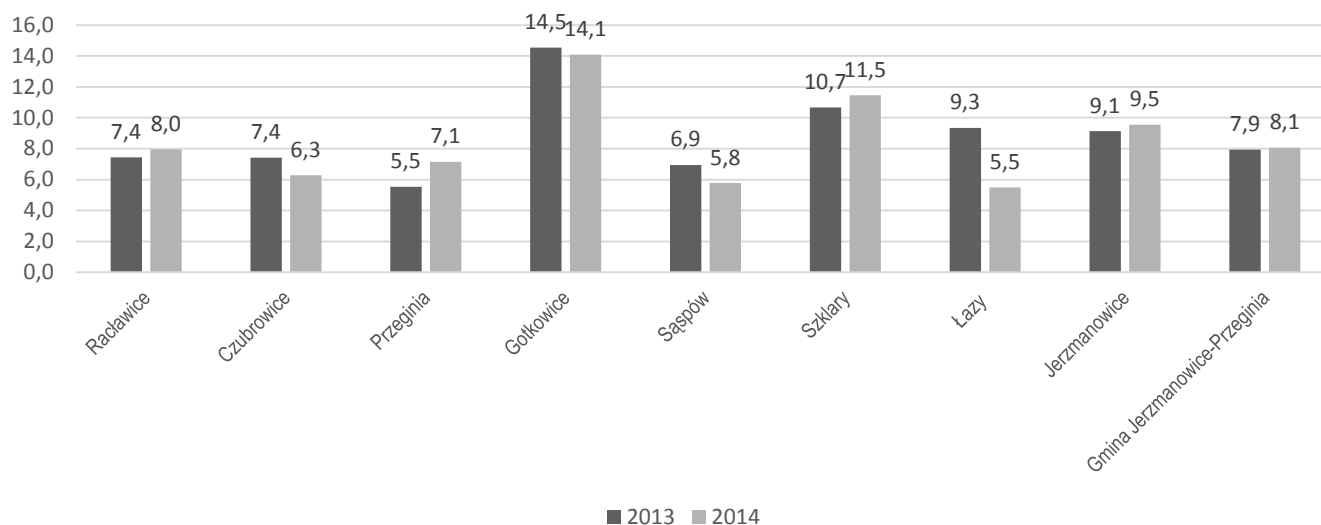
Spożywanie alkoholu w miejscach publicznych	76
Używanie słów nieprzyzwoitych w miejscach publicznych	5
Wypadek drogowy	9

Źródło: Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Jerzmanowice-Przeżginia na lata 2015-2020

W celu wykazania obszarów kryzysowych na terenie gminy Jerzmanowice-Przeżginia ze względu na zagrożenie przestępczością konieczne wydaje się przedstawienie liczby interwencji policji w podziale na poszczególne sołectwa.

Najwięcej interwencji w 2014 roku miejscowa policja miała w miejscowości Jerzmanowice – aż 260, co stanowiło 29% wszystkich interwencji na terenie gminy. Drugim w kolejności sołectwem, w którym odnotowano dużą liczbę interwencji policji była Przeżginia, gdzie w 2014 roku Policja interweniowała 173 razy (stanowiło to 16% wszystkich interwencji policji w danym roku). Warto zwrócić uwagę, że dwie miejscowości na terenie gminy łącznie były miejscem, w którym miało miejsce prawie połowa wszystkich interwencji policji (45%). Z drugiej jednak strony należy mieć także na uwadze, że w tych dwóch sołectwach koncentruje się prawie połowa wszystkich mieszkańców gminy. W związku z powyższym w celu wykazania koncentracji problemu autorzy opracowania postanowili posłużyć się wskaźnikiem pokazującym liczbę interwencji w przeliczeniu do liczby mieszkańców zamieszkujących daną miejscowość.

Wykres 35. Liczba interwencji policji w przeliczeniu na 100 mieszkańców na terenie gminy Jerzmanowice-Przeżginia oraz poszczególnych jej sołectw w latach 2013 oraz 2014.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komisariatu Policji w Krzeszowicach.

Powyższy wykres pokazuje, iż koncentracja interwencji policji w stosunku do liczby mieszkańców występuje przede wszystkim na terenie miejscowości Gotkowice. Zarówno w roku 2013 jak i 2014 liczba interwencji policji w przeliczeniu na 100 mieszkańców wyniosła tam ponad 14. Znacząca koncentracja problemu zauważalna jest także w miejscowości Szklary (10,7 oraz 11,5) oraz Jerzmanowice (9,1 oraz 9,5). Warto także dodać, że w miejscowości Łazy liczba interwencji policji

w stosunku do liczby mieszkańców w 2013 roku była powyżej średniej dla całej gminy (7,9) i wyniosła 9,3.

5.8. AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA I OBYWATELSKA MIESZKAŃCÓW GMINY

Organizacje pozarządowe są istotnym ogniwem społeczeństwa demokratycznego. Obok sektora gospodarczego i sektora władzy publicznej, jako kolejny sektor stanowią fundament nowoczesnego państwa. Działalność organizacji pozarządowych stanowi bazę dla rozwoju społeczności lokalnych. Poprzez swoją aktywność, rozeznanie istniejących problemów oraz elastyczność w działaniu organizacje te przyczyniają się do wzmacniania procesu budowy społeczeństwa obywatelskiego, a także są elementem spajającym i aktywizującym społeczność lokalną. W każdej miejscowości wchodzącej w skład gminy Jerzmanowice – Przebinia, działa przynajmniej jedna organizacja pozarządowa. Dominują tutaj Ochotnicze Straże Pożarne, ale są także organizacje kultywujące tradycje i dziedzictwo poszczególnych miejscowości, organizacje samopomocowe, sportowe i senioralne. Poniżej zaprezentowano organizacje uszeregowane według miejscowości leżących na terenie gminy. Łącznie funkcjonuje 25 podmiotów.

CZUBROWICE:

1. Kółko Rolnicze w Czubrowicach - Kółko Rolnicze (2001 r.)
2. Ochotnicza Straż Pożarna w Czubrowicach - Stowarzyszenie
3. Stowarzyszenie Mazureczek - Stowarzyszenie (Kultura) (2009 r.)
4. Stowarzyszenie "Wspólnie Dla Edukacji" – Stowarzyszenie (2012 r.)

GOTKOWICE:

5. Ochotnicza Straż Pożarna W Gotkowicach – Stowarzyszenie

JERZMANOWICE:

6. Fundacja Grzegorza Stecha „Pomagamy Zdolnej Młodzieży” – Fundacja (2013 r.)
7. Stowarzyszenie Rodziców I Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych - Stowarzyszenie (2002 r.)
8. Fundacja Ziemi Krakowskiej Imienia Jana Sroczyńskiego - Fundacja (2002 r.)
9. Stowarzyszenie Ekoturystyki Ostaniec Gminy Jerzmanowice-Przebinia - Stowarzyszenie (2003 r.)
10. Gminna Spółdzielnia Samopomoc Chłopska W Jerzmanowicach - Spółdzielnia (2003 r.)
11. Ochotnicza Straż Pożarna W Jerzmanowicach - Stowarzyszenie
12. Klub Sportowy "Płomień 2010" – Stowarzyszenie (2010 r.)

ŁAZY:

Ochotnicza Straż Pożarna w Łazach – Stowarzyszenie

PRZEBINIA:

13. Kółko Rolnicze Przebinia - Kółko Rolnicze (2001 r.)
14. Gminny Szkolny Związek Sportowy w Przebinie - Związek Sportowy (2001 r.)

15. Ludowy Klub Sportowy Promień w Przegini - Stowarzyszenie (2001 r.)
16. Ochotnicza Straż Pożarna W Przegini – Stowarzyszenie

RACŁAWICE:

17. Ochotnicza Straż Pożarna w Raclawicach - Stowarzyszenie
18. Komitet Inicjatyw Społecznych w Raclawicach – Stowarzyszenie (2003 r.)
19. Klub Seniora "Złota Jesień" w Raclawicach z siedzibą w Raclawicach - Stowarzyszenie (2013 r.)

SĄSPÓW:

20. Ochotnicza Straż Pożarna W Sąspowie - Stowarzyszenie
21. Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Wsi Sąspów – Stowarzyszenie (2013 r.)

SZKLARY:

22. Ochotnicza Straż Pożarna W Szklarach - Stowarzyszenie
23. Galicyjska Fundacja Na Rzecz Dzieci Chorych Im Królowej Jadwigi - Fundacja (2001 r.)
24. Klub Sportowy "Fitball" Szklary – Stowarzyszenie (2006 r.)

Istotnym miernikiem aktywności społecznej mieszkańców danej jednostki samorządowej jest poziom ich zaangażowania obywatelskiego. Mierzony on jest m.in. uczestnictwem w wyborach, a także referendach ogólnokrajowych (powszechnych), czy lokalnych (samorządowych).

W gminie istnieje 8 obwodowych komisji wyborczych, zlokalizowanych w poniższych miejscach:

1. Remiza OSP w Gotkowicach 32-048 Gotkowice 34
2. Zespół Szkół w Jerzmanowicach 32-048 Jerzmanowice 366
3. Szkoła Podstawowa w Szklarach 32-048 Szklary 121
4. Przedszkole Samorządowe w Jerzmanowicach 32-048 Łazy 39
5. Szkoła Podstawowa w Sąspowie 32-048 Sąspów 32
6. Dom Ludowy w Przegini 32-049 Przegonia 116a
7. Szkoła Podstawowa w Czubrowicach 32-049 Czubrowice 85
8. Budynek Wielofunkcyjny w Raclawicach 32-049 Raclawice 54a

W największym stopniu poziom lokalnego zaangażowania obrazują wybory samorządowe, kiedy obywatele dają wyraz troski o losy swoich małych ojczyzn i definiują cele polityki rozwojowej dotyczącej swojej gminy. Do analizy postanowiono wykorzystać dane dotyczące frekwencji w wyborach na wójta gminy Jerzmanowice – Przegonia (I tura) z 2014 roku, wyborów parlamentarnych i prezydencki z 2015 roku. Każda z miejscowości leżących w granicach gminy ma jest przypisana do osobnej Okręgowej Komisji Wyborczej, co pozwala zobrazować, na jakich obszarach może występować problem niskiej aktywności lokalnych społeczności.

Tabela 32. Frekwencja wyborcza w wyborach wójta gminy (I tura) w 2014 r., wyborach parlamentarnych i prezydenckich w 2015 r.

OKW	Wybory		
	Samorządowe 2014 ²⁴	Parlamentarne 2015	Prezydenckie 2015
Raławice	47%	46%	60%
Sąspów	49%	51%	65%
Czubrowice	50%	48%	59%
Przegonia	52%	55%	60%
Gotkowice	52%	50%	57%
Jerzmanowice	55%	56%	60%
Szklary	56%	51%	58%
Łazy	58%	55%	62%

Źródło: www.pkw.gov.pl

Tak jak wspomniano powyżej kluczowe w analizie będą wyniki dotyczące frekwencji w wyborach samorządowych. W celu potwierdzenia ewentualnych trendów przywołano także wyniki wyborów parlamentarnych i prezydenckich. Najniższa frekwencja odnotowana została w OKW Raławice (47%) i Sąspów (49%) i była niższa kolejno o 11 i 9 pp. procentowych. W przypadku Raławic najniższa frekwencja odnotowana została także w wyborach parlamentarnych (46%). Frekwencja w wyborach Prezydenta RP zawsze jest dużo wyższa od innych wyborów powszechnych. Jest to tendencja stała w całym kraju, ze względu na specyfikę wyborów głowy państwa (spersonalizowany wybór). Na tle powiatu i regionu frekwencja w gminie jest każdorazowo wyższa, co oznacza, że mieszkańcy biorą odpowiedzialność za jakość życia publicznego w miejscu swojego zamieszkania, choć poziom tej odpowiedzialności jest zróżnicowany wewnętrznie.

5.9. TURYSTYKA

Atrakcyjność turystyczna Gminy Jerzmanowice-Przegonia kształtowana jest zarówno przez walory przyrodniczo-krajobrazowe, jak również przez walory antropogeniczne (kulturowe).

W granicach administracyjnych Gminy Jerzmanowice-Przegonia zlokalizowanych jest łącznie 7 obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków. Są to zabytkowe budowle sakralne oraz towarzyszące im obiekty (dzwonnice i ogrodzenia), położone na terenie miejscowości:

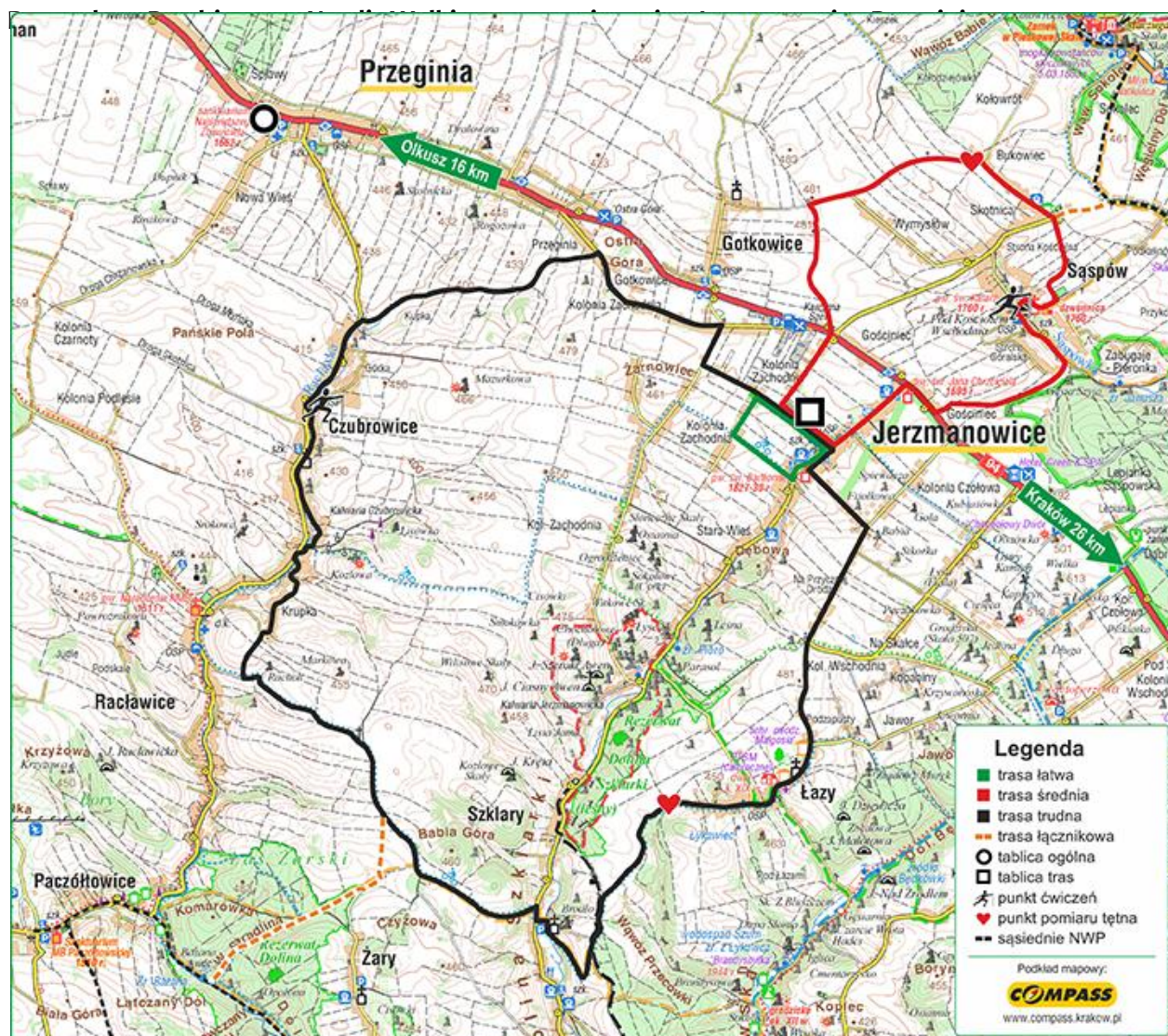
- Jerzmanowice (kościół pw. św. Bartłomieja, kaplica pw. św. Jana Chrzciciela),
- Raławice (kościół pw. Narodzenia NMP)
- Sąspów (kościół pw. św. Katarzyny).

²⁴ Frekwencja do całej gminy to 51%, dla powiatu krakowskiego - 41%, dla województwa małopolskiego – 40%.

Przez obszar Gminy Jerzmanowice-Przebinia przebiega szereg szlaków i tras turystycznych zarówno o znaczeniu lokalnym, jak również ponadlokalnym. Jednym z najważniejszych turystycznych szlaków pieszych wiodących przez teren Gminy Jerzmanowice-Przebinia jest **Szlak Orlich Gniazd**, biegnący od Krakowa do Częstochowy. Szlak ten jako pierwszy opisał Kazimierz Sosnkowski i był on pierwszym szlakiem zapisanym w ogólnopolskim rejestrze szlaków pieszych. Obecnie szlak ten ma również swój odpowiednik rowerowy.

Ponadto przez teren gminy przebiegają następujące szlaki piesze i rowerowe:

- Szlak czerwony pieszy - okrężny przez Rezerwat Doliny Szklarki;
- Szlak czarny pieszy - na Grzybową Górę;
- Szlak niebieski pieszy - Warowni Jurajskich;
- Szlak żółty pieszy - Dolin Jurajskich;
- Szlak zielony pieszy - przez Dolinę Raclawki;
- Szlak rowerowy niebieski – okrężny;
- Szlak rowerowy zielony – łącznikowy;
- Szlak rowerowy niebieski - okrężny wokół Pieskowej Skały.

Źródło: <http://jurajskakraina.pl/>

Gmina Jerzmanowice-Przeznica posiada także sieć tras do Nordic Walking, wytyczonych przez Stowarzyszenie LGD „Jurajska Kraina”. Trasy przygotowane są zarówno dla początkujących jak i zaawansowanych chodźców. Na wytyczonych trasach znajdują się tablice zawierające propozycję ćwiczeń, a także punkty do pomiaru tętna. Wszystkie trasy mają swój początek przy budynku Urzędu Gminy w Jerzmanowicach.

- Trasa zielona nr 1 o długości 2,4 km, czas przejścia ok. 25 minut.
- Trasa czerwona nr 2 o długości 9,2 km, czas przejścia ok. 1'4 godziny.
- Trasa czarna nr 3 o długości 19,4 km, czas przejścia ok. 4 godziny.

Rysunek 22. Przebieg trasy Transjurajskiego Szlaku Konnego PTTK.

Gminę Jerzmanowice-Przegonia można zwiedzać także konno. Podkomisja Górskiej Turystyki Jeździeckiej PTTK wytyczyła Transjurajski Szlak Konny PTTK, który miejsce rozpoczęcia posiada w Stadninie koni Huculskich w Nielepicach pod Krakowem. Trasa przebiega m.in. przez dolinę Raclawski i Przegonię.

Źródło: szlaki.pttk.pl

W Gminie Jerzmanowice-Przegonia istnieją także tematyczne szlaki turystyczne i są to:

- Małopolski Szlak Geoturystyczny – istniejący od 2006 roku szlak, który ukazuje ciekawe obiekty geologiczne znajdujące się w województwie małopolskim, w tym najważniejsze ostańce skalne, kamieniołomy czy doliny. Obecnie na szlaku znajduje się już ok. 50 obiektów geologicznych. Na terenie gminy Jerzmanowice-Przegonia do Małopolskiego Szlaku Geoturystycznego wpisana została Skała Brodło. Skała Brodło zlokalizowana jest na wschodnim zboczu Doliny Szklarki i osiąga wysokość 43 m. Jest ona przykładem budowli węglanowej zbudowanej z górnio jurajskich wapieni.
- Małopolski Szlak Architektury Drewnianej – powstały w 2001 roku, tworzony jest przez 252 zabytkowe obiekty drewniane, w tym kościoły, cerkwie, dzwonnice czy dwory. Na terenie gminy Jerzmanowice-Przegonia do szlaku architektury drewnianej został włączony Kościół parafialny Narodzenia Najświętszej Marii Panny w Raclawicach. Późnogotycki kościół pochodzi z 1511 roku, warto zwrócić uwagę na gotyckie detale, które znajdują się wewnątrz świątyni. Najcenniejszym elementem tego pięknego kościoła jest rzeźba Matki Boskiej z Dzieciątkiem z początku XV wieku, krucyfiks na belce tęczowej, obrazy czterech Świętych

Dziewic i Zwiastowania z 1472 roku, tryptyk Św. Rodziny z około 1520 roku, dwa skrzydła i cztery kwatery z dawnego polipytyku z patronami świętych i scenami Męki Pańskiej z XVI wieku oraz późnogotyckie rzeźby Matki Boskiej i św. Jana Ewangelisty z 1511 roku. Ołtarz kościoła pochodzi z I poł. XVIII wieku wykonany w stylu późnobarokowym.

Obok walorów turystycznych (przyrodniczo-krajobrazowych oraz kulturowych) istotne znaczenie dla kształtowania atrakcyjności turystycznej danych jednostek terytorialnych posiada również istniejące zagospodarowanie turystyczne, na które składają się baza noclegowa i infrastruktura turystyczna.

W 2014 roku na obszarze Gminy Jerzmanowice-Przeżginia funkcjonowało łącznie 3 obiekty noclegowe (w tym 2 obiekty hotelowe), które dysponowały w sumie 198 miejscami noclegowymi (w tym 138 miejsc w obiektach hotelowych). Warto zaznaczyć, że w latach 2004 – 2014 w Gminie Jerzmanowice-Przeżginia nastąpiła wyraźna poprawa dostępności usług turystycznych w zakresie bazy noclegowej. W stosunku do 2004 roku liczba miejsc noclegowych oferowanych turystom na terenie gminy uległa zwiększeniu o 104 (z 94), tj. o 110,6%. Tym samym Gmina Jerzmanowice-Przeżginia w rozpatrywanym okresie cechowała się wyraźnie wyższą dynamiką przyrostu miejsc noclegowych w porównaniu ze średnią dla Polski (18,7%), województwa małopolskiego (33,6%) i powiatu krakowskiego (15,5%).

Na tle porównywanych jednostek terytorialnych Gmina Jerzmanowice-Przeżginia charakteryzuje się względnie wysokim poziomem dostępności miejsc noclegowych. W 2014 roku na każdy 1000 ludności gminy przypadało przeciętnie 18 miejsc noclegowych w obiektach noclegowych funkcjonujących na obszarze gminy (tab. 33). Wobec powyższego poziom dostępności miejsc noclegowych w Gminie Jerzmanowice-Przeżginia był taki sam jak w przypadku średniej dla kraju (18), jednocześnie kształtując się wyraźnie powyżej średniej dla powiatu krakowskiego (5). Jednakże liczba miejsc noclegowych na 1000 mieszkańców w Gminie Jerzmanowice-Przeżginia była niższa niż przeciętnie w województwie małopolskim (26). Warto również zaznaczyć, że wzrost liczby miejsc noclegowych, jaki miał miejsce w Gminie Jerzmanowice-Przeżginia, w latach 2004 – 2014, przełożył się na wzrost wartości wskaźnika dostępności miejsc noclegowych (z 9 do 18 miejsc noclegowych w przeliczeniu na 1000 ludności).

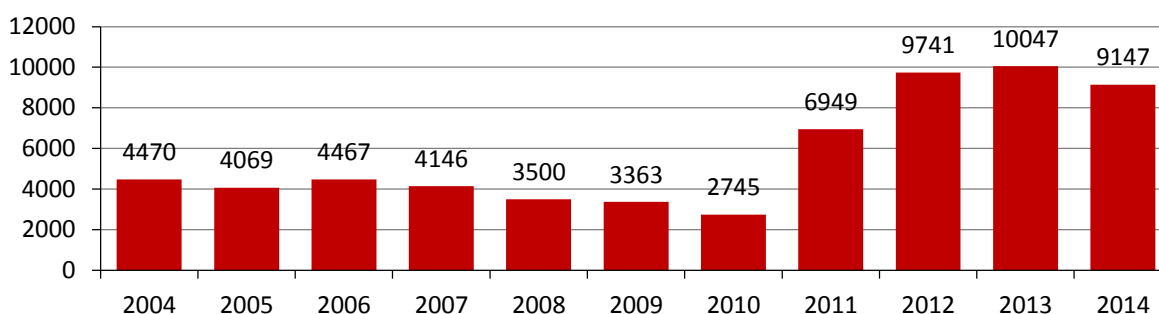
Tabela 33. Wybrane informacje odnoszące się do sfery turystyki w Gminie Jerzmanowice-Przeżginia na tle porównywanych jednostek terytorialnych w 2014 roku.

Jednostka terytorialna	Liczba miejsc noclegowych na 1000 mieszkańców		Liczba turystów korzystających z noclegów na 1000 mieszkańców	
	2004	2014	2004	2014
Polska	15	18	412	652
Województwo małopolskie	20	26	707	1 113
Powiat krakowski	5	5	231	271
Gmina Jerzmanowice-Przeżginia	9	18	429	846

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl/>].

W 2014 roku z noclegów na terenie Gminy Jerzmanowice-Przeżinia skorzystało łącznie 9 147 turystów (w tym 427 turystów zagranicznych). Wypada w tym miejscu odnotować, że na przestrzeni lat 2004 – 2014, w Gminie Jerzmanowice-Przeżinia miał miejsce wyraźny wzrost liczby turystów korzystających z noclegów (ryc. 36). W porównaniu z 2004 rokiem, liczba osób korzystających z noclegu w obiektach noclegowych zlokalizowanych na terenie gminy uległa podwojeniu (z 4 470 do 9 147 osób, tj. wzrost o 104,6%). Tym samym Gmina Jerzmanowice-Przeżinia w badanym horyzoncie czasowym cechowała się ponadprzeciętną dynamiką wzrostu liczby turystów korzystających z noclegów w porównaniu ze średnią dla Polski (59,3%), województwa małopolskiego (62,6%) oraz powiatu krakowskiego (30,0%). Wzrost liczby turystów korzystających z noclegów na terenie Gminy Jerzmanowice-Przeżinia w latach 2004 – 2014 był wprost proporcjonalny do skali wzrostu liczby miejsc noclegowych, jaki miał miejsce w gminie w tym okresie.

Wykres 36. Zmiana liczby turystów korzystających z noclegów w obiektach noclegowych położonych na terenie Gminy Jerzmanowice-Przeżinia w latach 2004 – 2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

Gmina Jerzmanowice-Przeżinia, na tle porównywanych jednostek terytorialnych, charakteryzuje się względnie wysokim zainteresowaniem turystów (tj. względnie wysokim stopniem koncentracji ruchu turystycznego). W 2014 roku na każdy 1000 mieszkańców gminy przypadało przeciętnie 846 turystów korzystających z noclegu na obszarze gminy (tab. 36). W związku z powyższym badany wskaźnik w przypadku Gminy Jerzmanowice-Przeżinia przyjmował wyższą wartość niż przeciętnie w Polsce (652) i na terenie powiatu krakowskiego (271), jednocześnie kształtując się poniżej średniej dla całego województwa małopolskiego (1 113). Wzrost liczby turystów korzystających z noclegów na obszarze Gminy Jerzmanowice-Przeżinia, jaki nastąpił w latach 2004 – 2014, przełożył się na wzrost wartości wskaźnika koncentracji ruchu turystycznego w gminie (z 429 do 846 osób korzystających z noclegów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców).

6. Raport z badań ankietowych

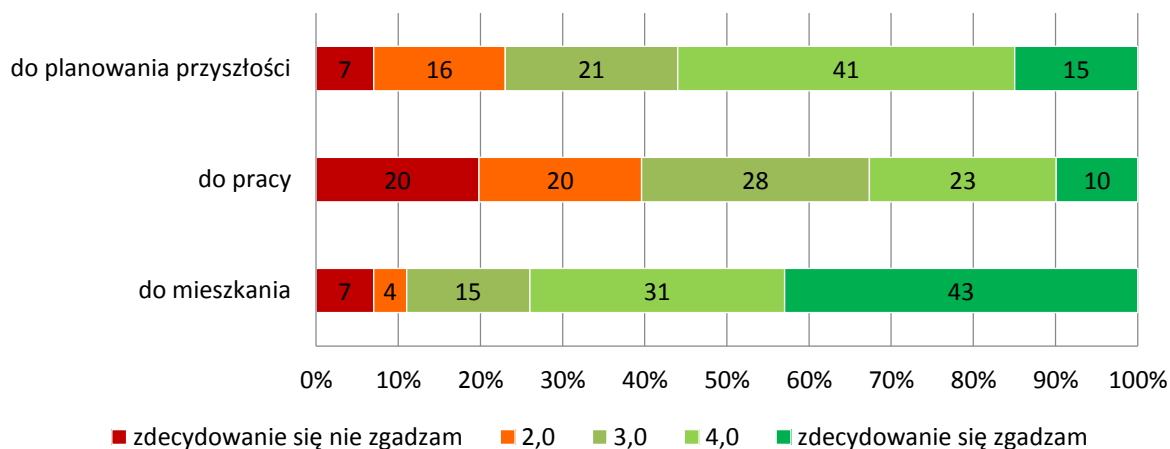
Badania ankietowe przeprowadzane z mieszkańcami gminy miały na celu zebranie opinii o miejscu swego zamieszkania, w kontekście opracowywanego Gminnego Programu Rewitalizacji. W badaniu wzięło udział 100 osób. Ankiety realizowane były na losowej próbie mieszkańców w dniach 20, 25, 27.11.2015 r. Badanie realizowane były w centralnych punktach Jerzmanowic i Przeżini, w okolicach instytucji publicznych (ośrodki zdrowia, szkoły, urzędy) oraz obiektów generujących ruch mieszkańców (sklepy, przystanki).

W pierwszej kolejności mieszkańców poproszono o ocenę miejscowości, w której żyją w 3 aspektach, jako dobrego miejsca:

- do mieszkania,
- do pracy / prowadzenia własnej działalności gospodarczej
- oraz planowania przyszłości dla siebie i dla swojej rodziny.

Wykres 37. Odpowiedzi na pytanie czy miejscowość, w której żyję to dobre miejsce do planowania przyszłości, do pracy i do mieszkania.

Miejscowość, w której żyję to dobre miejsce:

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań PAPI

Najwyższe oceny respondenci przyznali swoim miejscowościom, jako przestrzeni do mieszkania – blisko $\frac{3}{4}$ badanych. Sytuacja taka w głównej mierze wynika z atrakcyjnego ukształtowania terenu i walorów krajobrazowych, oraz korzystnego położenia pomiędzy dwoma aglomeracjami: krakowską i śląską. Generują one sporą ilość miejsc pracy oraz stosunkowo dobry dojazd. Pozwala to na mieszkanie w pięknych okolicznościach przyrody, ciszy i spokoju, charakterystycznej dla obszarów wiejskich przy jednoczesnej możliwości realizacji zawodowej poza miejscem zamieszkania. Badanie zwróciło przy okazji uwagę na pewne mankamenty, które nadszarpują pozytywny wizerunek. Chodzi tutaj głównie o duży ruch na drodze krajowej 94, która dzieli gminę na dwie części. Utrudnia to komunikację, zwiększa zagrożenie w przemieszczaniu się, utrudnia nawiązywanie realizacji

sąsiedzkich, towarzyskich - integrację. Jako minus wskazywano także właśnie i roszczeniowość mieszkańców.

Z kolei 2/3 badanych pozytywnie wypowiedziało się o obszarze gminy Jerzmanowice – Przebinia, jako dobrym do planowania przyszłości, zakładania rodziny. Tutaj również powyższe argumenty mogły wpłynąć na pozytywny odbiór. Dodatkowo wiele młodych decyduje się na zakładania rodzin w analizowanych miejscowościach. Po pierwsze korzystając ze wsparcia rodziców lub dziadków, którzy przekazują działki pod budowę nowego domu, w drugiej kolejności można zaobserwować zainteresowanie osób spoza gminy, którzy chcą się na jej terenie osiedlić i tu założyć rodzinę, wychowywać dzieci itd. Respondenci, którzy wyrażali w tym aspekcie mniej przychylnie opinie, argumentowali to brakiem infrastruktury kanalizacyjnej oraz co raz mniejszą dostępnością działek inwestycyjnych – pod zabudowę jednorodziną (dostęp terenów do dróg publicznych).

Najmniej korzystnych opinii związanych było z aktywnością zawodową realizowaną w miejscowościach zamieszkania badanych. Jedynie 1/3 respondentów zgodziła się, że gmina Jerzmanowice – Przebinia to dobre miejsce do pracy lub prowadzenia biznesu, a 40% było zgoła odmiennego zdania. Wynik ten nie do końca powinien niepokoić, gdyż założenia strategicznego rozwoju gminy zakładają, że ma być to przede wszystkim przestrzeń, gdzie dobrze się żyje, i wszystkie jej atuty wymienione powyżej, byłyby zagrożone przez zbyt intensywną presję inwestycyjną i gospodarczą. Należy jednak przy tym zwrócić uwagę na warunki do rozwoju mikro i małej usługowej działalności, wykorzystującej lokalne potencjały, podnoszącej jakość życia i nieingerującej w piękno okolicznej przyrody. Warto wykorzystać potencjał tkwiący w obszarach rolnych, które leżą odłogiem i mogłyby być w ramach dywersyfikacji działalności rolniczej być wykorzystane w innych, dochodowych celach. Mieszkańcy wskazywali na brak miejsc pracy na miejscu, utrudniony dojazd do Krakowa i Olkusza osób niezmotoryzowanych – słaba oferta komunikacji publicznej poza główną trasą. Pojedyncze osoby punktowały brak terenów inwestycyjnych pod duże inwestycje.

W kontekście prac rewitalizacyjnych, kluczowym etapem jest wyznaczenie obszarów rewitalizacji. Miejsc, w których koncentrują się negatywne zjawiska w 5 wymiarach: społecznym, gospodarczym, przestrzennym, środowiskowym oraz technicznym, ze szczególnym uwzględnieniem tego pierwszego. 44% badanych przyznało, że zauważa miejsca na terenie gminy, które potrzebują zmiany, nowego, zintegrowanego podejścia. Przeciwnego zdania było niespełna 30% respondentów, podobna grupa nie miała wyrobionego zdanie w tym temacie (27%). Osoby, które dostrzegły takie obszary, w swych spontanicznych odpowiedziach wskazywały m.in. ograniczoną liczbę miejsc spotkań, integracji, rekreacji dla mieszkańców (szczególnie dla młodzieży), słabo zagospodarowaną przestrzeń publiczną - ubogą w elementy małej architektury (ławki, altany, kosze na śmieci itp.). Podnoszono także kwestie zanieczyszczenia środowiska – palenia śmieci lub niskiej jakości paliw (np. miał węglowy), dzikie wysypiska, niską emisję (brak programu dopłat do wymiany pieców na ekologiczne). Pojedyncze odpowiedzi odnosiły się do kwestii, które będą szerzej prezentowane poniżej.

Tabela 34. Wykaz wskazanych problemów, które są zauważalne na terenie gminy Jerzmanowice-Przeżinia.

Problemy występujące na terenie gminy, na które powinien odpowiedzieć Gminny Program Rewitalizacji	[%]		
	tak	nie	nie wiem
Alkoholizm/inne używki	74	18	8
Niska estetyka otoczenia	66	31	3
Niewystarczająco rozwinięta oferta i infrastruktura sportowa i rekreacyjna	65	31	4
Ubóstwo	63	27	10
Niewystarczająco rozwinięta oferta i infrastruktura kulturalna	63	29	8
Zanieczyszczenia środowiska naturalnego	63	35	2
Niewystarczająca dostępność do infrastruktury żłobkowej i przedszkolnej	59	33	8
Dostęp do podstawowych mediów oraz kanalizacji	56	42	2
Bezrobocie	53	27	20
Słaba kondycja małych i średnich przedsiębiorstw	27	36	37
Niewystarczająca dostępność do infrastruktury edukacyjnej	24	64	12
Niskie poczucie bezpieczeństwa	21	74	5
Niewystarczająco rozwinięta oferta i infrastruktura społeczna	16	43	41
Niski poziom szkolnictwa w gminie	13	79	8

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań PAPI

Badani mieszkańcy spośród listy przykładowych problemów społecznych, wskazali występujące najczęściej na terenie gminy. Najwięcej wskazań dotyczyło problemów związanych z nadużywaniem alkoholu lub stosowaniem innego typu używek (74%). W tym gronie ponad 50% badanych oszacowało skalę zjawiska na terenie gminy jako średnią, a 27% jako wysoką. Respondenci wiązali problem alkoholizmu z czynnikami ekonomicznymi: bezrobociem, ubóstwem; cechami społecznymi: głównie mężczyźni (starzy kawalerowie), dzieci i młodzież oraz indywidualnymi uwarunkowaniami np. niezaradność życiowa, brak perspektyw, samotność. W kontekście młodzieży wspomniano ponadto o problemach z narkotykami. Badani starając się ulokować w przestrzeni to zjawisko, podawali takie określenia jak: za/ pod sklepem, za pizzerią, na przystanku, w centrum Jerzmanowic, za Lewiatanem w Przeżiniu. Część badanych nie podawała konkretnych miejsc, a jedynie miejscowości: Jerzmanowice, Przeżinia, Sąsłów, Szklary, Łazy. Największy jednak odsetek badanych uznał, że problem alkoholizmu dotyczy całej gminy i ma on podobne uwarunkowania jak w całym kraju, bez żadnych lokalnych specyfik dających się zaobserwować.

Kolejne obszary problemowe to niska estetyka otoczenia oraz niewystarczająco rozwinięta oferta i infrastruktura sportowa i rekreacyjna. 2/3 badanych, którzy dostrzegli ich istnienie, uznało, że występują one na terenie gminy w stopniu dużym. Respondenci proszeni o doprecyzowanie w czym konkretnie przejawiają się podkreślone przez nich problemy wymieniali m.in.: brak wystarczającej liczby placów zabaw dla dzieci oraz zwracali uwagę, na ich jakość (bezpieczeństwo, różnorodność, dostosowanie do różnych grup wiekowych), ponadto punktowano niewystarczającą dostępność boisk sportowych, w tym kortów tenisowych, skate parku dla młodzieży, ścieżek rowerowych i ogólnodostępnych miejsc rekreacji (tereny piknikowe itp.). Respondenci uznali, że wskazane

problemy koncentrują się w dwóch głównych miejscowościach tj. Jerzmanowicach i Przegoni (2/3 badanych), 1/3 stwierdziła, że problemy dotyczą całej gminy.

Nie mniej dotkliwe dla badanych mieszkańców okazały się kwestie związane z ubóstwem, niewystarczająco rozwiniętą ofertą i infrastrukturą kulturalną oraz zanieczyszczeniem środowiska naturalnego – ich istnienie na terenie gminy dostrzegło każdorazowo 63% badanych. Ubóstwo zdaniem respondentów nie koncentruje się w poszczególnych częściach gminy, lecz dotyczy w porównywalnym stopniu całego obszaru. Warto podkreślić, że jedynie 6% respondentów uznało, że ubóstwo występuje w stopniu dużym, a aż 40% w stopniu małym. Odzwierciedla to stosunkowo dobrą kondycję finansową mieszkańców gminy. Badani mieszkańcy próbując zdefiniować analizowane zjawisko, utożsamiali je z bezrobociem, brakiem zaradności życiowej, alkoholizmem z jednej strony, z drugiej zaś dostrzegali, że dotyczy ono także osób starszych i samotnych, rodzin wielodzietnych lub gospodarstw domowych, w których żyją osoby niepełnosprawne wymagające całodobowej opieki (osoby zależne). Warto w tym miejscu zaznaczyć, że często w swych wypowiedziach badani używali sformułowań typu: *pojedyncze przypadki, jednostkowa sprawa*.

Mieszkańcy biorący udział w badaniu i akcentujący istnienie problemu związanego z ofertą i infrastrukturą kulturalną, dużo surowiej ocenili stopień jego występowania. 60% respondentów uznało, że problem występuje w dużym stopniu, a ponad ¼ w stopniu średnim. Co ciekawe, przy tym zagadnieniu częściej niż zazwyczaj respondenci wskazywali konkretne miejscowości, których problem dotyczy np. Jerzmanowice, Przegonia, Czubrowice, Szklary, Saspów. Niespełna 1/3 badanych uznała, że problem w równym stopniu dotyczy całej gminy. Kwestie jakie przy tej okazji podnosili badani dotyczyły przede wszystkim:

- braku atrakcyjnej, całorocznej oferty kulturalnej dla dzieci i młodzieży (np. w czasie ferii i wakacji jest ona wygaszana lub ograniczana),
- ograniczonej dostępności do świetlic w godzinach popołudniowych i wieczornych (po 18.00),
- kiepskiej oferty dla seniorów i osób dorosłych
- oraz małej różnorodności oferowanych zajęć np. brak zajęć fitness, kółka fotograficznego, szachowego itp.
- braku miejsc do spotkań i organizacji np. osiemnastek, chrzcin czy innych imprez i uroczystości rodzinnych i towarzyskich.

W pojedynczych głosach postulowano o większą dostępność finansową prowadzonych zajęć (szczególnie dla dzieci z ubogich rodzin) oraz lepszą promocję już dostępnej oferty – *dużo się dzieje, ale mało kto o tym wie*. Pojawiały się ponadto postulaty, by bardziej zróżnicować wydarzenia i ofertę kulturalną na terenie gminy. U części badanych występuje przekonanie, że wszystko robi się w Jerzmanowicach. Dość surowe oceny mieszkańców mogą wynikać z porównywania miejscowej oferty z tą, która może sobie pozwolić Kraków – *prawdziwa kultura to tylko w Krakowie, jak coś się dzieje to tylko w Krakowie*. Z metropolitarnym Krakowem mała gmina z pewnością nie może konkurować, ale warto skupić się na jednym elemencie, który również pojawił się w badaniu. Mieszkańcy widzą działania kulturalne jako narzędzie integracji społecznej. Dość mocno było to artykułowane i w tym kierunku powinny iść działania podejmowane przez publiczne placówki animujące życie kulturalne na terenie gminy.

Blisko połowa badanych, spośród tych którzy zwrócili uwagę na problem zanieczyszczenia środowiska na terenie gminy, uznała że występuje on w stopniu dużym (31% - średnim, 20% - małym). Jest on głównie utożsamiany z problemem palenia śmieci lub niskiej jakości paliw w celach grzewczych, wylewaniem ścieków do rowów, wypaleniem traw i tworzeniem dzikich wysypisk w lasach i rowach. Zwrócono także uwagę na zanieczyszczenia komunikacyjne powodowane przez wzmożony ruch na DK 94. Pokłósiem tak zdefiniowanych problemów jest także ich rozlokowanie na terenie gminy: dolinki – niska emisja, miejscowości wzdłuż DK 94 – hałas i spaliny, lasy – w stronę Doliny Będkowskiej, Sąspów, Dąbrówka. 40% respondentów uznało, że problem ma charakter uniwersalny i dotyczy całej gminy.

W temacie niewystarczającej dostępności do infrastruktury żłobkowej i przedszkolnej problem dla gminy dostrzegło 59% badanych. Dla blisko 90% z nich występuje on w stopniu dużym (49%) lub średnim (40%). Respondenci zwracali przede wszystkim uwagę na brak żłobków oraz niską jakość przedszkoli publicznych (słaba baza, przepełnienie, brak rozbicia na grupy wiekowe, marne wyposażenie). Dostrzegali za to powiększenie oferty przedszkoli prywatnych. Problem zinstytucjonalizowanej opieki nad najmłodszymi dotyczy całej gminy, pojedyncze osoby wskazywały, że szczególnie dotkliwy jest on w Jerzmanowicach, Czubrowicach i Sąspowie.

Warto przyjrzeć się zagadnieniu dostępu do podstawowych mediów oraz kanalizacji. 53% badanych uznało, że jest faktyczny problem w rozwoju gminy, ale równocześnie 43% nie podzieliło takiej tezy. Respondenci, którzy udzielili pozytywnej odpowiedzi, piętnowali w ogromnej większości brak sieci kanalizacyjnej. Braku innych mediów nie dostrzegali. W odniesieniu do faktycznego braku infrastruktury kanalizacyjnej może zaskakiwać, że ponad 4 na 10 badanych nie widzi tutaj problemu, część z nich za pewne ma przydomowe szamba i jest zadowolona z tego stanu rzeczy, ale w korelacji z opiniami respondentów dotyczących ochrony środowiska i zanieczyszczenia go poprzez np. wylewania ścieków do rowów, fakt ten może zastanawiać.

Ostatnim obszarem problemowym, którego istnienie na terenie gminy dostrzegła ponad połowa badanych, było bezrobocie (53%). Dla ponad ¼ z nich pozostawanie bez pracy mieszkańców to duży problem, jako średni oceniło go 57% respondentów. Badani nie identyfikują obszarów gminy, które byłyby w sposób szczególny dotknięte tym zjawiskiem. Dotyczyć ono w opinii mieszkańców głównie osób młodych, absolwentów i osób wieku 50+, a wynikać ma z braku miejsc pracy na miejscu lub niedopasowania kompetencji do potrzeb lokalnych pracodawców. O ile faktyczny brak dużych podmiotów gospodarczych na terenie gminy jest faktem, to bliskość aglomeracji krakowskiej i śląskiej, które generują sporą liczbę miejsc pracy i wykazują duże zapotrzebowanie na pracowników, w pełni powinna pomóc rozwiązać problem osób bezrobotnych. Pytanie dotyczy motywacji i realnej chęci poszukiwania pracy, bo jak zauważają respondenci brak pracy często powiązany jest z niezaradnością życiową, problemami z używkami różnego typu i wygodnictwem (oczekiwanie pracy na miejscu – brak mobilności).

Pozostałym obszarom problemowym, o które pytano badaną grupę mieszkańców, uznane zostały za marginalne. Ich występowanie na terenie gminy było dotkliwe dla maksymalnie 27% badanych w przypadku dostrzeżenia słabej kondycji małych i średnich przedsiębiorstw. Dostępność do infrastruktury edukacyjnej, poczucie bezpieczeństwa, oferta i infrastruktura społeczna oraz poziom szkolnictwa w gminie nie budzi większego zaniepokojenia mieszkańców.

Część badanych zdecydowała się uzupełnić proponowane kategorie obszarów problemowych. Podkreślono w tym miejscu przynajmniej kilkakrotnie brak odpowiedniej infrastruktury dla pieszych (chodniki, bezpieczne pobocza), słabej jakości Internet (potrzeba wysokiej przepustowości sieci światłowodowej), ograniczoną dostępność do lekarzy specjalistów oraz niski stopień działań partycypacyjnych i angażujących obywateli w politykę rozwojową gminy.

87% badanych postanowiło na zakończenie ankiety zaproponować władzom gminy kierunki zmian, na które powinny zwrócić szczególną uwagę. Zdecydowaną większość stanowiły postulaty będące odzwierciedleniem zdiagnozowanych i opisanych powyżej problemów. Dominowały apele o:

- poprawę komunikacji z Krakowem (podmiejski autobus MPK, integracja oferty przewozowej – wspólny bilet aglomeracyjny),
- zwiększenie bezpieczeństwa pieszych i rowerzystów na drogach poprzez budowę sygnalizacji świetlnej i montaż progów zwalniających,
- rozbudowę chodników (w tym o jakość i trwałość realizowanych inwestycji),
- poprawę oferty czasu wolnego dla mieszkańców (rekreacja, kultura, uczenie przez całe życie) i kreowanie miejsc spotkań, ze szczególnym uwzględnieniem młodzieży i seniorów,
- a także intensyfikację działań w zakresie rozbudowy sieci kanalizacyjnej na terenie gminy.

Jak widać nie wszystkie oczekiwania mieszkańców mają charakter rewitalizacyjny (kanalizacja, komunikacja publiczna). Spełnienie części z nich jest ponadto uwarunkowane współpracą z innymi podmiotami np. GDDKiA czy ZIKiT w Krakowie. Nie mniej jednak, warto w pracach nad GPR uwzględnić wnioski mieszkańców akcentujące potrzebę większej integracji społecznej, budowanie wspólnoty oraz warunków do rozwoju i samorealizacji w oparciu o lokalne zasoby.

7. Delimitacja i charakterystyka obszarów zdegradowanych i obszarów wyznaczonych do rewitalizacji

7.1. DELIMITACJA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO ORAZ OBSZARU REWITALIZACJI.

Prace nad Gminnym Programem Rewitalizacji Gminy Jerzmanowice-Przegonia rozpoczęły się od **spotkania wprowadzającego** (wizyty wprowadzającej), na której spotkał się Zespół ds. koordynacji przygotowania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Jerzmanowice-Przegonia (zespół został powołany Zarządzeniem Wójta Gminy Jerzmanowice-Przegonia nr O/198/2015 z dnia 29.10.2015 roku), w skład którego weszli przedstawiciele Urzędu Gminy, przedstawiciel Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, a także zewnętrzni eksperci posiadający doświadczenie w opracowywaniu tego typu dokumentów. Do zadań zespołu należała koordynacja prac przy opracowaniu Programu, udzielanie informacji niezbędnych do opracowania Programu, określenie obszaru rewitalizacji, określenie zakresu projektu Programu, a także wsparcie konsultacji społecznych służących opracowaniu Programu. Podczas spotkania ustalono zakres prac nad Programem, a także zdefiniowano wskaźniki, które miały posłużyć do delimitacji obszaru zdegradowanego.

Delimitacja obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Jerzmanowice-Przegonia była procesem wielowątkowym, w którym wykorzystano zarówno analizę danych statystycznych, jak i przeprowadzono działania partycypacyjne z interesariuszami, w celu doprecyzowania problemów i obszarów kryzysowych występujących na terenie gminy.

Analiza przeprowadzona została w oparciu o sołectwa – wyznaczone jednostki pomocnicze, funkcjonujące na terenie Gminy.

7.1.1. Analiza danych zastanych - podsumowanie:

Proces delimitacji obszaru zdegradowanego rozpoczął się od analizy danych statycznych. W analizie tej wykorzystano zarówno dane powszechnie dostępne (takie jak wyniki egzaminów w szkołach funkcjonujących na terenie gminy, czy liczba organizacji pozarządowych), jak i dane uzyskane od jednostek funkcjonujących na terenie gminy (takich jak Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Komisariat Policji, Urząd Gminy). Całość posłużyła do opracowania szeroko zakrojonej niniejszej diagnozy społeczno – gospodarczo - przestrzennej gminy Jerzmanowice-Przegonia. Poniżej pokrótce przedstawione zostały główne wnioski z diagnozy.

Do analizy problemów społecznych ujęto następujące wskaźniki, które odpowiadają problemom, wskazanych w Ustawie o Rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r.:

- Odsetek mieszkańców korzystających z pomocy społecznej,
- Odsetek mieszkańców korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia,
- Liczba interwencji policji w przeliczeniu na 100 mieszkańców,
- Liczba wydanych niebieskich kart w przeliczeniu na 100 mieszkańców,

Diagnoza społeczno – gospodarczo - przestrzenna Gminy Jerzmanowice-Przeżinia

- Liczba organizacji pozarządowych działających na wyznaczonym obszarze na 100 mieszkańców,
- Przyrost rzeczywisty mieszkańców w latach 2004 – 2014,
- Liczba zawieranych małżeństw na 100 mieszkańców,
- Liczba rozwodów na 100 mieszkańców,
- Średnie wyniki szkół podstawowych z egzaminu po VI-klasie,
- Średnie wyniki szkół gimnazjalnych z Egzaminu,
- Dostępność do instytucji edukacji na poziomie szkoły podstawowej,
- Dostępność do instytucji kultury.

Każdy wskaźnik został przeanalizowany w przeliczeniu na liczbę mieszkańców, natomiast dostępność do instytucji kultury i edukacji na poziomie podstawowym uzyskała wartości 0-1, gdzie 0 oznaczało brak instytucji, a 1 oznaczało, że dana instytucja funkcjonuje na terenie sołectwa.

Tabela 35. Wykaz wskaźników, dotyczących problemów społecznych we wszystkich sołectwach gminy Jerzmanowice-Przeżinia.

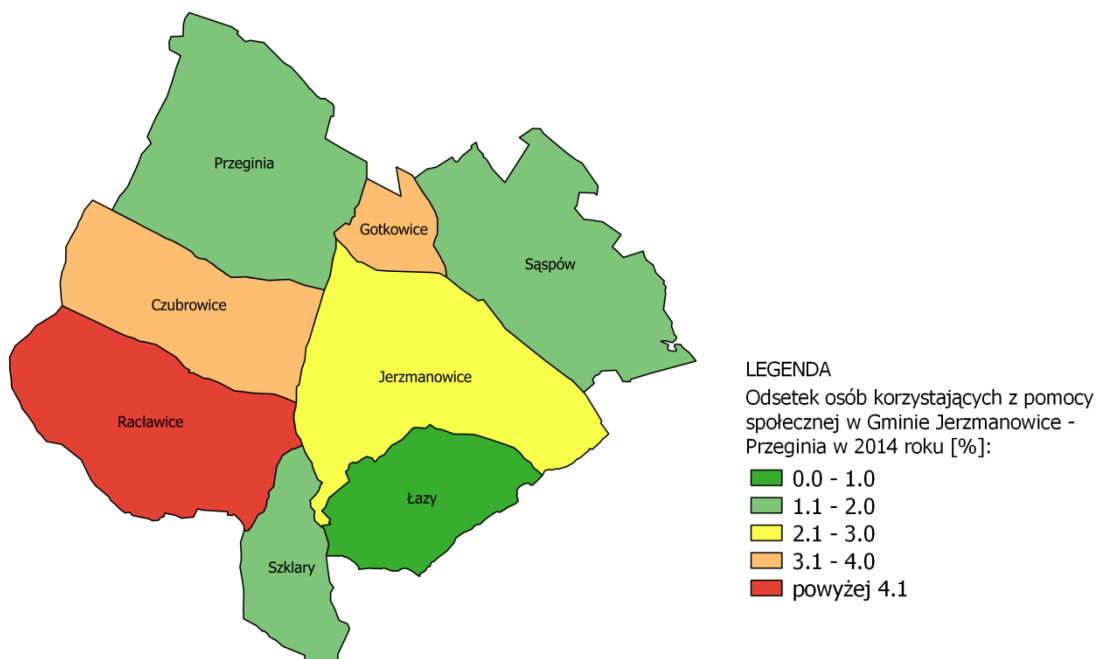
	Raclawice	Sąspów	Czubrowice	Przeżinia	Gotkowice	Jerzmanowice	Szklary	Łazy	Średnio dla gminy
Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej	5%	2%	4%	2%	4%	3%	2%	1%	3%
Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia.	1,6%	0,6%	1,1%	0,5%	1,1%	1,1%	0,8%	0,0%	0,9%
Liczba interwencji policji na 100 mieszkańców	8	14,1	5,8	6,3	7,1	9,5	11,5	5,5	8,1
Liczba wydanych niebieskich kart w przeliczeniu na 100 mieszkańców	0,4%	0,1%	0,1%	0,3%	0,0%	0,3%	0,8%	0,0%	0,3%
Przyrost rzeczywisty ludności w okresie 2004 - 2014	0%	4%	-5%	5%	8%	9%	-2%	13%	4%
Liczba zawartych małżeństwa na 100 mieszkańców	1,1%	1,5%	0,8%	1,0%	0,9%	1,0%	0,2%	0,8%	1,0%
Liczba rozwodów na 100 mieszkańców	0,13%	0,22%	0,09%	0,17%	0,00%	0,33%	0,16%	0,20%	0,20%

Diagnoza społeczno – gospodarczo - przestrzenna Gminy Jerzmanowice-Przeżinia

Liczba organizacji pozarządowych na 100 mieszkańców	0,19%	0,15%	0,35%	0,17%	0,24%	0,26%	0,47%	0,20%	0,23%
Średnie wyniki egzaminów Szkół Podstawowych	58%	72%	52%	58%	-	60%	-	-	
Średnie wyniki egzaminów Szkół Gimnazjalnych	-	-	-	0	-	1	-	-	
Dostępność do instytucji edukacji na poziomie podstawowym	1	1	1	1	1	1	1	0	1
Dostępność do instytucji kultury	1	1	0	1	0	1	0	0	1

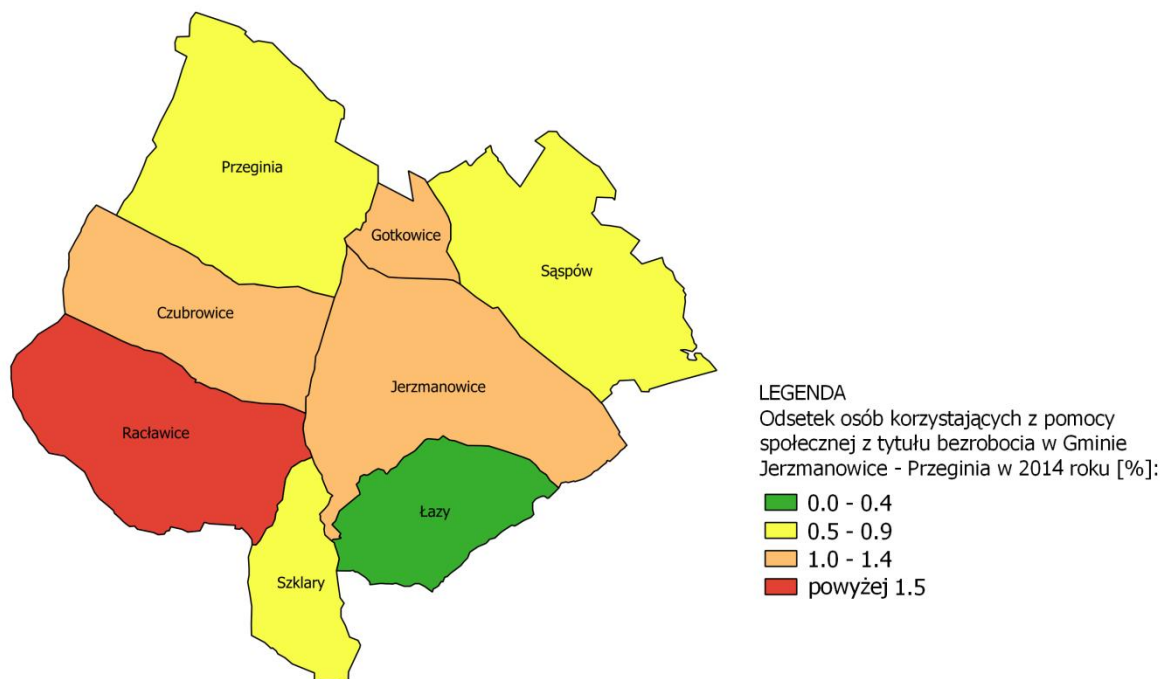
Źródło: opracowanie własne

Mapa 1. Odsetek osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w podziale na sołectwa w Gminie Jerzmanowice - Przeżinia w 2014 roku.

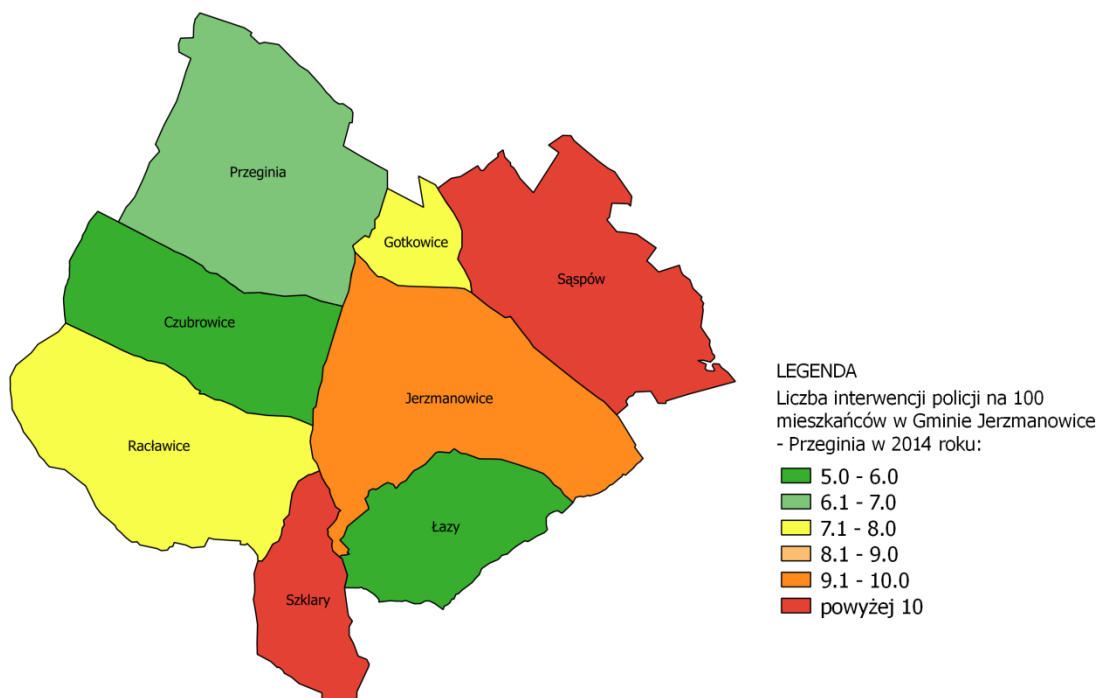
Źródło: opracowanie własne

Mapa 2. Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej tytułu bezrobocia w podziale na sołectwa w Gminie Jerzmanowice - Przeżginia w 2014 roku.

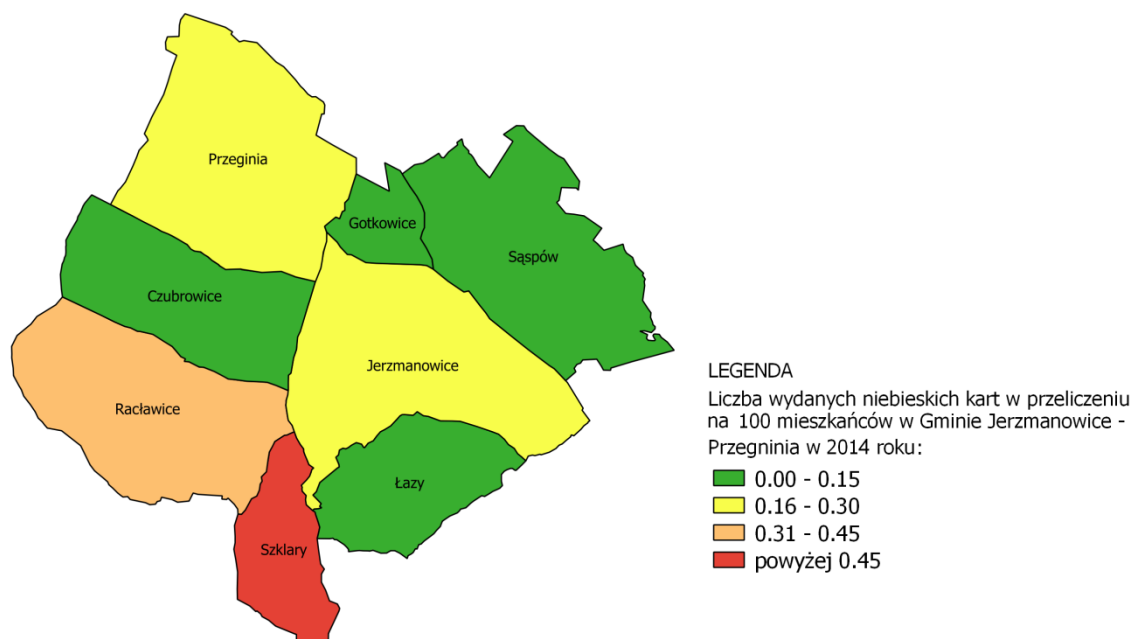
Źródło: opracowanie własne

Mapa 3. Liczba interwencji policji w przeliczeniu na 100 mieszkańców w podziale na sołectwa w Gminie Jerzmanowice - Przeżginia w 2014 roku.

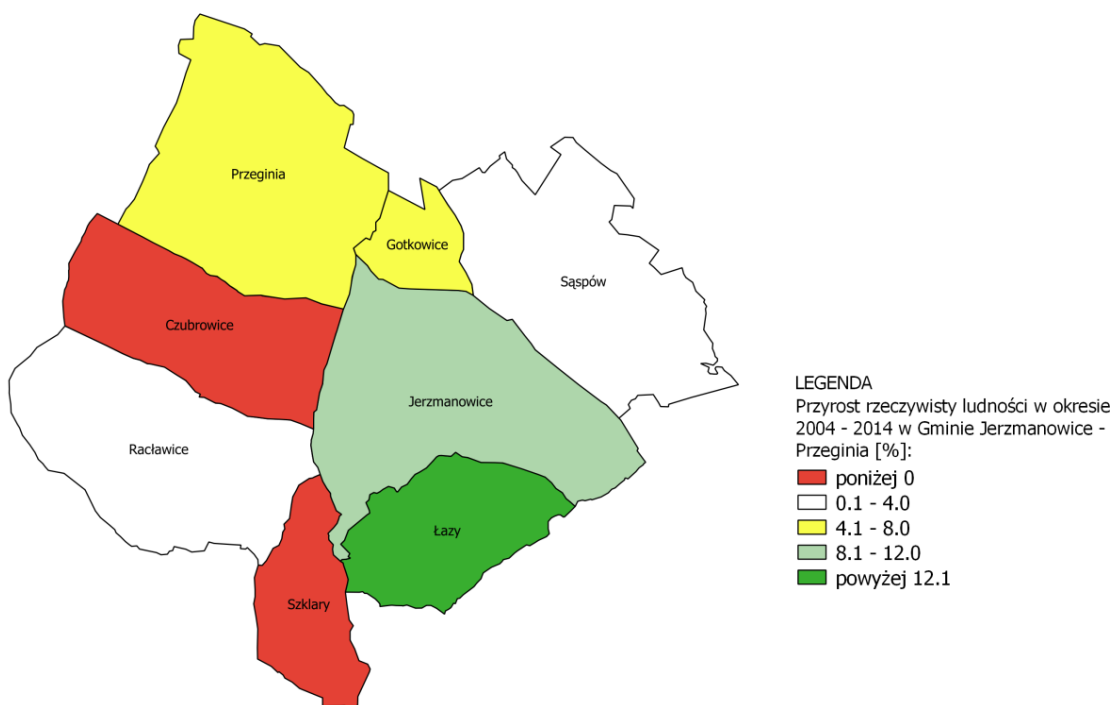
Źródło: opracowanie własne

Mapa 4. Liczba wydanych niebieskich kart w przeliczeniu na 100 mieszkańców w podziale na sołectwa w Gminie Jerzmanowice - Przegonia w 2014 roku.

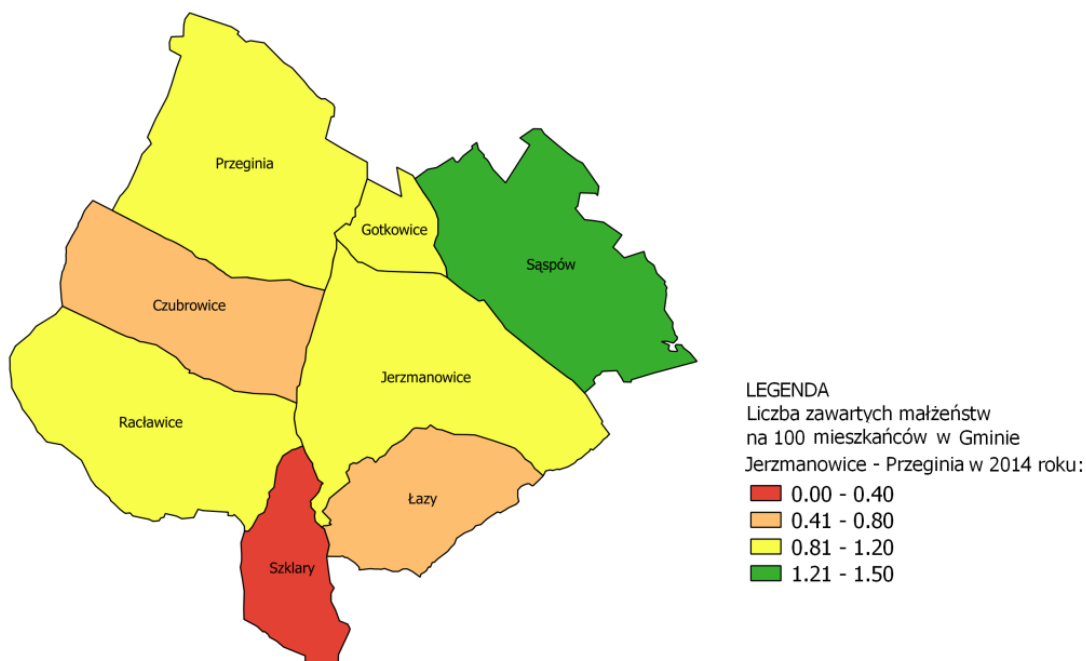
Źródło: opracowanie własne

Mapa 5. Przyrost rzeczywisty ludności w okresie 2004 – 2014 w podziale na sołectwa w Gminie Jerzmanowice – Przegonia.

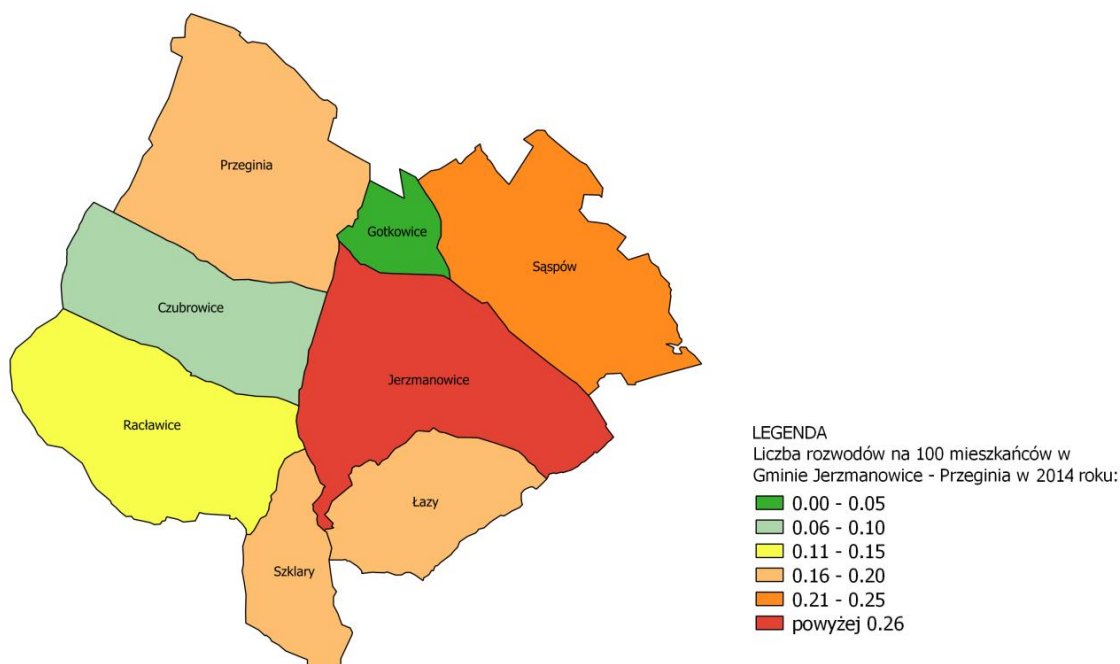
Źródło: opracowanie własne

Mapa 6. Liczba zawartych małżeństw w przeliczeniu na 100 mieszkańców w podziale na sołectwa w Gminie Jerzmanowice - Przeżginia w 2014 roku.

Źródło: opracowanie własne

Mapa 7. Liczba rozwodów w przeliczeniu na 100 mieszkańców w podziale na sołectwa w Gminie Jerzmanowice - Przeżginia w 2014 roku.

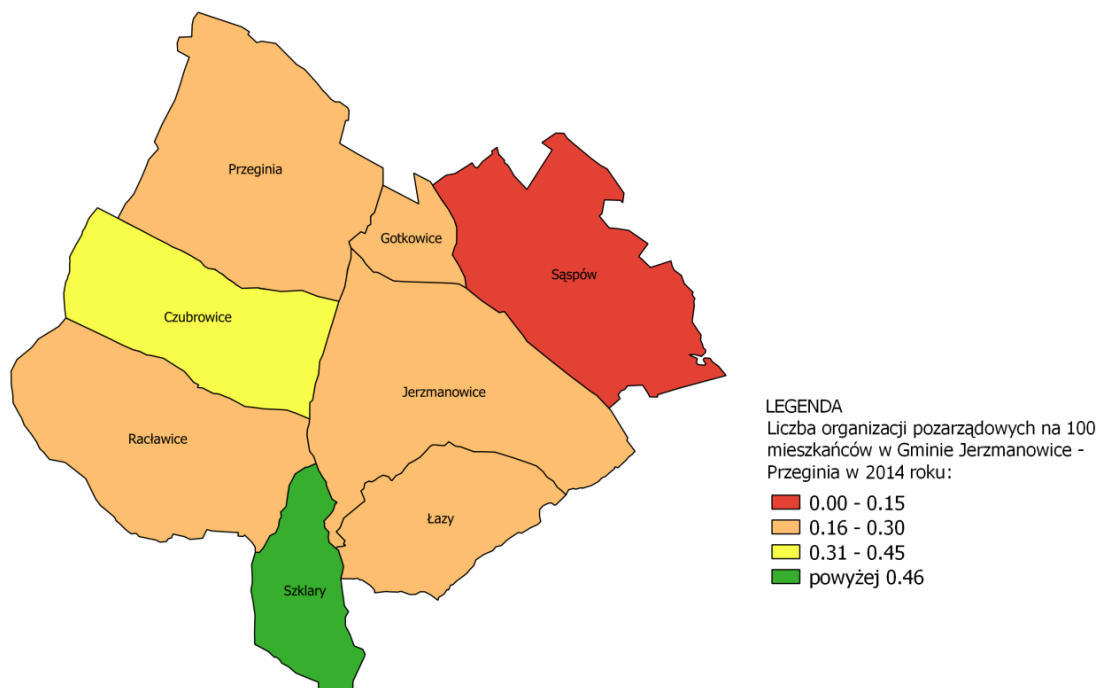
Źródło: opracowanie własne

Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego, 30 – 103 Kraków ul. Włóczyków 22/3,
Tel. (12) 623 77 40, Fax (12) 623 77 85, www.cds.krakow.pl e-mail: cds@cds.krakow.pl

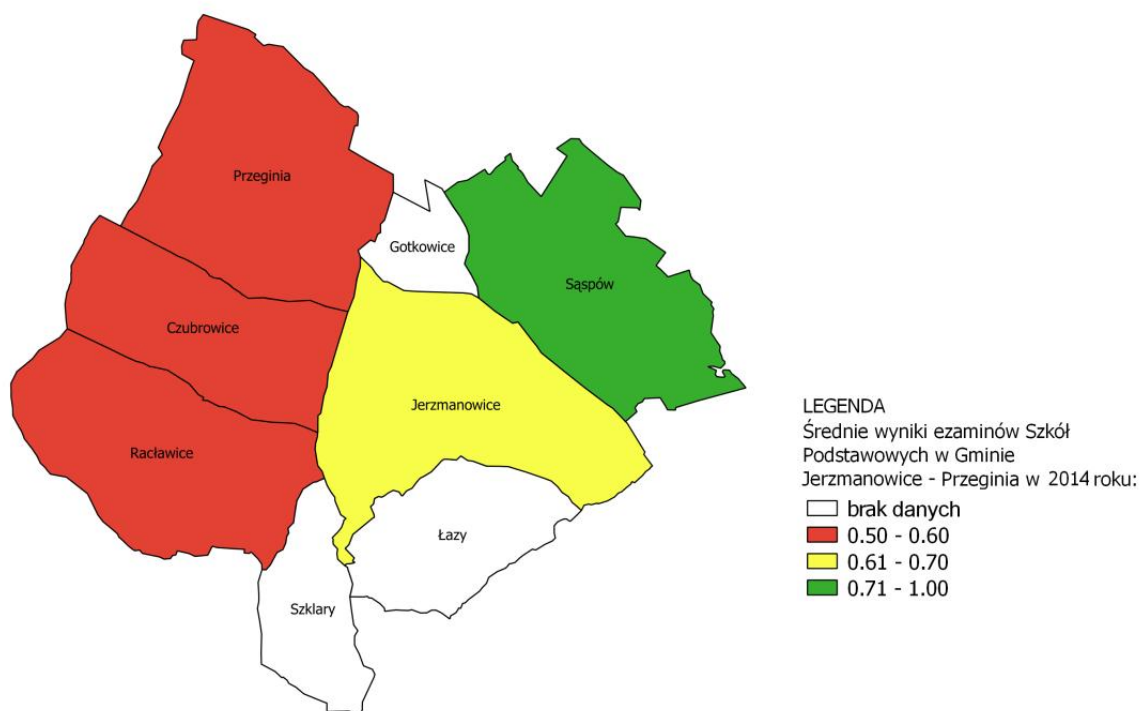

Mapa 8. Liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w podziale na sołectwa w Gminie Jerzmanowice - Przeżinia w 2014 roku.

Źródło: opracowanie własne

Mapa 9. Średnie wyniki Szkół Podstawowych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w podziale na sołectwa w Gminie Jerzmanowice - Przeżinia w 2014 roku.

Źródło: opracowanie własne

Wyniki każdego z sołectw porównano ze średnią dla całej gminy, a odchylenia od średniej oznaczono jako pozytywne lub negatywne (w zależności od tego czy wskaźnik był stymulantem czy stymulantem). W ten sposób wykazano sołectwa, w których występuje nagromadzenie problemów społecznych i były to: Jerzmanowice, Przeżginia, Czubrowice oraz Łązy.

Tabela 36. Wykaz wskaźników, dotyczących problemów społecznych we wszystkich sołectwach gminy Jerzmanowice-Przeżginia.

	Raclawice	Sąsypów	Czubrowice	Przeżginia	Gotkowie	Jerzmanowice	Szklary	Łązy
Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej	Red	Green	Red	Green	Red	Red	Green	Green
Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia.	Red	Green	Red	Green	Red	Red	Green	Green
Liczba interwencji policji na 100 mieszkańców	Green	Red	Green	Green	Green	Red	Red	Green
Liczba wydanych niebieskich kart w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Red	Green	Green	Red	Green	Red	Red	Green
Przyrost rzeczywisty ludności w okresie 2004 - 2014	Green	Green	Red	Red	Red	Red	Red	Red
Liczba zawartych małżeństwa na 100 mieszkańców	Green	Green	Red	Red	Red	Red	Red	Red
Liczba rozwodów na 100 mieszkańców	Green	Red	Green	Green	Green	Red	Green	Red
Liczba organizacji pozarządowych na 100 mieszkańców	Red	Red	Green	Red	Green	Green	Green	Red
Średnie wyniki egzaminów Szkół Podstawowych	Red	Green	Red	Red	White	Green	White	White
Średnie wyniki egzaminów Szkół Gimnazjalnych	White	White	White	Red	White	Green	White	White
Dostępność do instytucji edukacji na poziomie podstawowym	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Red
Dostępność do instytucji kultury	Green	Green	Red	Green	Red	Green	Red	Red
SUMA	Light Green	Green	Light Red	Light Red	Light Green	Red	Light Green	Light Red

Ostatecznie wykazano, iż na terenie gminy Jerzmanowice-Przeżginia występują cztery podobszary „zdegradowane społecznie” i są to sołectwa: Jerzmanowice, Przeżginia, Czubrowice oraz Łązy. W dalszej części diagnozy, skupiono się na wykazaniu, czy na terenie sołectw gminy Jerzmanowice-

Przeżinia występują także problemy w innych sferach, tj. gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, środowiskowej oraz technicznej.

Tabela 27. Wykaz wskaźników, dotyczących problemów w innych sferach we wszystkich sołectwach gminy Jerzmanowice-Przeżinia.

	Račaławice	Sąpów	Czubrowice	Przeżinia	Gotkowice	Jerzmanowice	Szklary	Kazy
Objawy stanu kryzysowego w przestrzeni sołectwa	Green	Green	Red	Red	Green	Red	Green	Red
Brak wyraźnie zdefiniowanego centrum miejscowości	Green	White	Red	Red	White	Red	White	Red
Występowanie pomników przyrody (występowanie pomników oznaczono na zielono, co oznacza występowanie potencjału miejscowości)	Green	Red	Red	Red	Red	Green	Red	Red
Stan jakości powietrza	Orange	Orange	Orange	Orange	Yellow	Orange	Light Green	Light Green
Stan jakości wód	Orange	Light Green	Red	Red	Light Green	Orange	Yellow	Light Green
Stan jakości gleb	Yellow	Yellow	Light Green	Yellow	Yellow	Yellow	Light Green	Light Green
Występowanie zanieczyszczeń związanych z hałasem	Green	Green	Green	Red	Green	Red	Green	Green
Długość dróg publicznych [km]	Light Green	Light Green	Yellow	Light Green	Red	Green	Red	Yellow
Długość dróg wyposażonych w oświetlenie nocne [w km]	Yellow	Red	Yellow	Light Green	Light Green	Green	Yellow	Orange
Liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Yellow	Yellow	Yellow	Yellow	Red	Green	Light Green	Light Green
Odsetek podmiotów gospodarczych	Green	Light Green	Yellow	Green	Red	Green	Red	Red

Źródło: opracowanie własne

Jak można zauważyć, w tabeli 37, a także po dokładnym opracowaniu diagnostycznym problemy w sferach: gospodarczej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz środowiskowej występują na terenie wszystkich sołectw, w tym także tych, które zostały wskazane, jako obszary o koncentracji problemów społecznych. W związku z tym, iż na obszarach, na których wskazano występowanie problemów społecznych zdefiniowano także problemy natury przestrzenno-funkcjonalnej (rozdział 4.2.), środowiskowej (rozdział 4.3.), technicznej (rozdział 4.4.) oraz gospodarczej (rozdział 4.5.), wyznaczono je jako obszar zdegradowany, na którym powinny zostać podjęte działania rewitalizacyjne.

Tabela 38. Powierzchnia i liczba ludności obszaru zdegradowanego.

Jednostka terytorialna	Powierzchnia (km ²)	Odsetek powierzchni zajmowanej przez gminę Jerzmanowice-Przebinia (%)	Liczba Ludności	Odsetek ludności zamieszkującej gminę Jerzmanowice-Przebinia (%)
Jerzmanowice	12,9	19%	2724	25%
Przebinia	12,65	19%	2422	22%
Czubrowice	8,26	12%	1131	5%
Łazy	5,93	9%	492	5%
Łącznie obszar zdegradowany	39,74	59%	6769	57%
Gmina Jerzmanowice-Przebinia	68,14	100%	10807	100%

Źródło: opracowanie własne

7.1.2. Podsumowanie obszaru zdegradowanego:

JERZMANOWICE

Pierwszym z obszarów zdegradowanych (kryzysowych) na terenie Gminy Jerzmanowice-Przebinia jest sołectwo Jerzmanowice. Miejscowość Jerzmanowice jest obszarem koncentracji różnych problemów społecznych. W granicach miejscowości zamieszkuje 32,6% ogółu mieszkańców gminy korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu, a także 30,5% ogółu mieszkańców gminy korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia. Równocześnie na terenie tego sołectwa zamieszkuje 25,0% ogółu ludności gminy korzystającej z pomocy społecznej z powodu ubóstwa oraz 15,4% ogółu mieszkańców gminy objętych wsparciem GOPS ze względu na niepełnosprawność. Jerzmanowice charakteryzują się także wysoką koncentracją interwencji policji, w 2014 roku na każde 100 mieszkańców policja interweniowała ponad 9 razy.

W przypadku miejscowości Jerzmanowice działaniami rewitalizacyjnymi planuje się objąć centralną część sołectwa, w granicach której znajdują się m.in.: centrum wsi, Zespół Szkół w Jerzmanowicach, boisko sportowe, otoczenie kościoła parafialnego oraz Gminny Ośrodek Kultury. Obszar ten cechuje się występowaniem różnego rodzaju problemów. Na początku należy zwrócić uwagę na brak wyraźnie zdefiniowanego centrum miejscowości (brak przestrzeni publicznej służącej integracji mieszkańców oraz zaspokajaniu przezeń różnych potrzeb społecznych, brak elementów identyfikacyjnych przestrzeni w centrum wsi, występowanie przestrzeni niczych w otoczeniu obiektów użyteczności publicznej). Istotnym problemem przestrzennym, obniżającym poziom bezpieczeństwa osób korzystających z tego obszaru, jest brak ciągłości ciągów pieszych (np. przy boisku sportowym). Poważnym problemem jest również brak chodników przy jezdni w pobliżu kościoła parafialnego. Dodatkowo niezadowolający stan nawierzchni w otoczeniu kościoła może być

problemem dla osób starszych osób z ograniczoną sprawnością ruchową. W granicach tego obszaru występują również różne bariery architektoniczne utrudniające swobodne przemieszczenia dla osób z ograniczoną sprawnością ruchową (m.in. słupy pośrodku chodnika, uskoki w chodnikach, zmiany nawierzchni). W granicach obszaru proponowanego do podjęcia działań rewitalizacyjnych położony jest także pustostan, stwarzający zagrożenie dla osób trzecich (ze względu na brak odpowiedniego zabezpieczenia). Podjęcia działań naprawczych wymaga także nieuporządkowany parking. Wszystko to sprawia, że omawiany obszar cechuje się niezadowalającym poziomem zagospodarowania i jakości (w tym estetyki) przestrzeni. Dodatkowo, do rewitalizacji przewidziano także obszary, zlokalizowane przy drodze krajowej nr 94. Obszary te stanowią zaplecze gospodarcze gminy.

Pomimo występowania różnych problemów, omawiany obszar odznacza się znacznym potencjałem wewnętrznym oraz posiada istotne znaczenie dla rozwoju całej gminy. Obszar ten pełni rolę centrum administracyjnego oraz usługowo-handlowego gminy. W granicach obszaru zlokalizowane są obiekty użyteczności publicznej pełniące szereg różnych funkcji społecznych na rzecz mieszkańców (Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminny Ośrodek Kultury, gimnazjum, ośrodek zdrowia). Równocześnie na jego terenie znajdują się sklepy oraz obiekty gastronomiczne. Ponadto w granicach tego obszaru zlokalizowany jest zabytkowy kościół parafialny pw. św. Bartłomieja Apostoła (kościół ten wpisany jest do rejestru zabytków).

PRZEGONIA

Kolejnym z obszarów zdegradowanych (kryzysowych) w granicach Gminy Jerzmanowice-Przegonia jest miejscowość Przegonia. Sołectwo Przegonia odznacza się koncentracją różnych problemów natury społecznej. Na terenie tej miejscowości zamieszkuje 21,6% ogółu mieszkańców gminy korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu ubóstwa oraz 21,5% ogółu ludności gminy korzystającej z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności. Ponadto na terenie tego sołectwa zamieszkuje 11,6% ogółu mieszkańców gminy objętych wsparciem GOPS z powodu bezrobocia, a także 7,0% ogółu mieszkańców gminy korzystających z systemu pomocy społecznej z powodu alkoholizmu. Istotnym problemem w sferze społecznej na terenie sołectwa Przegonia są także niższe niż przeciętnie w kraju i województwie wyniki uczniów osiągnięte na Egzaminie Gimnazjalnym. Pomimo względnie dużej liczby podmiotów gospodarczych działających na terenie sołectwa (18,4% wszystkich podmiotów działających na terenie gminy), Przegonia charakteryzuje się także niskim wskaźnikiem przedsiębiorczości (liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców), który w 2014 roku osiągnął wartość – 5.

W przypadku sołectwa Przegonia działaniami rewitalizacyjnymi planuje się objąć obszar, w granicach którego znajdują się: ośrodek zdrowia, gimnazjum nr 2 oraz tereny niezagospodarowane przy drodze krajowej nr 94. Obszar ten cechuje się występowaniem różnego rodzaju problemów. Przede wszystkim należy zwrócić uwagę, że przez teren miejscowości przebiega droga krajowa nr 94, która stanowi istotną barierę przestrzenną. Należy mieć na uwadze, że wyżej wspomniana droga krajowa nr 94 jest głównym źródłem emisji zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego w gminie, a poziom hałasu emitowanego przez ruch pojazdów na tej trasie przekracza dopuszczalne normy. Dodatkowo droga przechodząca przez sam środek gminy stanowi zagrożenie dla bezpieczeństwa mieszkańców. Ponadto wśród problemów przestrzenno-funkcjonalnych tego obszaru trzeba

wymienić: niezadowalający stan zagospodarowania i jakości przestrzeni w otoczeniu ośrodka zdrowia, a także brak ciągłości infrastruktury drogowej.

Sołectwo Przegonia charakteryzuje się także znacznym potencjałem rozwojowym. Stanowi bowiem ono drugą pod względem liczby ludności miejscowość gminy, a na jego terenie znajduje się znaczna część instytucji publicznych i społecznych, takich jak szkoła gimnazjalna, ośrodek zdrowia, filia ośrodka kultury, filia biblioteki gminnej, czy Gminny Szkolny Związek Sportowy.

ŁAZY

Kolejnym obszarem kryzysowym w gminie Jerzmanowice-Przegonia jest sołectwo Łazy. Wśród najważniejszych problemów społecznych, jakie zaobserwowano na terenie Łaz, jest brak dostępu mieszkańców do infrastruktury społecznej, czy kulturalnej. Na terenie miejscowości nie funkcjonuje ośrodek zdrowia, szkoła, dom kultury, czy inne miejsce, będące lokalnym centrum animacji i pomocy społecznej. W obszarze sołectwa działa jedynie jedna organizacja społeczna – Ochotnicza Straż Pożarna. Dodatkowo, w kwestii problemów społecznych należy wymienić względnie wysoki odsetek interwencji policji (9,3 na każde 100 mieszkańców w 2013 roku). Dodatkowo należy podkreślić, iż sołectwo to w ciągu ostatnich kilkunastu lat przeszło naturalną zmianę funkcji, związaną z wymianą ludności z rdzennej na przyjezdną. Liczba ludności mieszkająca na terenie miejscowości od pokoleń sukcesywnie jest zmniejszana. Z drugiej zaś strony przybywa ludności napływowej. Nowi mieszkańcy mają zupełnie nowe potrzeby, do których obecny stan przestrzeni publicznej i społecznej nie jest przygotowany. Stąd też konieczna jest rewitalizacja i ożywienie tej przestrzeni i nadanie mu nowych społecznie użytecznych funkcji, przy zapewnieniu zaspokojenia potrzeb także rdzennym mieszkańcom.

W przypadku sołectwa Łazy działaniami rewitalizacyjnymi planowane jest objęcie obszaru, na terenie którego znajdują się boisko sportowe i Szkolne Schronisko Młodzieżowe PTSM. Obszar ten cechuje się koncentracją różnych problemów. Należy zwłaszcza zwrócić uwagę na brak ciągów komunikacji pieszej, co stwarza zagrożenie dla mieszkańców, w szczególności zaś dla dzieci (w tym dzieci najmłodszych, z pobliskiego przedszkola). W sołectwie istnieje jedynie 7,2 km długości dróg publicznych, z czego zaledwie 53% posiada oświetlenie, co jest kolejnym problemem. Równocześnie w kategoriach problemu funkcjonalno-przestrzennego należy postrzegać brak odpowiedniego połączenia terenów sportu, przedszkola i schroniska młodzieżowego. Przestrzeń, która jest obecnie miejscem integracji społecznej, a więc teren boiska sportowego jest zaniedbany (zaniedbane otoczenie, brak oświetlenia oraz miejsc do siedzenia), co przekłada się na brak oferty spędzania czasu wolnego dla młodzieży. Obszar ten odznacza się ponadto niezadowalającym poziomem zagospodarowania i jakości (w tym estetyki) przestrzeni. Dodatkowo na terenie Łaz zauważalny jest problem związany z przedsiębiorczością, swoją działalność gospodarczą prowadzi tu jedynie 4,6% wszystkich podmiotów z terenu gminy.

CZUBROWICE

Ostatnim obszarem zdegradowanym (kryzysowym) na obszarze Gminy Jerzmanowice-Przebinia jest sołectwo Czubrowice. Miejscowość Czubrowice odznacza się występowaniem różnych problemów o charakterze społecznym. Na obszarze tego sołectwa zamieszkuje 15,5% ogółu mieszkańców gminy korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa. Równocześnie w granicach tej miejscowości zamieszkuje 12,6% ogółu mieszkańców gminy objętych wsparciem GOPS z powodu bezrobocia i 12,3% ogółu mieszkańców gminy korzystających z pomocy społecznej ze względu na niepełnosprawność. W granicach tego sołectwa zamieszkuje także 11,6% ogółu mieszkańców korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu alkoholizmu. Istotnym problemem tej miejscowości jest ponadto niski poziom aktywności obywatelskiej mieszkańców. Podczas wyborów prezydenckich w maju 2015 roku, frekwencja wyborcza w Czubrowicach osiągnęła najniższą wartość (47,3%) wśród wszystkich sołectw Gminy Jerzmanowice-Przebinia. Ponadto istotnym problemem społecznym tego sołectwa jest względnie niski poziom wyników uzyskiwanych przez uczniów w Sprawdzianie VI-klasisty (wyniki uczniów ze Sprawdzianu szóstoklasisty w 2014 roku były niższe od 13 punktów procentowych od średniej krajowej). Obszar Czubrowic odznacza się także niewielką dostępnością do instytucji publicznych, brak jest m.in. ośrodka kultury. Obszar Czubrowic odznacza się również niewielkim odsetkiem działalności gospodarczej (jedynie 8,3% podmiotów z gminy prowadzi tutaj swoją działalność).

W przypadku sołectwa Czubrowice działaniami rewitalizacyjnymi planuje się objąć obszar, na terenie którego znajdują się: szkoła podstawowa wraz z boiskiem sportowym, remiza OSP oraz tereny przy potoku Raćława na długości od Szkoły Podstawowej do Remizy. Obszar ten odznacza się nagromadzeniem różnych problemów. Na terenie tego obszaru znajduje się zaniedbane boisko sportowe utrudniające dzieciom zabawę i uprawianie sportu. Niebezpieczne jest samo dojście do tego boiska (śliskie, bez odpowiedniego zabezpieczenia barierkami), uniemożliwia wejście dla dzieci niepełnosprawnych czy osób starszych. Kolejnym problemem jest zawłasczenie przestrzeni boiska przyszkolnego na potrzeby parkingu, jak również niewystarczające dostosowanie otoczenia szkoły do użytkowania przez dzieci (nierówne nawierzchnie). Problemem jest również niezadowalający stan zagospodarowania i jakości przestrzeni w otoczeniu budynku remizy OSP.

Zgodnie z Ustawą o Rewitalizacji obszar rewitalizacji nie może zajmować więcej obszaru niż 20% powierzchni całej gminy, ani być zamieszkiwane przez więcej niż 30% mieszkańców całej gminy. W związku z powyższym, iż wskazane, jako obszar zdegradowany sołectwa nie mieszczą się w ramach tych wskaźników postanowiono wydzielić w ramach nich obszar rewitalizacji. Delimitacja obszaru rewitalizacji była przeprowadzona głównie o badania jakościowe:

7.1.3. Warsztat strategiczny.

Warsztat strategiczny miał miejsce w dniu 1 grudnia 2015 roku i wzięli w nim udział przedstawiciele instytucji publicznych, mieszkańców oraz przedsiębiorców. Podczas warsztatów strategicznych podano informację na temat wyznaczonych obszarów zdegradowanych i podjęto dyskusję nt. tego, jakie tereny powinny zostać włączone do obszaru rewitalizacji, a także o mocnych i słabych stronach wymienionych obszarów.

W przypadku miejscowości Jerzmanowice uczestnicy warsztatów postulowali konieczność włączenia do obszaru rewitalizacji centrum gminy. Zauważono tu przede wszystkim problemy natury przestrzenno-funkcjonalnej, które znacząco obniżają jakość życia mieszkańców. Zwrócono uwagę na niewykorzystane boisko, które mogłoby być miejscem centralnym miejscowości i przyciągać swoją ofertą różne grupy wiekowe (dzieci, młodzież, jak i osoby starsze). Pojawiły się także pomysły, na to, aby w miejscowości Jerzmanowice stworzyć instytucję społeczną, jaką byłoby Centrum Integracji Społecznej, które służyłoby przede wszystkim mieszkańcom miejscowości Jerzmanowice, gdzie koncentruje się znaczna liczba osób korzystających z pomocy społecznej, ale i mieszkańcom całej gminy. Jako miejsce, w którym taka instytucja mogłaby powstać wskazano obiekt byłej „porodówki”, który na chwilę obecną jest w bardzo złym stanie technicznym. W związku z pomysłem włączenia tego terenu do obszaru rewitalizacji, pojawił się on w ostatecznym dokumencie diagnozy. Dodatkowo mieszkańcy wskazywali na problemy z parkowaniem. Ponieważ miejscowość Jerzmanowice leży przy Drodze Krajowej 94, a w samej gminie brak jest komunikacji publicznej, znaczna część mieszkańców przyjeżdża samochodami do Jerzmanowic, parkuje na chodnikach i przesiada się na komunikację busową. Powoduje to zagrożenie dla mieszkańców, którzy poruszają się pieszo.

W miejscowości Przebinia jako największy problem wskazywano przebieg Drogi Krajowej nr 94, która stanowi barierę przestrzenną, a także jest uciążliwa dla mieszkańców pod względem hałasu, czy negatywnego oddziaływania na środowisko. Brak ciągów drogi dla pieszych o odpowiedniej szerokości, powoduje zagrożenia dla dzieci i młodzieży uczęszczających do szkół. Zwrócono uwagę także na duży potencjał miejscowości, w której znajduje się jedna z dwóch szkół gimnazjalnych, a także pojawiające się organizacje pozarządowe, czy stowarzyszenia nieformalne mieszkańców (koła gospodyń wiejskich, orkiestra dęta itp.), które jednak nie posiadają własnego miejsca. Zwrócono uwagę także na problemy związane ze starzeniem się społeczeństwa. Osoby młode, po ukończeniu szkół często wyprowadzają się do Krakowa, pozostawiając starszych rodziców, czy dziadków. Brakuje przestrzeni dla integracji i włączenia społecznego właśnie tej grupy wiekowej. W miejscowości Przebinia także brakuje miejsca centralnego, w którym można spokojnie odpocząć oraz skorzystać z oferty rekreacyjnej. Postulowano zatem, by taka przestrzeń została włączona do działań rewitalizacyjnych.

W przypadku miejscowości Czubrowice uczestnicy warsztatów uznali, iż dwa miejsca są tutaj kluczowe do rozwoju lokalnej społeczności i posiadają potencjał do przeciwdziałania problemom społecznym. Przede wszystkim jest to szkoła podstawowa, w której uczy się obecnie około 70 dzieci i jest to instytucja, która posiada charakter centrotwórczy, ale także pobliska remiza strażacka. Jednakże w przypadku obu tych instytucji społecznych występują problemy techniczne oraz przestrzenno-funkcjonalne. W przypadku szkoły podstawowej głównym wskazywanym problemem jest brak zaplecza sportowego dla dzieci i młodzieży. Obecne boisko jest w bardzo złym stanie

technicznym, ale przede wszystkim wejście na boisko stwarza zagrożenie dla zdrowia dzieci. W przypadku remizy strażackiej, część budynku, która mogłaby służyć na cele społeczne czy rozwój gospodarczy nie jest wyremontowana, w związku z powyższym nie można z niej korzystać. Obie instytucje zostały zatem włączone do obszaru rewitalizacji.

W przypadku miejscowości Łazy, zauważono duży potencjał w rozwoju turystycznego (bliskość Doliny Będkowskiej, zaplecze turystyczne w postaci Szkolnego Schroniska Młodzieżowego w Łazach zrzeszonego z PTSM), jednak pomimo istnienia tych walorów miejscowość ta nie cieszy się znaczącym rozkwitem turystycznym, co mogłoby pociągnąć za sobą także rozwój w sferze gospodarczej czy społecznej. Z drugiej strony, jest to miejscowość, która jest zamieszkiwana przez coraz większą liczbę nowych mieszkańców, którzy nie mają możliwości zintegrowania się między sobą i nawiązania pozytywnych relacji sąsiedzkich, ponieważ brak jest zaplecza instytucjonalnego, które by na to pozwalało (brak szkoły czy instytucji kultury, a istniejące boisko i teren przy kościele, który jest miejscem centralnym są mocno zaniedbane). W związku z powyższym sugerowano objęcie programem całego terenu, który ma potencjał społeczny, w tym boiska, terenu przy kościele, terenu schroniska turystycznego oraz obszaru, na którym znajduje się przedszkole.

7.1.4. Wizja lokalna (n=1)

Wizja lokalna, zwana inaczej spacerem badawczym polegała na wizycie we wszystkich sołectwach gminy Jerzmanowice-Przebinia. W wizji lokalnej wzięli udział przedstawiciele wykonawców Gminnego Programu Rewitalizacji, w tym architekci i urbaniści, a także przedstawiciele gminy, którzy posiadają wiedzę na temat problemów występujących na terenie gminy. Pozwoliło to na poznanie nie tylko problemów natury przestrzenno-funkcjonalnej, ale także na zorientowanie się w sytuacji społecznej mieszkańców gminy.

7.1.5. Wywiady indywidualne (n=4)

Ostatecznego wyboru obszarów rewitalizacji dokonano dopiero po przeprowadzeniu wywiadów indywidualnych z przedstawicielami ważnych instytucji, takich jak Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Urzędu Gminy, a także organizacji społecznych i przedsiębiorcy. Rozmowy te pozwoliły poznać specyfikę gminy, a także dokonać zróżnicowania wewnętrznego także poszczególnych sołectw.

Ostatecznie wskazanych zostało 4 Podobszary rewitalizacji, znajdujących się w miejscowościach Jerzmanowice, Przebinia, Czubrowice i Łazy. Obszar rewitalizacji przedstawia załącznik do diagnozy – Mapa obszaru zdegradowanego i rewitalizacji.